

PROGRES

Instytut Rozwoju i Edukacji

Diagnoza Lokalnych Zagrożeń Gminy Mieścisko

Mieścisko, listopad 2019 rok

Spis treści

- I. Metryczka gminy Mieścisko
- II. Wprowadzenie do badań
- III. Problemy społeczne w środowisku dzieci
i młodzieży
- IV. Lokalne zagrożenia społeczne w grupie dorosłych
mieszkańców gminy Mieścisko
- V. Wnioski i rekomendacje

I. Metryczka gminy Mieścisko

Gmina Mieścisko jest gminą wiejską, położoną w województwie wielkopolskim, w powiecie wągrowieckim, ok. 90 km od stolicy województwa – Poznania. Siedzibą gminy jest miejscowość Mieścisko. Gmina zajmuje obszar około 135 km². Liczba ludności to około 5 992 mieszkańców (dane GUS na rok 2017). W skład gminy wchodzi 22 sołectwa: Budziejewko, Budziejewo, Gołaszewo, Gorzewo, Jaroszewo Drugie, Jaroszewo Pierwsze, Jaworówko, Kłodzin, Mieścisko, Miłosławice, Mirkowice, Nieświastowice, Piastowice, Płaskowo, Podlesie Kościelne, Podlesie Wysokie, Popowo Kościelne, Sarbia, Wielą, Zakrzewo, Zbietka oraz Żabiczyn.

II. Wprowadzenie do badań

Aby przeprowadzić diagnozę zagrożeń lokalnych na terenie gminy Mieścisko przeprowadzono **badanie ankietowe**, które objęło trzy wybrane grupy mieszkańców: uczniów szkoły podstawowej (klasy IV – VIII), dorosłych mieszkańców gminy oraz sprzedawców napojów alkoholowych. Łącznie w badaniu wzięło udział 311 osób. Liczbowy rozkład poszczególnych grup przedstawia tabela poniżej.

Uczniowie Szkoły Podstawowej	Dorośli mieszkańcy Gminy Mieścisko	Punkty sprzedaży napojów alkoholowych
193	100	18

Celem przeprowadzonych badań była przede wszystkim analiza wybranych problemów społecznych, takich jak:

- problem spożywania alkoholu zarówno przez dorosłych jak i młodzież, dostępność produktów alkoholowych na terenie gminy,
- problem przyjmowania narkotyków przez młodzież jak również ich dostępność na terenie gminy, opinie i postawy wobec substancji psychoaktywnych,
- zjawisko przemocy w rodzinie, postawy i opinie względem tego problemu,
- temat uzależnień behawioralnych, wiedza młodych ludzi w tej kwestii.

Poruszona została także kwestia wiedzy odnośnie działań profilaktycznych dotyczących problemu alkoholowego, prowadzonych na terenie gminy Mieścisko, a także przyszłych działań. Aby analiza ta była bardziej miarodajna, badaniem objęto różne grupy wiekowe respondentów. Analiza i interpretacja danych pozwoliła na sformułowanie wniosków oraz rekomendacji względem planowanych przyszłych działań profilaktycznych na terenie gminy Mieścisko.

III. Problemy społeczne w środowisku dzieci i młodzieży

Zagrożenie dzieci i młodzieży substancjami psychoaktywnymi jest szczególnie niepokojącym zjawiskiem, mającym miejsce w dzisiejszej rzeczywistości. Wymaga ono diagnozowania i podejmowania środków zaradczych. Celem podjętych badań, była próba określenia obszaru zagrożenia substancjami psychoaktywnymi młodzieży wybranych szkół oraz rozmiaru badanego zjawiska. Szczególnie uzyskanie informacji na temat obecności substancji psychoaktywnych w środowisku młodych ludzi, ich poczucia zagrożenia oraz doświadczenia w tym zakresie. Pod pojęciem substancji psychoaktywnych rozumiemy substancje pochodzenia naturalnego lub syntetycznego używane w celu zmiany stanu psychicznego.

Problematyka badawcza koncentrowała się wokół zagadnień dotyczących przyjmowania substancji psychoaktywnych, głównie alkoholu i narkotyków, a także ich dostępności na terenie gminy. Mowa była także o innych uzależnieniach jak np. telefon komórkowy. Respondenci pytani byli także o motywy sięgania po substancje oraz o opinie na temat ich rówieśników.

Z młodymi ludźmi poruszony został także trudny temat przemocy i to zarówno w zakresie ich wiedzy na ten temat, jak i własnych doświadczeń. Natomiast ze starszą częścią ankietowanych – uczniami szkół ponadpodstawowych poruszyliśmy także kwestię seksualności, która nadal w naszym kraju zdaje się być tematem „tabu”, a zamiast tego powinna być prowadzona szeroka edukacja w tym zakresie.

Technika i narzędzie badawcze

Techniką uzyskania materiału badawczego zastosowaną w omawianym badaniu była **anonimowa ankieta audytoryjna**. Jej zaletą jest wysoki stopień standaryzacji oraz możliwość przeprowadzenia w krótkim czasie badania dużej liczby respondentów. Ankietowani byli za każdym razem informowani o anonimowości przeprowadzanych badań, co bardzo ważne w kontekście tematyki badań. Poruszany temat jest trudny, bywa, że młodzież nie chce otwarcie rozmawiać, dlatego ważne jest by respondenci mieli świadomość, że dane wykorzystane będą tylko w kontekście badań.

Kwestionariusz ankiety przeprowadzonej wśród uczniów składał się z 36 pytań. Zgodnie z europejskim standardem badanych zapytano o doświadczenia związane z używaniem substancji psychoaktywnych w ciągu 30 dni przed badaniem, co jest wskaźnikiem bieżącego używania.

Badana populacja

Ankietowana grupa uczniów to młodzież uczęszczająca do następujących placówek oświatowych:

- ✓ Szkoła Podstawowa Milenium im. Jana Pawła II w Popowie Kościelnym
- ✓ Szkoła Podstawowa im. Stefana Czarnieckiego w Mieścisku

Badanie zostało przeprowadzone na grupie badawczej liczącej łącznie 193 osoby.

Miejsce i termin badania

Badanie zostało przeprowadzone w IV kwartale 2019 roku, na terenie szkół w gminie Mieścisko.

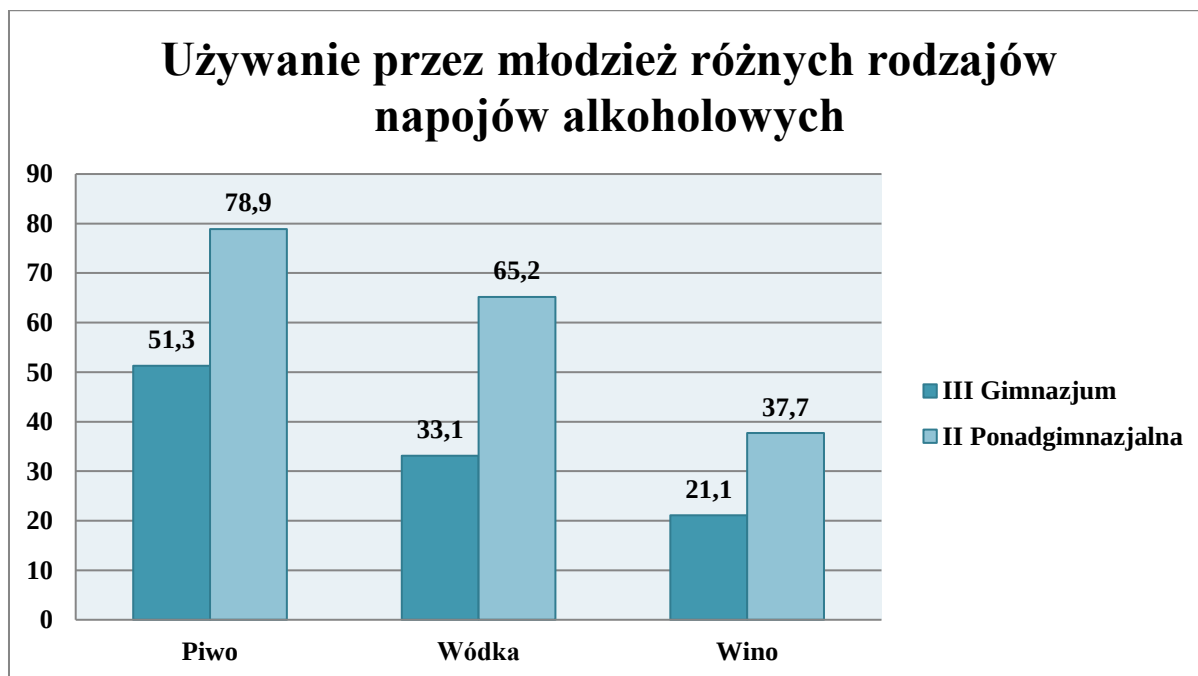
Rezultaty badań

Młodzi Polacy i alkohol

Na wstępie przedstawiamy wybrane wyniki z ogólnopolskiego badania dotyczącego picia napojów alkoholowych przez młodzież - ESPAD - przeprowadzone w 2015 roku. Objęto nim uczniów klas trzecich szkół gimnazjalnych oraz klas drugich szkół ponadgimnazjalnych.

W prezentowanych wynikach badań alkohol okazał się najbardziej popularną substancją psychoaktywną wśród młodzieży, przy czym chłopcy piją częściej niż dziewczęta. Wyniki badań ESPAD wskazują ponadto, że 83,8% gimnazjalistów oraz 95,8% uczniów szkół ponadgimnazjalnych sięgnęło przynajmniej raz w życiu po jakiś napój alkoholowy. W ciągu ostatnich 30 dni przed badaniem (wskaźnik bieżącego używania) piła 48,6% trzecioklasistów z gimnazjum i 82,3 % badanych siedemnasto – osiemnastolatków.

Dane zebrane w badaniu świadczą, iż najpopularniejszym napojem alkoholowym wśród młodzieży jest piwo, w dalszej kolejności wódka i wino. 51,3% trzecioklasistów sięgało po piwo, 33,1% po wódkę i 21,1% po wino. Wśród uczniów szkół ponadgimnazjalnych 78,9% piło piwo, 65,2% wódkę, a 37,7% wino w ciągu ostatnich 30 dni przed badaniem.

Zaprezentowane dane ilustrują skalę problemu związanego z używaniem alkoholu przez współczesną młodzież. Warto je traktować jako dyrektywę do intensyfikacji działań profilaktycznych w szkołach. Wynika z nich również, iż osoby pracujące z młodzieżą stają w obliczu nowych problemów wychowawczych. Picie alkoholu staje się bowiem zachowaniem

powszechnym wśród młodzieży i nie dotyczy on już tylko tzw. trudnej młodzieży i osób dorastających w rodzinach dysfunkcyjnych. Poza tym w okresie ostatnich lat wzrosły wskaźniki picia alkoholu przez dziewczęta, nieznacznie tylko różniąc się od poziomu wskaźnika chłopców.

Młodzież pije z wielu różnych powodów. Najczęściej za przyczynę picia alkoholu uznaje się presję otoczenia i trudność radzenia sobie z sytuacjami namawiania przez rówieśników. Powodem mogą też być negatywne wzorce prezentowane przez dorosłych. Dzieci od małego patrzą na pijących rodziców i nabierają przeświadczenia, że to nic złego. Na pytanie dlaczego piją, często mówią, że alkohol pomaga im w pozbyciu się stresu i pozwala im zapomnieć o kłopotach w domu lub w szkole. Czasami robią to na złość rodzicom lub nauczycielom. Jest to czasami także forma zachowań autoagresywnych. Pijąc alkohol zyskują pozorne uznanie w oczach rówieśników. Jest to dla nich sposób na uzyskanie akceptacji kolegów i koleżanek. O powody sięgania po alkohol zapytani zostali także nasi młodzi respondenci. Wyniki przedstawimy w dalszej części raportu.

Dla dzieci i młodzieży alkohol wydaje się atrakcyjny, bo uważają, że bez niego nie ma dobrej zabawy. Nie przejmują się zdrowiem, konsekwencjami uzależnienia i problemami, które może wywoływać, uważając że to ich nie dotyczy, a ponieważ brakuje im wiedzy na temat skutków oddziaływania alkoholu na organizm i psychikę człowieka, alkohol zbiera wśród młodzieży znaczne żniwo. Niestety nawet pomimo szeroko prowadzonych działań profilaktycznych oraz prób przekazywania młodzieży wiedzy na temat skutków picia alkoholu, młodzi ludzie podejmują niewłaściwe decyzje.

Znaczący wpływ na sięganie przez młodzież po napoje alkoholowe, zwłaszcza te niskoprocentowe, mają media. Reklamy przekonują, że piwo to napój orzeźwiający, który kojarzy się z zabawą, energią, młodością. Okazuje się, że aż 82% młodzieży uważa, że piwo nie jest alkoholem. Reklamy piwa pojawiające się w czasie największej oglądalności przedstawiają ludzi szczęśliwych, zrelaksowanych, otoczonych przyjaciółmi. Młodzi identyfikując się z bohaterami reklam, chcą spędzać czas podobnie. Browary dążą, by ich wizerunek odbierany był pozytywnie, wbrew zakazowi ustawodawcy sponsorują sport, akcje charytatywne, organizują pikniki i biesiady, po to by przyciągnąć młodego człowieka, chcąc pozyskać nowego potencjalnego konsumenta.

Młodzież z terenu gminy Mieścisko a alkohol

Wokół krąży wiele mitów na temat samego alkoholu oraz uzależnienia. Wiele osób, w tym także młodzież, usiłując usprawiedliwić swoje picie, dorabia do tego odpowiednią ideologię. Poproszono zatem młodych ludzi o ustosunkowanie się do stereotypu odnośnie szkodliwości alkoholu niskoprocentowego, który jest szczególnie zakorzeniony w polskiej świadomości społecznej.

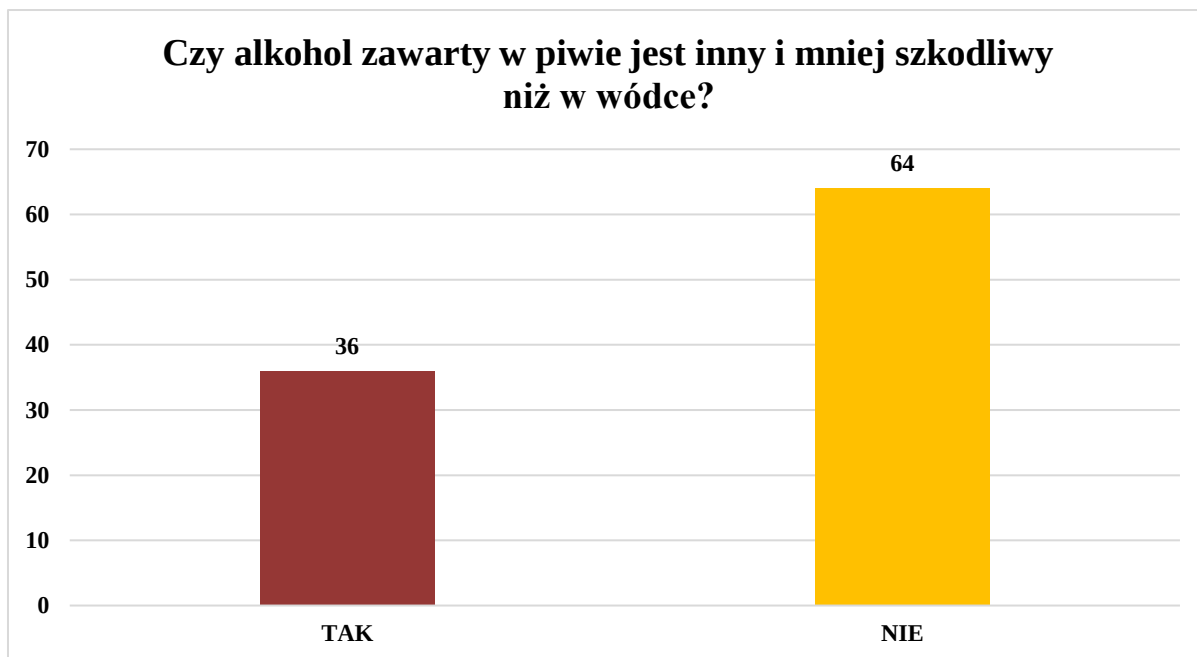
Zanim jednak młodzi ludzie odpowiedzieli na pytanie dotyczące owego stereotypu, zostali zapytani o to czy według nich alkohol jest szkodliwy dla zdrowia.

Większość respondentów uważa, zresztą zgodnie z prawdą, że alkohol jest szkodliwy dla zdrowia – taką opinie wyraziło aż 94% uczniów. Należy zwrócić jednak uwagę, że pewien procent ankietowanych uczniów nie widzi niebezpieczeństwa spożywania alkoholu, co może prowadzić do tego, że młodzi ludzie będą po alkohol sięgać.

Zapytaliśmy młodych respondentów także o to, czy uważają, iż alkohol zawarty w piwie jest inny i mniej groźny dla zdrowia niż w wódce.

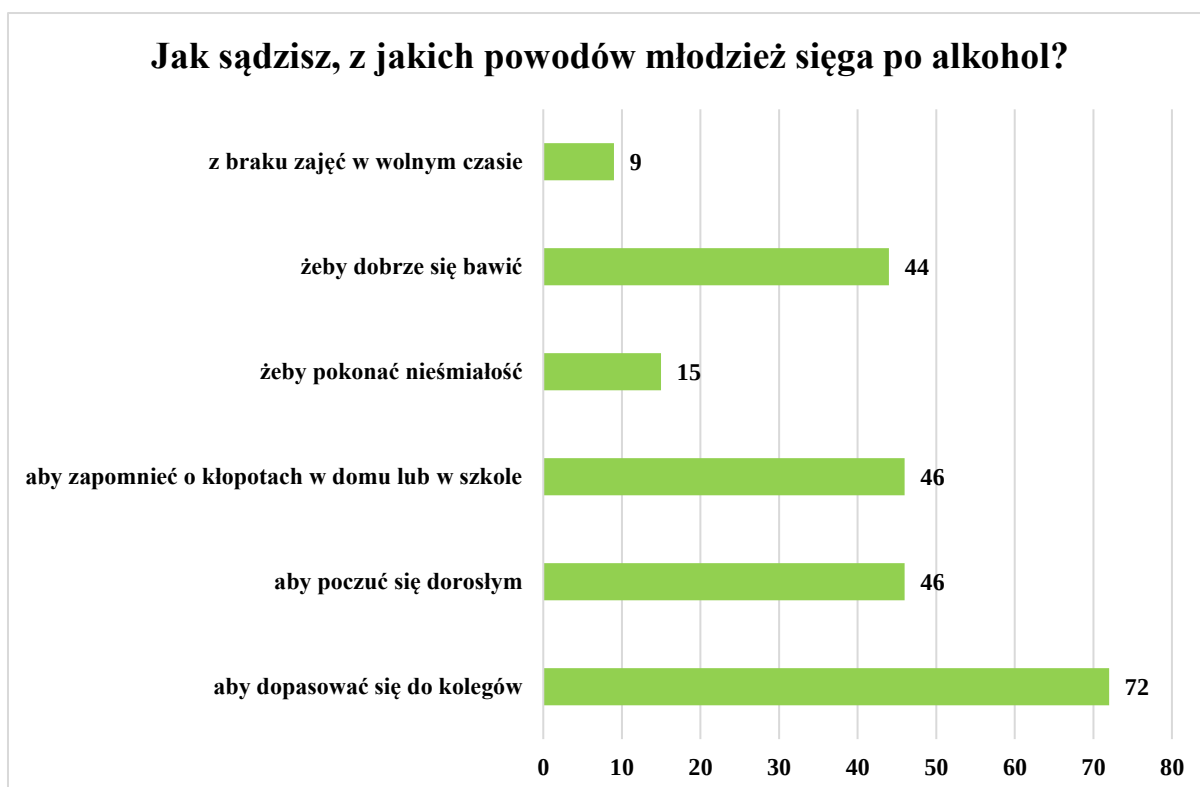
Za mniej szkodliwy alkohol zawarty w piwie uznaje 36% uczniów. Można powiedzieć, że młodzież ma świadomość dotyczącą szkodliwości picia i alkoholu jako takiego, ale należy systematycznie tą świadomość pogłębiać.

Warto w tym miejscu wspomnieć, że szkody zdrowotne mogą pojawić się także u osób, które piją tylko i wyłącznie piwo, z czego młodzież bardzo rzadko zdaje sobie sprawę. Wypicie jednej szklanki 250 ml piwa o mocy 5% powoduje wprowadzenie do organizmu takiej samej ilości alkoholu, co wypicie małego kieliszka (30ml) wódki o mocy 40%, lub lampki (100ml) wina o mocy 12%. Ponadto obecnie wiek inicjacji alkoholowej drastycznie się obniżył, co istotne nadal się obniża, a jak donoszą najnowsze badania przypada obecnie na 12 rok życia, czyli szóstą klasę „podstawówki”.

Powody sięgania po alkohol są bardzo różne, ale większość osób pijących oczekuje korzyści, chce zaspokoić jakieś swoje potrzeby – chce poprawić sobie nastrój, ubarwić szarą codzienność, ułatwić kontakty towarzyskie, zrelaksować się, zapomnieć o problemach. Podobnie jest w przypadku ludzi młodych.

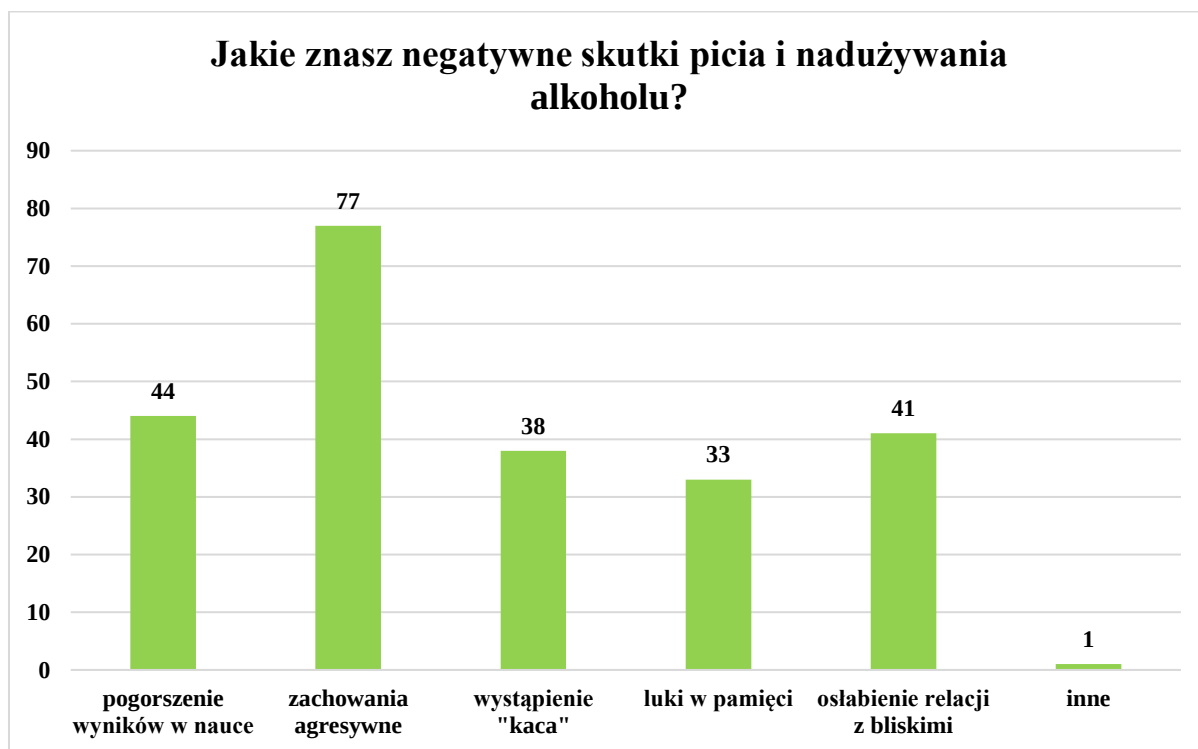
By zgłębić problem zapytaliśmy uczniów dlaczego ich zdaniem młodzież sięga po alkohol. Trzeba zaznaczyć, że respondenci mogli zaznaczyć więcej niż jedną odpowiedź na to pytanie.

Wśród badanych uczniów najwięcej z nich jest zdania, że młodzież sięga po alkohol, aby dopasować się do kolegów – 72% respondentów udzieliło takiej odpowiedzi. Może to świadczyć o tym, że młodzież ma kłopot z radzeniem sobie z presją grupy oraz asertywną postawą wobec sytuacji namawiania przez kolegów/koleżanki do picia alkoholu. Spora część osób uważa, że alkohol jest sposobem na dobre samopoczucie i świetną zabawę – 44% uczniów wyraziło taką opinię. Blisko połowa ankietowanej młodzieży, uważa także, że alkohol to sposób na radzenie sobie z problemami w domu czy w szkole (46%) uczniów oraz oznakę dorosłości - również 46%. Osoby, które udzieliły odpowiedzi „inne” mówiły o namowach kolegów, chęci spróbowania, „popisania się”, ale także o depresji, która „popycha” do picia.

Każde picie alkoholu przez młodych ludzi może nieść ze sobą zagrożenie i ryzyko wystąpienia poważnych szkód zarówno zdrowotnych, emocjonalnych, jak i rozwojowych. Uzależnienie jest tylko jedną z możliwych konsekwencji używania alkoholu i zwykle jest to konsekwencja odroczonej w czasie. Alkohol działający na młody organizm, może wywoływać w nim nieodwracalne szkody. Nie należy tego zagrożenia ignorować, ponieważ na powstanie uzależnienia ma wpływ wiek, w którym dana osoba rozpoczyna picie, co z kolei jest związane z dojrzałością ośrodkowego układu nerwowego.

W związku z tym zapytaliśmy także młodzież o to, czy zna negatywne skutki działania alkoholu na organizm.

Uczniowie zachowania agresywne wskazali jako główny negatywny skutek – 77% młodzieży wskazało tę opcję. O pogorszeniu wyników w nauce mówi 44% badanych, natomiast 41% ankietowanych wskazało na osłabienie relacji z bliskimi. 38% ankietowanych zaznaczyło wystąpienie tzw. „kaca” jako skutek picia alkoholu, natomiast 33% ankietowanych mówi o lukach pamięciowych.

Interesowały nas także osobiste kontakty młodzieży z alkoholem, dlatego młodzi ludzie zostali zapytani o to, czy kiedykolwiek pili jakiś napój alkoholowy.

Uzyskane wyniki są bardzo niepokojące – **już wśród uczniów szkoły podstawowej są osoby, które piły alkohol i to 13% ankieterowanych ma już inicjację alkoholową za sobą.** Oznacza to, iż alkohol jest niestety dość rozpowszechnioną substancją psychoaktywną wśród badanej grupy młodzieży.

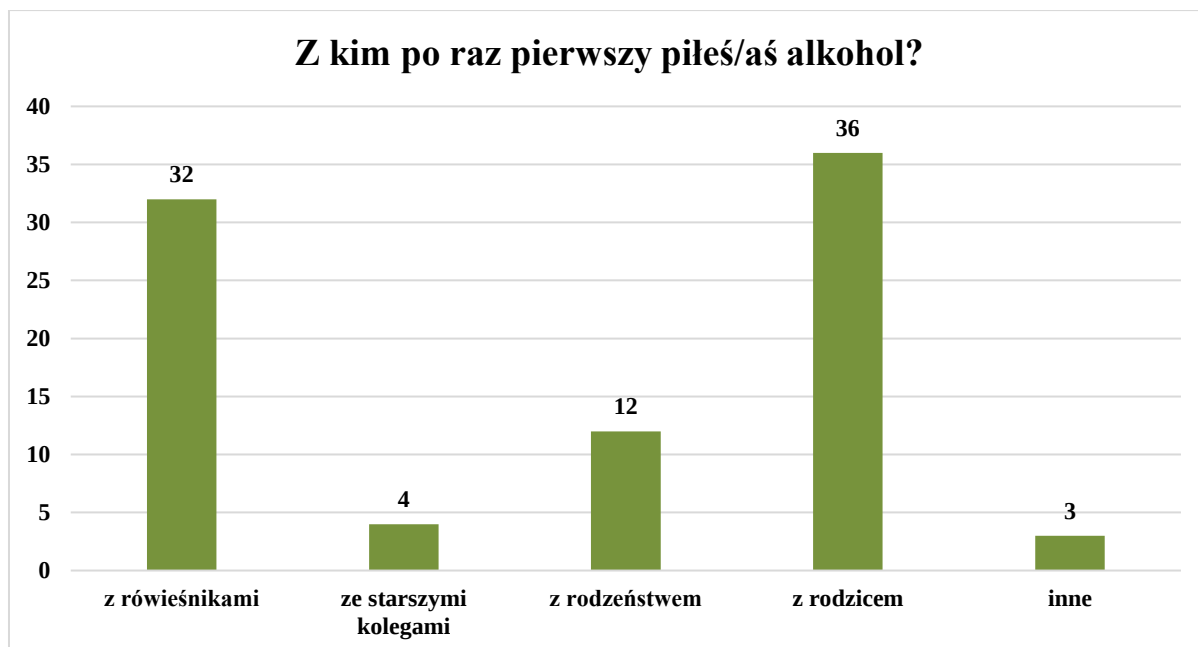
By zgłębić temat zapytaliśmy młodzież także o to w jakim wieku po raz pierwszy sięgnęła po alkohol.

Największy odsetek badanej młodzieży, która już ma za sobą inicjację alkoholową przyznało, że po raz pierwszy pili w wieku 12-15 lat – 35% udzieliło takiej odpowiedzi. Co bardzo niepokojące, aż 24% wskazało na wiek poniżej 12 roku życia.

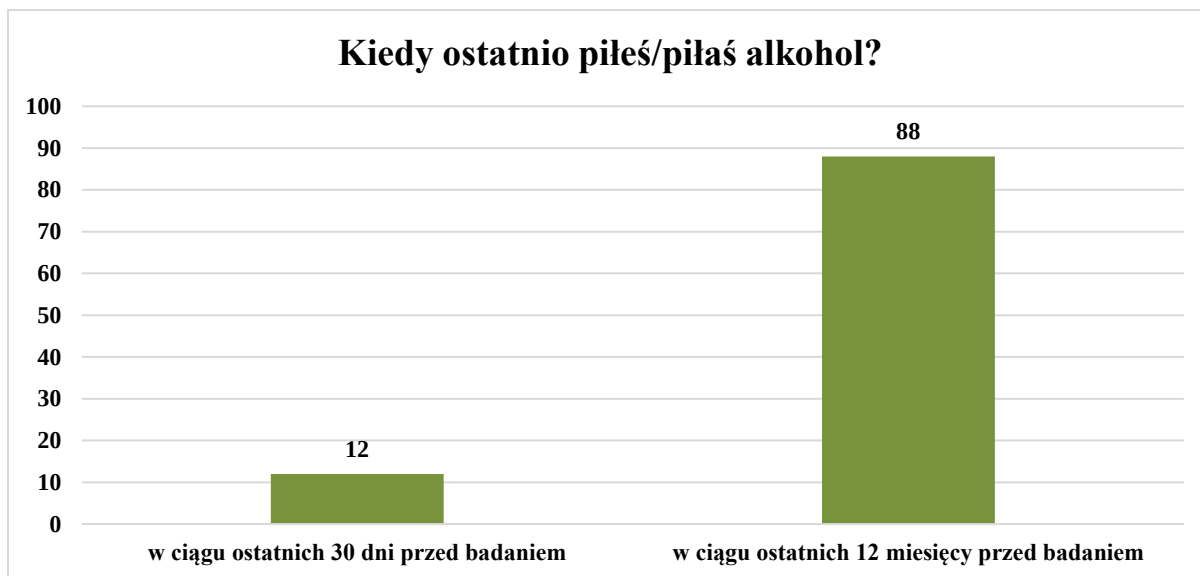
Respondenci zostali również zapytani o to z kim po raz pierwszy pili alkohol. Na pytanie odpowiedzi udzielili respondenci, którzy wcześniej deklarowali picie alkoholu kiedykolwiek w życiu. Analizując okoliczności pierwszego kontaktu z alkoholem, na szczególną uwagę

zasługuje fakt, że duża część młodszych respondentów przyznała, że po raz pierwszy piła z osobami dorosłymi - **36% uczniów szkoły podstawowej alkohol piło z rodzicami**. Widać także, że młodzi ludzie alkohol piją często w towarzystwie swoich rówieśników – 32% pierwszy raz piło właśnie z rówieśnikami. Dość spory odsetek – 12% po raz pierwszy spróbował alkoholu w towarzystwie swojego rodzeństwa.

Wyniki te wskazują, że istnieje pewne przyzwolenie na spożywanie alkoholu wśród osób dorosłych oraz w rodzinie, co może być bardzo szkodliwe i nieodwracalne w skutkach! Alkohol, obok nikotyny, staje się coraz bardziej akceptowaną społecznie substancją psychoaktywną, a jego picie przez nieletnich pomimo wielu rygorystycznych przepisów, staje się na tyle popularne, że niestety przestaje budzić sprzeciw u dorosłych. Bezspornie należy reagować na zaistniałą sytuację.

Zapytaliśmy także młodych respondentów o to, kiedy ostatnio pili alkohol. Zgodnie z europejskim standardem, doświadczenia związane z używaniem alkoholu w ciągu 30 dni przed badaniem są wskaźnikiem bieżącego używania. Odpowiedzi znów udzielali uczniowie, którzy wcześniej zadeklarowali picie alkoholu.

Odpowiedzi deklarującej bieżące użytkowanie alkoholu udzieliło 12% uczniów szkoły podstawowej. Może to sugerować, że młodzież ma raczej eksperymentalny kontakt z alkoholem.

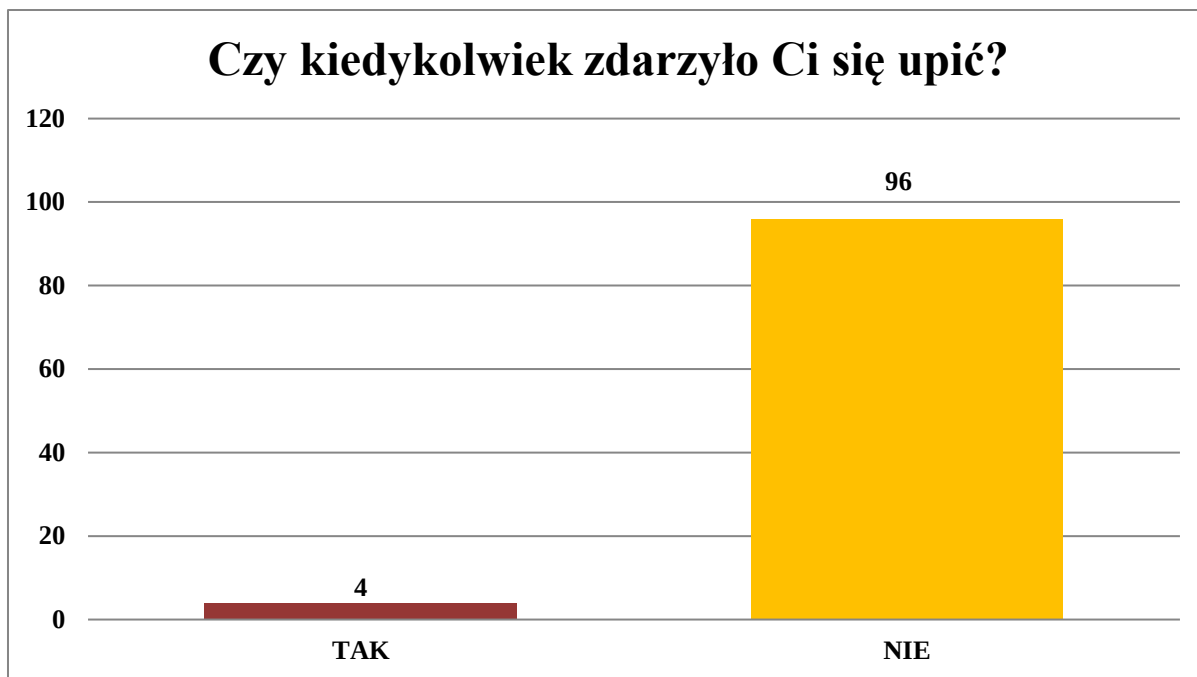
Według Ministerstwa Zdrowia, Polacy piją coraz więcej. W ciągu ostatnich dwóch dekad zmieniły się jednak preferencje Polaków jeśli chodzi o rodzaj spożywanych napojów alkoholowych. Dominuje piwo, którego statystyczny Polak wypija rocznie 97 litrów. Na drugim miejscu jest wódka i napoje wysokoprocentowe, a na trzecim wino, którego pozycja jest najbardziej stabilna.

Młodzież, a nierzadko nawet osoby dorosłe uważają piwo za napój na tyle lekki i niegroźny, że spokojnie można je pić w dużych ilościach. Młodzi ludzie zostali zatem zapytani o rodzaj alkoholu po jaki sięgają najczęściej. Na pytanie odpowiadali starsi uczniowie, którzy zadeklarowali kontakt z alkoholem i często udzielali więcej niż jednej odpowiedzi.

Największy odsetek badanej młodzieży wskazał na piwo jako alkohol spożywany najczęściej – 60% uczniów deklarujących kontakt z alkoholem. Fakt ten potwierdza się w ogólnopolskich badaniach, gdzie pierwsze miejsce jeśli chodzi o rodzaj spożywanego alkoholu już od wielu lat zajmuje piwo. Niepokoić mogą odpowiedzi uczniów, którzy wskazywali na wódkę jako najczęściej spożywany alkohol, a więc alkohol wysokoprocentowy – 8% uczniów.

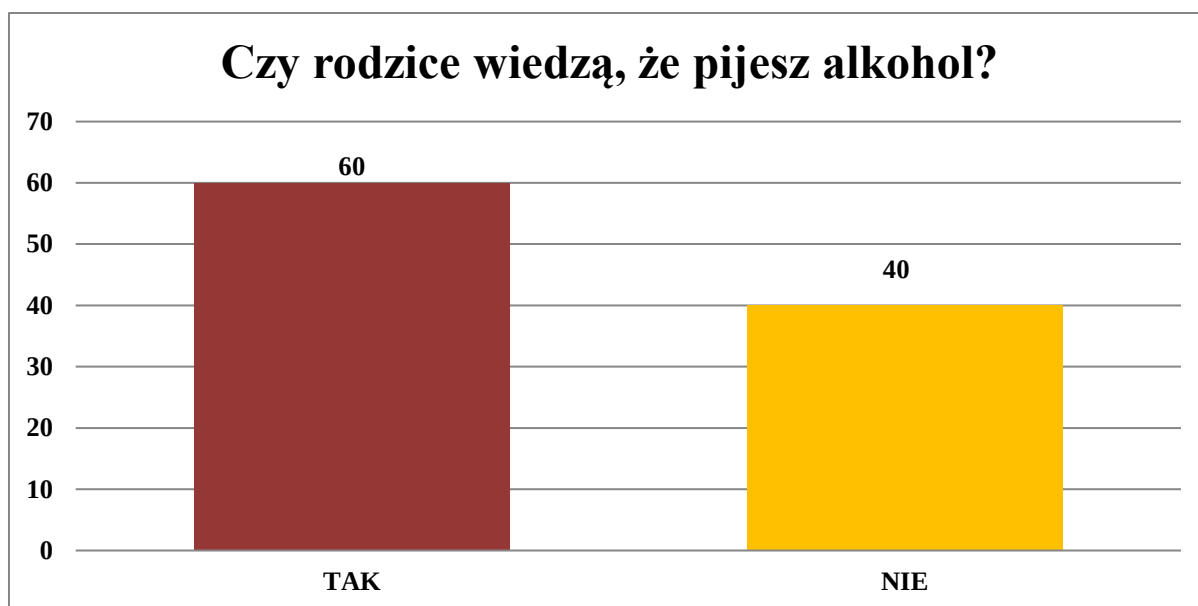
Kolejne pytanie dotyczyło sytuacji upijania się przez młodzież napojami alkoholowymi. Trzeba w tym miejscu podkreślić, że fakt upijania się, a co za tym idzie występowanie utraty pamięci tzw. „luk pamięciowych” wywołane alkoholem, jest jednym z kryteriów ryzykownego spożywania napojów alkoholowych. Jest to więc istotny moment, aby uważniej przyjrzeć się własnemu wzorcowi picia. Ponadto badania dowodzą, iż młodzi ludzie uzależniają się od alkoholu znacznie szybciej. Spożywanie alkoholu przed osiągnięciem dojrzałości może skutkować uzależnieniem już po 5 – 6 miesiącach. Przyjmowanie alkoholu w tak młodym wieku, może także prowadzić do nieodwracalnych zmian w układzie nerwowym człowieka.

Niestety 4% uczniów szkoły podstawowej udzieliło twierdzącej odpowiedzi, a więc miało incydenty upicia się. Trzeba w tym miejscu zaznaczyć, że odpowiedzi udzielała cała grupa badanych osób.

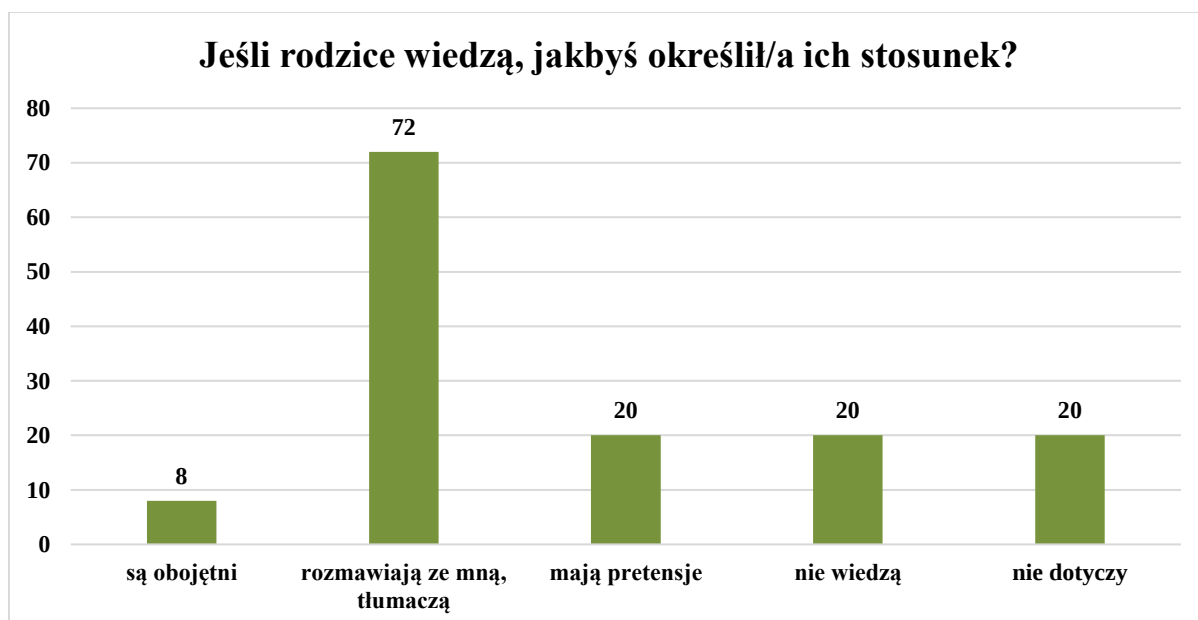
Należy także podkreślić, że upijanie się, różnie definiowane w poszczególnych opracowaniach, uważane jest za wzorzec picia wiążący się z niekorzystnymi konsekwencjami zarówno społecznymi, jak i zdrowotnymi. Według badań zachorowalność i śmiertelności populacji, prawdopodobieństwo wystąpienia poważnych wypadków i obrażeń jest większe wśród osób upijających się.

Już w poprzednim pytaniu odnośnie tego z kim nasi respondenci po raz pierwszy pili alkohol, można zauważyć pewne przyzwolenie ze strony dorosłych na picie alkoholu przez młodzież. By zgłębić temat, poprosiliśmy ankietowaną młodzież by powiedziała, czy rodzice wiedzą o ich piciu alkoholu i w jaki sposób ewentualnie reagują. Odpowiedzi udzielali uczniowie, którzy już w swoim życiu pili alkohol, chociażby raz.

W przypadku ankietowanych uczniów większość, bo 60% deklaruje, że rodzice wiedzą o tym, że młodzi piją alkohol. Potwierdza to przyzwolenie rodziców na picie alkoholu wśród młodych ludzi.

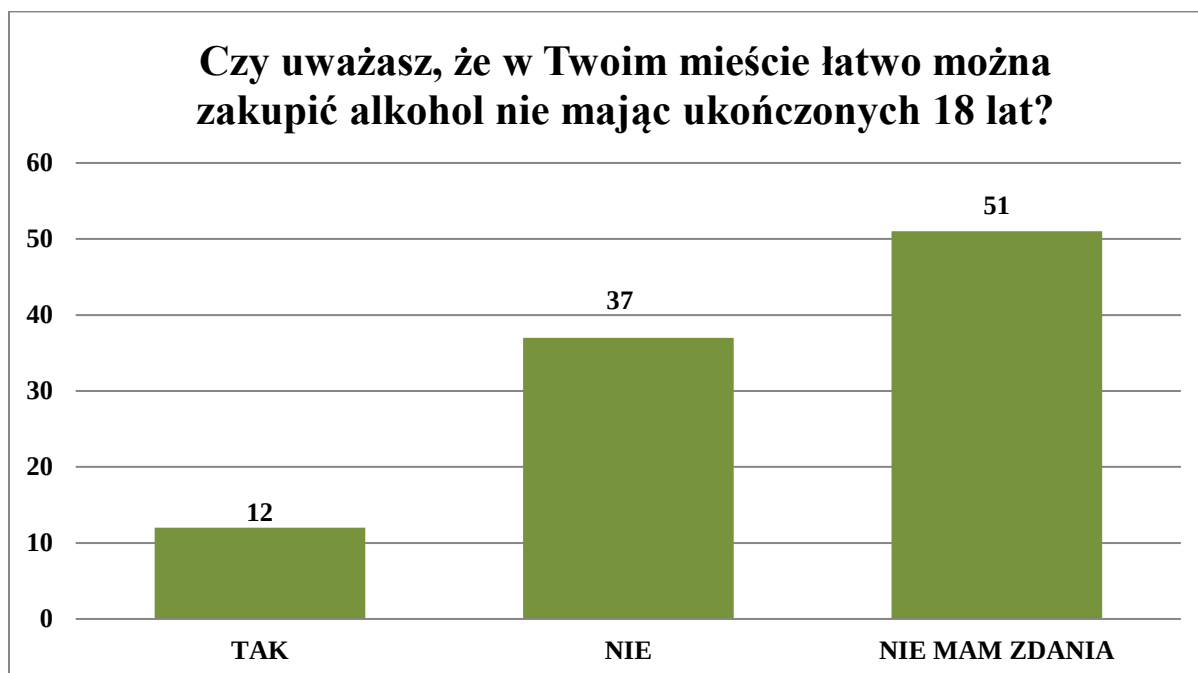
Młodzież, która przyznała, że rodzice wiedzą o spożywaniu alkoholu, została poproszona o określenie tego, w jaki sposób rodzice reagują na to, że młodzi ludzie piją. Niejednokrotnie wskazywali więcej niż jedną odpowiedź.

Największa część młodych ludzi twierdzi, że rodzice rozmawiają z nimi i tłumaczą szkodliwość picia – 72% uczniów tak deklaruje. Należy nadmienić, że odpowiedzi na to pytanie udzielali uczniowie, którzy wcześniej deklarowali, że rodzice wiedzą o ich picu alkoholu.

W myśl obowiązującego w naszym kraju prawa, sprzedaż alkoholu osobom nieletnim jest zakazana, a na sprzedawcach ciąży obowiązek legitymowania młodych osób chcących

nabyć alkohol. Również kwestię kontroli dowodów osobistych podczas prób zakupu alkoholu chcieliśmy zweryfikować pośród młodych ludzi.

Otrzymane wyniki są bardzo niepokojące, gdyż 12% uczniów uważa, że na terenie Mieściska można łatwo kupić alkohol nie mając jeszcze ukończonych 18 lat. Bardzo duża część ankietowanych nie ma zdania w poruszanej kwestii – 51% uczniów.

Poprosiliśmy ankietowanych uczniów o wskazanie konkretnych miejsc, gdzie według nich najłatwiej jest kupić alkohol osobom nieletnim.

Najwięcej ankietowanych uczniów nie zna miejsc, gdzie młodzi ludzie, poniżej 18 roku życia, mogą zaopatrzyć się w alkohol – 66% uczniów tak deklaruje. Dość podobny odsetek uczniów,

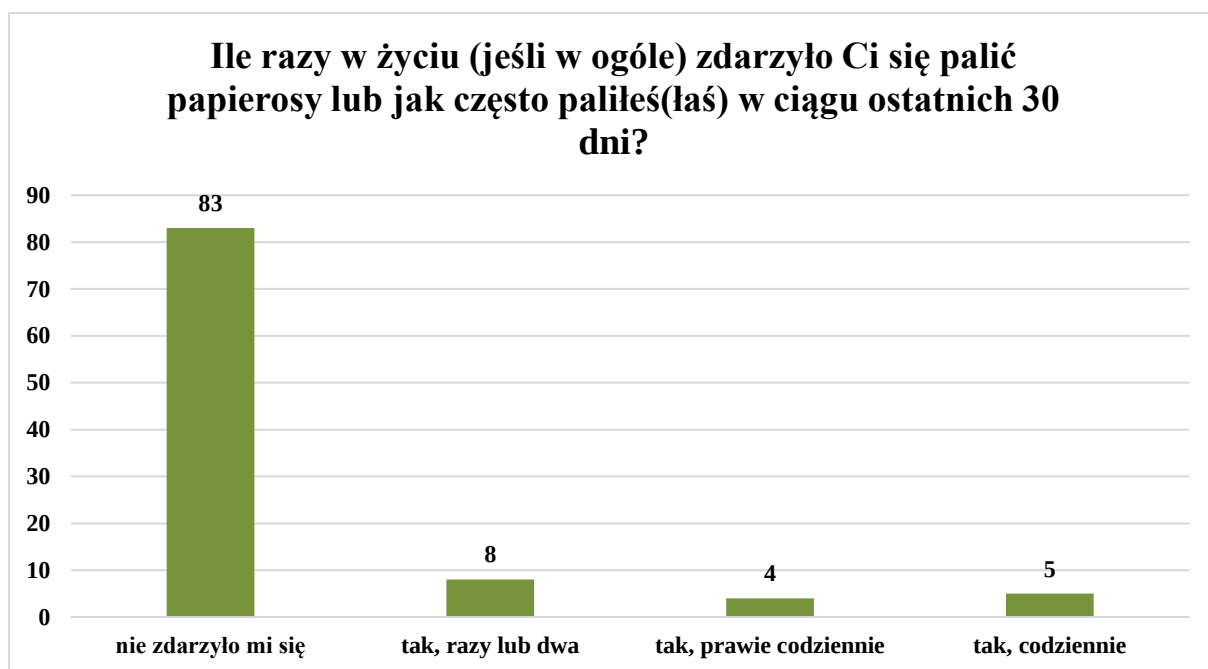
wskazał na dyskotekę lub pub, a także na ulicę czy park – kolejno 13% i 10% wskazań. Uczniowie, którzy wskazywali odpowiedź „inne” najczęściej wymieniali sklep monopolowy.

Zapytaliśmy także, czy samym respondentom zdarzyło się samodzielnie zakupić alkohol. **Jedna osoba z badanej grupy udzieliła twierdzącej odpowiedzi.** Świadczyć to może o tym, że prawo dotyczące zakazu sprzedaży alkoholu nieletnim jest w dużym stopniu na terenie gminy respektowane. Należy zatem wzmacniać tendencję kontroli i dążyć do całkowitego zaniku incydentów sprzedaży alkoholu osobom niepełnoletnim.

Warto w tym miejscu nadmienić, że w najnowszym raporcie dotyczącym państw Unii Europejskiej Światowa Organizacja Zdrowia przedstawia swoje rekomendacje co do tego, jakimi sposobami walczyć z problemami alkoholowymi. Jedną z głównych strategii jest **ograniczanie dostępności alkoholu** dla konsumentów, ponieważ z badań płynie jednoznaczny wniosek – większa dostępność to większe spożycie i więcej problemów. Dlatego tak ważna jest kontrola sprzedaży alkoholu, zwłaszcza jeśli chodzi o osoby młode.

Niestety bardzo popularnym zjawiskiem wśród młodzieży jest palenie papierosów. Co istotne, problem ten sukcesywnie się zwiększa. Dlatego też w przeprowadzonym badaniu zapytaliśmy młodzież także o inne niż alkohol substancje psychoaktywne m.in. nikotynę.

Motywy sięgania po papierosy przez młodzież mogą być bardzo różne jednak najczęściej jest to chęć demonstrowania dorosłości i wyróżnienia się pośród rówieśników. W okresie adolescencji młodzi ludzie poszukują także własnego wzorca postępowania, często naśladują przy tym zachowania dorosłych lub starszych kolegów, tym bardziej, kiedy stanowią oni dla nich pewnego rodzaju autorytet. Nie bez znaczenia jest także podejście społeczeństwa do zjawiska palenia tytoniu. Z jednej strony mamy szeroko zakrojone akcje społeczne zachęcające do rzucenia palenia i mówiące o jego szkodliwości, z drugiej natomiast zupełne bagatelizowanie problemu uzależnienia od nikotyny, nie traktowanie go w ogóle w kontekście uzależnienia jako choroby, co jest wyrazem widocznej niekonsekwencji.

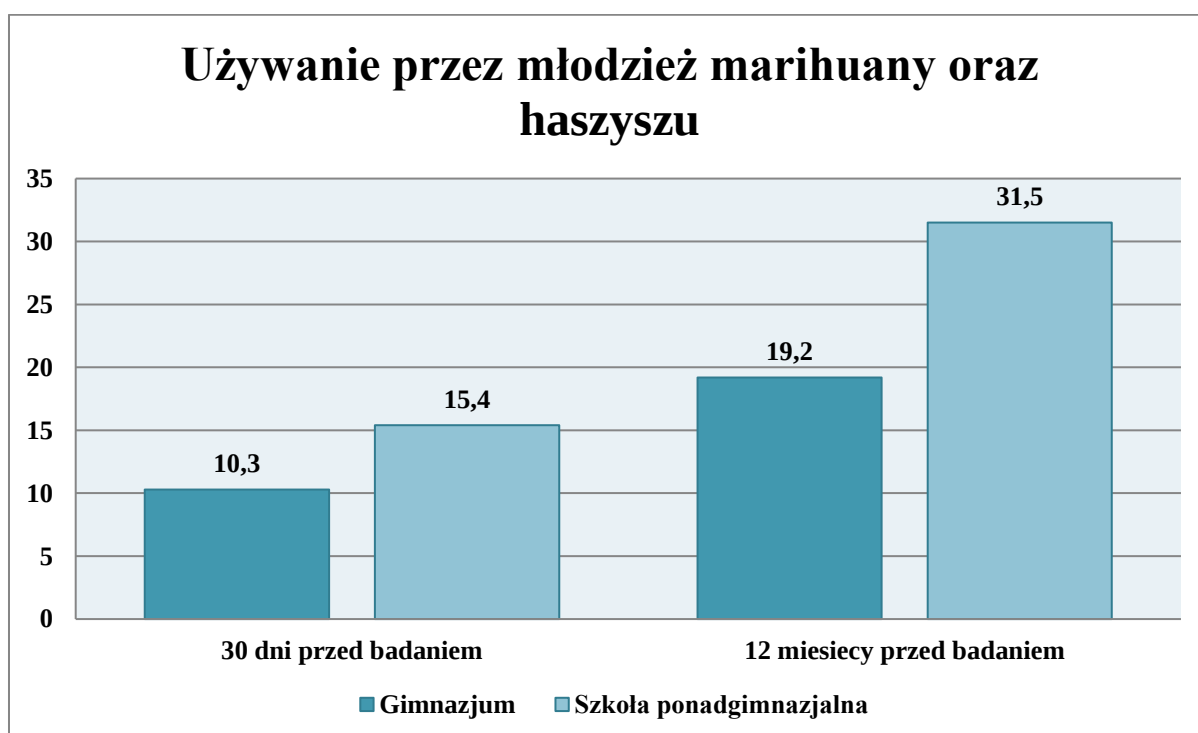
Pośród badanych uczniów szkoły podstawowej 17% zadeklarowało, że paliło papierosy, podczas gdy ogólnopolski wynik to 57% (należy podkreślić, że w badaniu ESPAD brali udział uczniowie III klas gimnazjum). Dodatkowo aż 5% ankietowanej grupy przyznaje, że paliła papierosy codziennie.

Jak wskazują badania ogólnopolskie, większość ludzi zaczyna palić tytoń przed ukończeniem 18. roku życia, oznacza to, że około 250 mln obecnie palących młodych osób może umrzeć w przyszłości z powodu chorób odtytoniowych. Codziennie w Polsce zaczyna palić około 500 nieletnich chłopców i dziewcząt. W skali roku daje to liczbę 180 000 młodocianych do 18. roku życia, którzy wpadli w „szpony” nałogu. Szacuje się, że dzieci w Polsce wypalają rocznie około 4 mld sztuk papierosów. Jak wynika z przeprowadzonych badań, po papierosa często sięgają dzieci już w wieku 8 lat, a bywa, że i w wieku 5 lat. Im wcześniej dana osoba sięga po papierosa, tym dłużej pozostaje nałogowym palaczem. Przy tendencji do zmniejszania się w ostatnich latach częstości palenia wśród dorosłych, wzrasta odsetek palaczy wśród młodzieży.

Młodzi Polacy i narkotyki

Polskie badania wskazują, że problem narkotykowy dotyczy coraz większej liczby młodych osób. Zgodnie z wynikami badań ESPAD z 2015 roku do szerokiej grupy innych niż alkohol i tytoń substancji psychoaktywnych należą takie substancje legalne jak leki przeciwbólowe i nasenne czy substancje wziewne oraz szeroka gama substancji nielegalnych. Pod pojęciem substancji nielegalnych rozumiemy tu substancje, których produkcja i handel są czynami zabronionymi przez prawo. W języku publicystyki substancje te często nazywane są narkotykami.

Dane ESPAD pokazują, że wśród uczniów klas gimnazjalnych na pierwszym miejscu pod względem rozpowszechnienia eksperymentowania znajdują się marihuana i haszysz (25,0%). Wśród uczniów klas starszych - ponadgimnazjalnych na pierwszym miejscu również znajdują się marihuana i haszysz (43,0%).

Rozpowszechnienie podejmowania prób z substancjami psychoaktywnymi innymi niż alkohol i tytoń zależne jest od płci. Związek między używaniem substancji a płcią występuje na obu poziomach nauczania – gimnazja i szkoły ponadgimnazjalne. Chłopcy częściej deklarują próby używania praktycznie wszystkich substancji poza lekami uspokajającymi i nasennymi. Eksperymentowanie z lekami uspokajającymi i nasennymi znacząco bardziej

rozpowszechnione jest wśród dziewcząt. Jednak próby łączenia alkoholu z tabletkami spotyka się tak samo często wśród dziewcząt, jak wśród chłopców.

Wyniki badań ESPAD pokazały nam kilka interesujących zmian na scenie narkotykowej kraju. Przede wszystkim odnotowuje się dalszy wzrost odsetka uczniów, którzy deklarowali używanie przetworów konopi (marihuany lub haszyszu). W 2015 roku odnotować jednak trzeba wyraźny wzrost dostępności przetworów konopi, podczas gdy dostępność narkotyków syntetycznych pozostaje w trendzie spadkowym, przynajmniej jeśli za wskaźnik przyjmiemy deklarację bardzo łatwego dostępu.

W 2015 roku w badaniach ESPAD po raz kolejny zapytano młodzież o używanie „dopalaczy”. Rozszerzono także ankietę o dodatkowe pytania na ich temat w celu zgłębienia ich niechlubnego fenomenu. Niemal wszyscy respondenci słyszeli o „dopalaczach”, jednak tylko 10% uczniów klas trzecich gimnazjów i 8,4% uczniów klas drugich szkół ponadgimnazjalnych było kiedykolwiek w sklepie z „dopalaczami”. Można jednak stwierdzić, że „handel” przeniósł się do Internetu. Odsetek uczniów, którzy kiedykolwiek używali „dopalaczy”, jest niższy niż w 2011 (10,3% gimnazjalistów i 12,6% uczniów szkół ponadgimnazjalnych). W czasie ostatnich 30 dni przed badaniem po te substancje sięgało 4,3% badanych z młodszej i 3,0% ze starszej grupy badanych. Używanie „dopalaczy” jest bardziej rozpowszechnione wśród chłopców niż wśród dziewcząt.

Pośród substancji nielegalnych najwyżej oceniana jest dostępność przetworów konopi. Dostępność „dopalaczy” oceniana jest przez młodszych badanych podobnie jak dostępność marihuany, zaś przez starszych nawet nieco wyżej.

Szczególnym wyzwaniem jest wzrost rozpowszechnienia używania przetworów konopi do poziomu, który dotychczas nie był notowany w Polsce. W połączeniu z rosnącym przekonaniem młodzieży o mniejszym – w porównaniu z innymi narkotykami – ryzyku szkód związanych z ich używaniem, można oczekiwać dalszego wzrostu rozpowszechnienia w przyszłości. Nie można wykluczyć, że grunt pod wzrost zainteresowania przetworami konopi przygotowało upowszechnianie się „dopalaczy”, a następnie radykalne zamknięcie do nich dostępu. Popyt na substancje psychoaktywne inne niż alkohol, rozbudzony przez łatwo dostępne i reklamowane jako bezpieczne „dopalacze”, po zablokowaniu ich podaży mógł skierować się na przetwory konopi. Warto dodać, że w ostatnich latach bardzo mocno ożywił się ruch zwolenników legalizacji marihuany, a w debacie publicznej coraz częściej pojawiały się głosy kwestionujące szkodliwość tej substancji. W ostatnim czasie rozgorzała także dyskusja odnośnie zastosowania przetworów konopi w celach medycznych. Szczątkowe informacje jakie posiada młodzież, stawiają chociażby marihuanę w pozytywnym świetle jako

środek nieszkodliwy, a nawet leczniczy. Dlatego tak ważna jest edukacja młodzieży w tym zakresie.

Młodzież a narkotyki

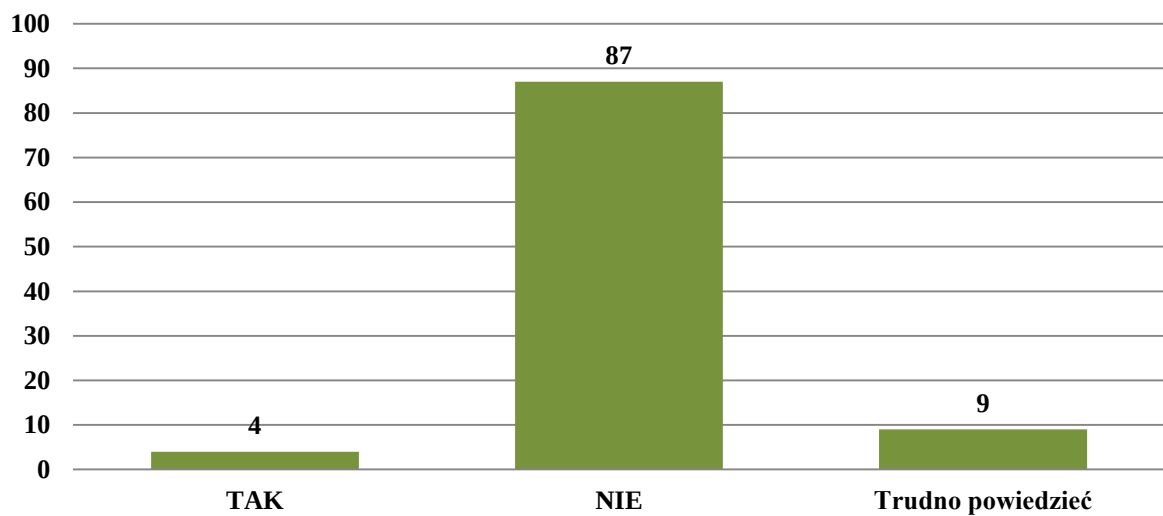
Wiele badań wykazało, że współczesna młodzież eksperymentuje równolegle z różnymi substancjami psychoaktywnymi, zarówno legalnymi, jak i nielegalnymi. Substancje nielegalne wprawdzie nie są reklamowane wprost, jednak narkotykowe wizje i doznania są często obecne w kulturze masowej, przede wszystkim na forach internetowych adresowanych do młodzieży czy choćby w popularnych piosenkach. Konsumpcja narkotyków w młodym pokoleniu wzrasta. Dlatego działania zmierzające do ograniczania popytu na narkotyki wydają się ciągle podejściem, z którym można wiązać duże nadzieje.

By móc bliżej przyjrzeć się zjawisku na początku zapytaliśmy młodych respondentów jakie są ich zdaniem powody sięgania po narkotyki przez młodych ludzi.

Podobnie jak w przypadku motywów sięgania po alkohol, tym razem także młodzi ludzie najczęściej jako powód sięgania po narkotyki wskazali chęć dopasowania się do kolegów – 61% uczniów wskazało właśnie taki motyw. Także spora część młodych ludzi uważa, że narkotyki dla innych mogą być sposobem na dobrą zabawę – 44% uczniów tak twierdzi. Niestety według naszych respondentów młodzież może uważać narkotyki za sposób na poradzenie sobie z kłopotami w domu lub w szkole – 51% uczniów tak uważa.

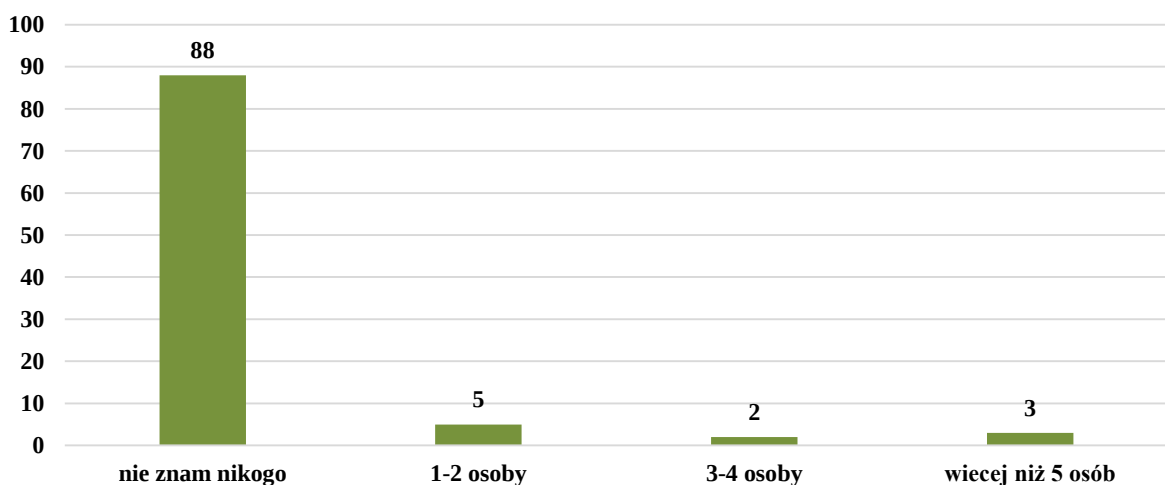
Czy uważasz, że sporadyczne zażywanie narkotyków i dopalaczy jest bezpieczne?

Młodzi ludzie zapytani także o opinię w kwestii tego, czy sporadyczne zażywanie narkotyków może być bezpieczne, w większość stwierdzili, że tak nie jest – 87% uczniów nie uważa sporadycznego zażywania narkotyków za bezpieczne. Niestety przeciwnego zdania jest nadal 4% ankietowanej młodzieży. Oczywiście należy stanowczo podkreślić, że nie ma żadnej bezpiecznej dawki narkotyku, każda może być śmiertelnie niebezpieczna, a w szczególności dla młodego, neurologicznie wrażliwego organizmu.

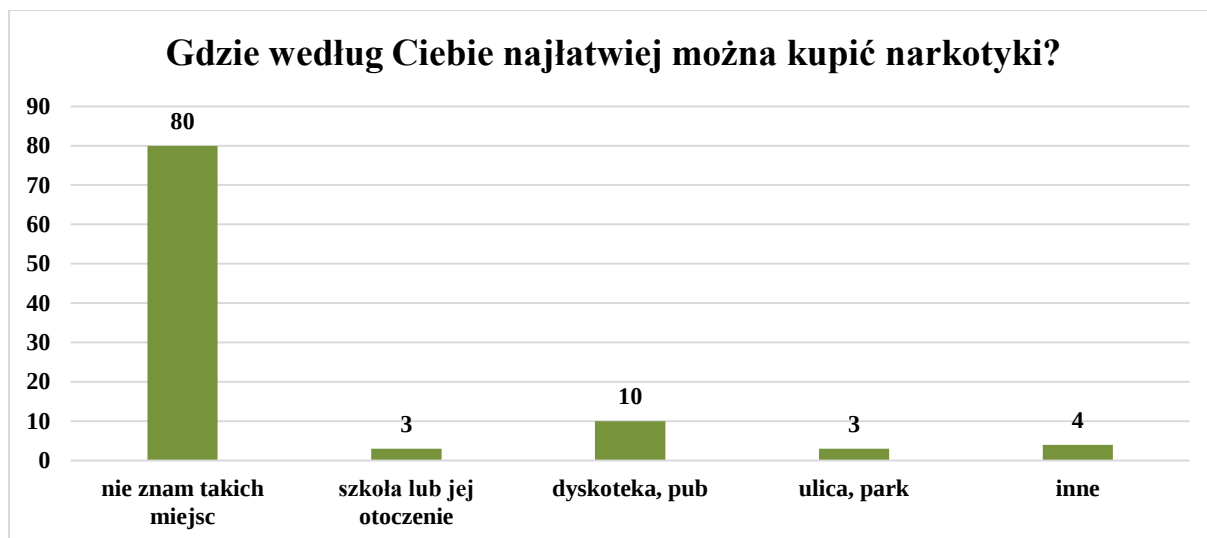
Zapytaliśmy respondentów także o to, czy znają ze swojego otoczenia osoby, które „biorą” narkotyki lub dopalacze.

Czy znasz osobę ze swojego otoczenia, która "bierze" narkotyki?

Pośród badanej młodzieży bardzo duża jej część stwierdziła, że nie zna osoby, która miałaby bezpośredni kontakt z narkotykami lub dopalaczami – znacząca większość uczniów –

88% zadeklarowało taką odpowiedź. Mimo to pojawiały się odpowiedzi, że respondenci znają 1 lub 2 takie osoby (5% uczniów udzieliło takiej odpowiedzi), a nawet takie, które twierdzą, że znają w swoim otoczeniu więcej niż pięć osób używających narkotyków. Trzeba na ten fakt zwrócić szczególną uwagę, gdyż każdorazowy kontakt młodego człowieka z osobą używającą substancji psychoaktywnych zwiększa także u niego ryzyko wystąpienia takich zachowań.

Wśród ankietowanych uczniów największa część nie zna miejsc na terenie Mięsciska gdzie można nabyć narkotyki – 80% uczniów tak twierdzi. Jest to akurat dobra informacja. Natomiast co może być niepokojące 3% uczniów jest zdania, że najłatwiej narkotyki można kupić w szkole lub jej otoczeniu. Osoby wskazujące odpowiedź „inne” mówiły o dilerze oraz o Internecie.

Z używaniem narkotyków związane są pewne umowne poziomy zaawansowania. Mówi się o tzw. fazie eksperymentowania. Niestety niezwykle rzadko zdarza się, że osoby eksperymentujące z narkotykami, poprzestają na tej fazie. Ci, którzy nie rezygnują, wchodzą w kolejną fazę, którą można nazwać fazą używania substancji, która może się przerodzić w nadużywanie i uzależnienie. Wielu specjalistów jest zdania, że np. co do heroiny w ogóle nie da się mówić o fazie używania, bo praktycznie każde jej „użycie” jest już nadużyciem. Podobnie sprawa ma się w przypadku dopalaczy, a te niestety są znacznie bardziej dostępne.

Zapytaliśmy młodych respondentów o ich własne doświadczenia z narkotykami.

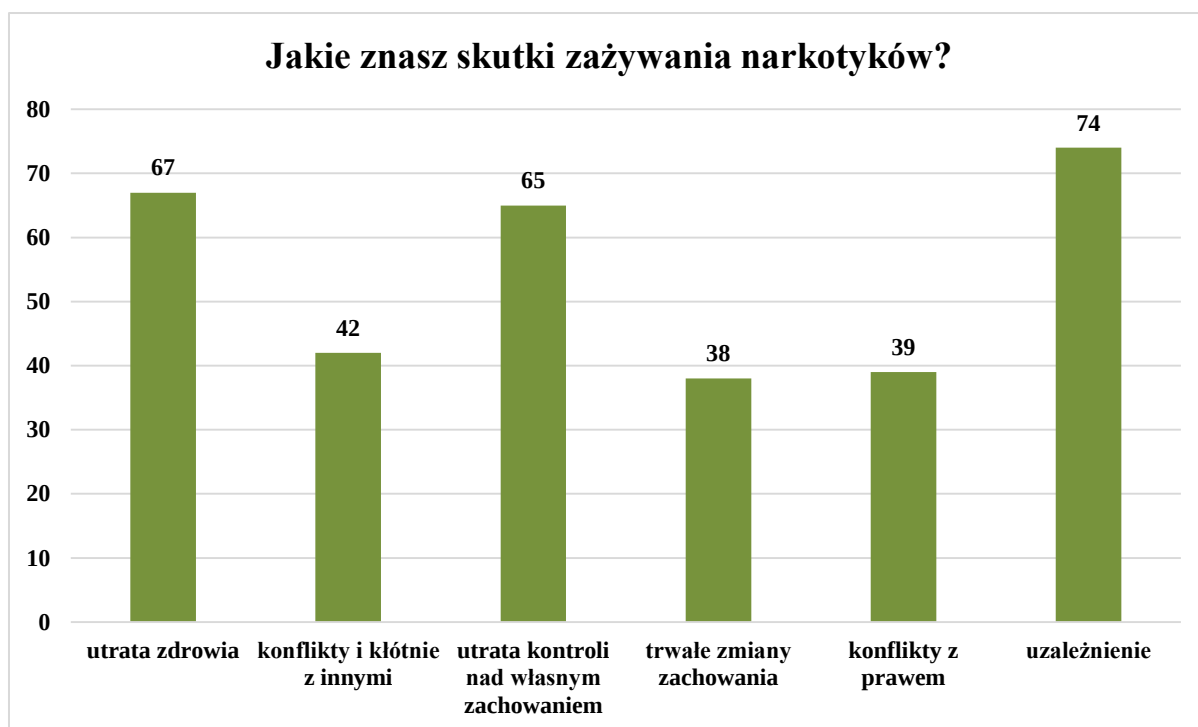

Pośród ankietowanych uczniów szkoły podstawowej 3% badanych przyznało, że miało kontakt z narkotykami. Warto w tym miejscu podkreślić, że jeśli chodzi o narkotyki nie można mówić o bezpiecznej dla organizmu ilości czy o racjonalnym i kontrolowanym ich używaniu. Nawet jednorazowe przyjęcie narkotyku może skutkować uzależnieniem.

Zapytaliśmy także uczniów o to, kiedy ostatnio mieli kontakt z narkotykami, tak więc pytanie dotyczyło bieżącego wskaźnika używania narkotyków (w ciągu ostatnich 30 dni) oraz eksperymentowania z nimi (w ciągu ostatnich 12 miesięcy). Na to pytanie udzielali odpowiedzi miały osoby, które deklarowały kontakt z narkotykami – jeden z uczniów szkoły podstawowej zadeklarował eksperymentowanie w ciągu ostatnich 30 dni przed badaniem, pozostałe 5 osób mówi o kontakcie z narkotykami w ciągu ostatnich 12 miesięcy przed badaniem.

Młodzi ludzie określić mieli także po jakie substancje odurzające sięgają najczęściej. **Żaden z ankietowanych uczniów nie udzielił odpowiedzi na to pytanie.**

Skutki zażywania narkotyków mogą być bardzo różne. Poza uszkodzeniem tkanek, układu nerwowego, ogólnym wyniszczeniem organizmu, bezpośrednią konsekwencją zażywania narkotyków jest utrata życia. Uzależnienie jest tylko jedną z możliwych opcji. Młodzież została zapytana także o to, czy wiedzą jakie są skutki zażywania narkotyków.

Największa część badanej młodzieży szkoły podstawowej, jako najważniejszą konsekwencję zażywania narkotyków wskazała uzależnienie - 74% ankietowanych wybrało taką odpowiedź, utratę kontroli nad własnym zachowaniem – 65% wskazań oraz utratę zdrowia – 67%. Warto w tym miejscu podkreślić, że wszystkie z wymienionych odpowiedzi są prawdopodobnymi konsekwencjami zażywania narkotyków.

W prowadzeniu działań profilaktycznych wśród młodzieży ważne jest przekazywanie rzetelnej wiedzy oraz umiejętności asertywnej komunikacji z rówieśnikami. Jednak żadne z tych działań nie przyniosą oczekiwanego efektu, jeśli nie będą poparte argumentami przekazywanymi młodemu człowiekowi przez rodziców i opiekunów. Dlatego też zapytaliśmy naszych respondentów czy ich rodzice poruszali z nimi kiedykolwiek temat związany z uzależnieniem od narkotyków.

Większość ankietowanej młodzieży rozmawia z rodzicami na temat substancji psychoaktywnych, chociaż z różną częstotliwością. Niestety nadal 35% badanej młodzieży nie rozmawia na ten temat z rodzicami. Często może to wynikać z nienajlepszych kontaktów z rodzicami, z braku otwartości, ale także z lęku rodziców o własną niewiedzę na ten temat, dlatego warto rodziców uwzględnić podczas planowania działań profilaktycznych na terenie gminy.

Zaufanie do rodziców czy innych bliskich osób jest niezwykle ważne, także kiedy mówimy o działaniach profilaktycznych. To rodzice są najczęściej pierwszymi osobami do których młodzież zwraca się z problemem. Dlatego też poprosiliśmy naszych respondentów by ocenili jakość relacji z różnymi osobami, by móc ocenić, kto jest dla nich najważniejszy.

Jak oceniasz swoje relacje i więzi z wymienionymi osobami?

	Bardzo dobre	Dobre	Obojętne	Słabe
Rodzice/Opiekunowie	152	18	6	2
Rówieśnicy	81	70	8	10
Nauczyciele	52	97	17	5

Odpowiedzi na to pytanie nie udzielili wszyscy respondenci, niektórzy zostawili tabelę pustą. Wyniki przedstawione w tabeli obrazują ilość osób, a nie odsetek procentowy. Jak widać najwięcej młodych respondentów bardzo dobrze ocenia relacje z rodzicami, nieco gorzej

z rówieśnikami. Dlatego tak ważne jest dbanie o relację rodzic – dziecko, gdyż w przypadku działań profilaktycznych rodzic jest jedną z najważniejszych „instytucji pomocowych” dla dziecka.

Młodzież a przemoc

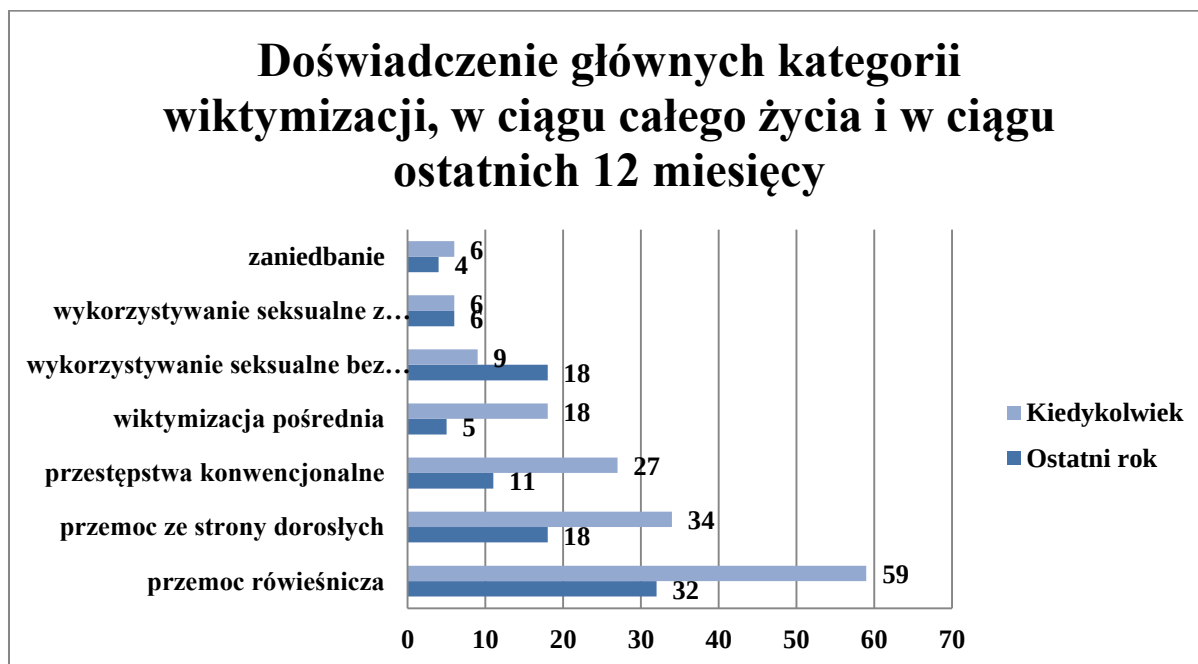
Zagrożenie dzieci i młodzieży przemocą, niestety zwłaszcza przemocą stosowaną wobec młodych ludzi przez najbliższych, jest szczególnie niepokojącym zjawiskiem, mającym miejsce w dzisiejszej rzeczywistości. Z badań wynika, że ofiarami przemocy w rodzinie są przede wszystkim dzieci. Niestety większość sytuacji przemocowych wobec dzieci pozostaje ukryta „w czterech ścianach”, gdzie nie ma świadków i możliwej bezpośredniej pomocy. Dlatego też zjawisko to wymaga diagnozowania i podejmowania środków zaradczych, zanim przybierze ono jeszcze bardziej krzywdzącą formę. Celem podjętych badań, była próba określenia obszaru zagrożenia młodzieży wybranych szkół oraz rozmiaru badanego zjawiska, a także postawy młodych ludzi wobec zachowań przemocowych. Warto w tym miejscu zdefiniować pojęcie przemocy w rodzinie, bo to właśnie na niej skupiały się prowadzone badania.

Zgodnie z art. 2 ust. 2 ustawy z dnia 29 lipca 2005 roku *o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie* (Dz. U. Nr 180 poz. 1493 ze zm.) **przemoc w rodzinie** to jednorazowe albo powtarzające się umyślne działanie lub zaniechanie naruszające prawa lub dobra osobiste osób najbliższych (w rozumieniu art. 115 § 11 *Kodeksu karnego*), a także innych osób wspólnie zamieszkujących lub gospodarujących, w szczególności narażające te osoby na niebezpieczeństwo utraty życia, zdrowia, naruszające ich godność, nietykalność cielesną, wolność, w tym seksualną, powodujące szkody na ich zdrowiu fizycznym lub psychicznym, a także wywołujące cierpienia i krzywdy moralne u osób dotkniętych przemocą.

Z „Ogólnopolskiej diagnozy problemu przemocy wobec dzieci” z 2015 roku, przeprowadzonej przez Fundację Dajemy Dzieciom Siłę (wtedy Fundacja Dzieci Niczyje) wynika, że przeważająca większość polskich nastolatków – 71% doświadczyła w swoim życiu przynajmniej jednej formy krzywdzenia. W porównaniu do podobnych badań przeprowadzonych w Stanach Zjednoczonych i Wielkiej Brytanii, skala krzywdzenia dzieci w naszym kraju, zwłaszcza przemocy fizycznej ze strony dorosłych jest znacząco wyższa:

w Polsce odsetek osób które przemocy doświadczyły wynosi 21% natomiast w Wielkiej Brytanii trzy razy mniej, bo 7%.

Z tych samych badań wynika, że respondenci (młodzież w wieku 11-17 lat) najczęściej doświadczają przemocy rówieśniczej – 59%. Ofiarami przemocy ze strony osób dorosłych padło 34% badanych. Co istotne niemal co piąty z respondentów (18%) był świadkiem przemocy. Najważniejsze wyniki przedstawia wykres poniżej.

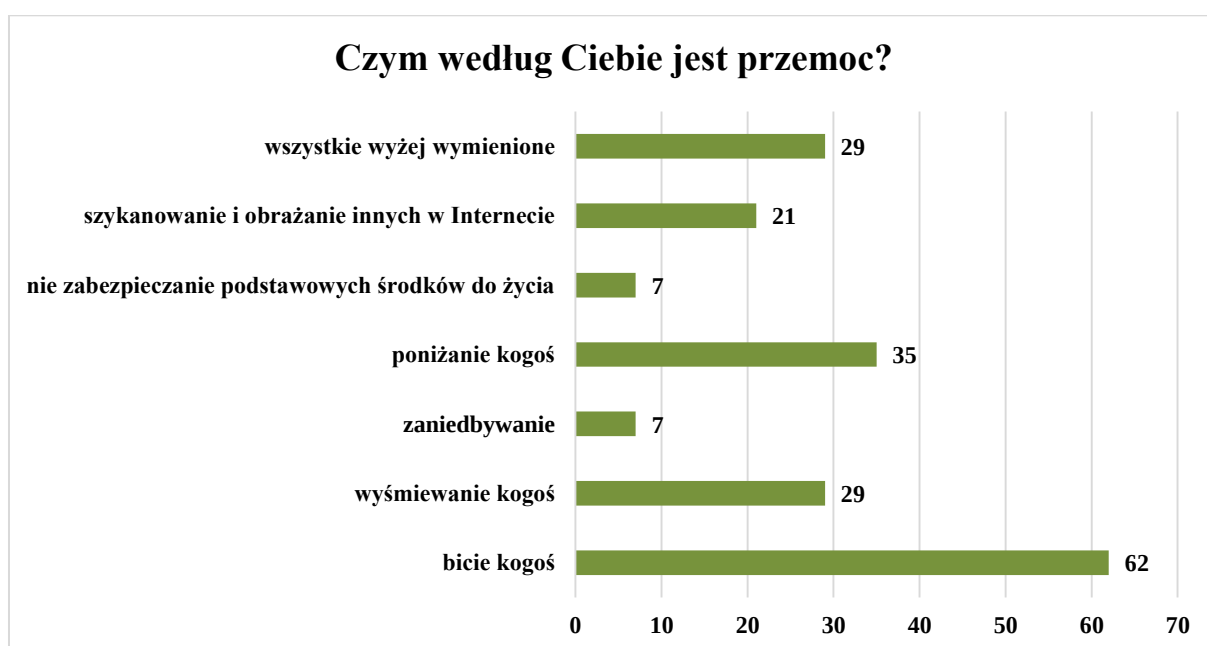

W styczniu 2012 roku weszła w życie ustawa *O wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej*, która została wprowadzona: „dla dobra dzieci, które potrzebują szczególnej ochrony i pomocy ze strony dorosłych, środowiska rodzinnego, atmosfery szczęścia, miłości i zrozumienia, w trosce o ich harmonijny rozwój i przyszłą samodzielność życiową, dla zapewnienia ochrony przysługujących im praw i wolności” (Ustawa *O wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej* (Dz.U. z dnia 21 lipca 2011 roku)), określająca wiele nowych zadań z zakresu wspierania rodziny. Warto także wspomnieć, że z dniem 13 lipca 2017 roku weszła w życie nowelizacja Kodeksy Karnego zaostreżająca m.in. kary dla sprawców przemocy wobec dzieci oraz wprowadzająca prawny obowiązek każdego obywatela do reagowania i zgłaszania sytuacji, gdy posiada on wiedzę o ciężkim przestępstwie popełnionym wobec dziecka.

Około dwóch piątych dorosłych Polaków (42%) uważa, że potrzebna jest zmiana przepisów w celu zapewnienia dzieciom właściwej ochrony przed przemocą w rodzinie. Mniej

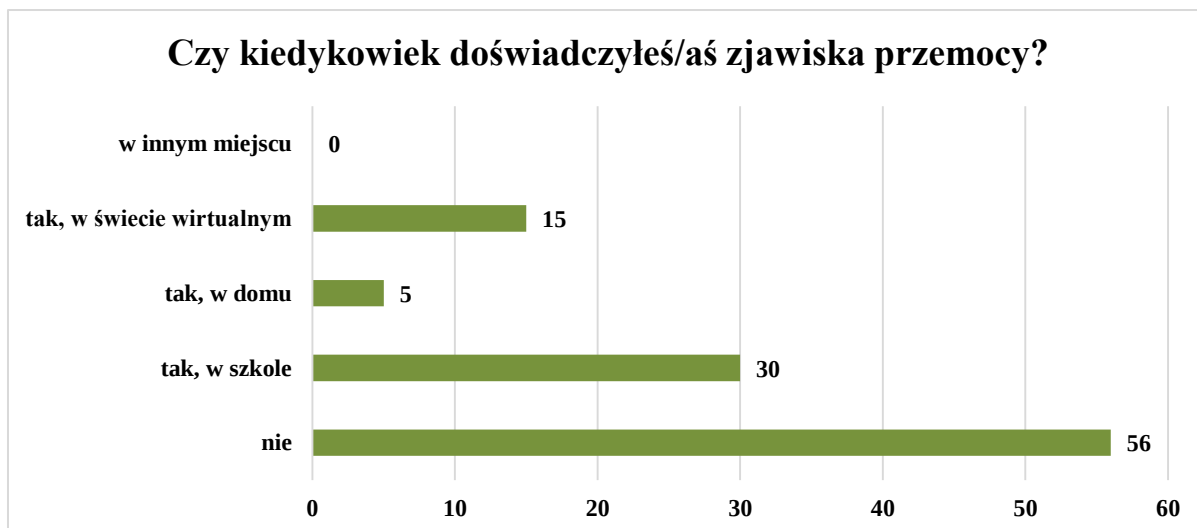
więcej tylko samo osób (41%) jest natomiast zdania, że obecnie obowiązujące przepisy prawa w wystarczającym stopniu chronią dzieci, trzeba je tylko lepiej egzekwować. Zdania więc są podzielone. Z przedstawionych danych wynika jasno, że problem przemocy wobec dzieci i młodzieży jest nadal aktualny. Należy bezsprzecznie podejmować działania mające na celu zmniejszenie, a docelowo całkowite wyeliminowanie tego zjawiska. Dlatego tak ważne jest prowadzenie diagnozy zjawiska, gdyż bez informacji nie można podejmować działań, ponieważ mogą okazać się niewystarczające.

Na początek poprosiliśmy naszych respondentów, żeby spróbowali określić czy według nich jest przemoc.

Przemoc naszym respondentom kojarzy się głównie z biciem kogoś – 62% uczniów wybrało właśnie tę odpowiedź. Trudno się z nimi nie zgodzić, jednak należy pamiętać, że przemoc to nie tylko bicie. Możemy mieć do czynienia z przemocą fizyczną, ale także psychiczną (wyśmiewanie wybrało 29% uczniów), ekonomiczną (nie zabezpieczenie podstawowych środków wybrało jedynie 7% uczniów) czy niestety popularną w ostatnim czasie cyberprzemocą – szykany w Internecie za przemoc uważa 21% uczniów.

Następnie poruszyliśmy z respondentami kwestię ich osobistych doświadczeń w zakresie zjawiska przemocy.

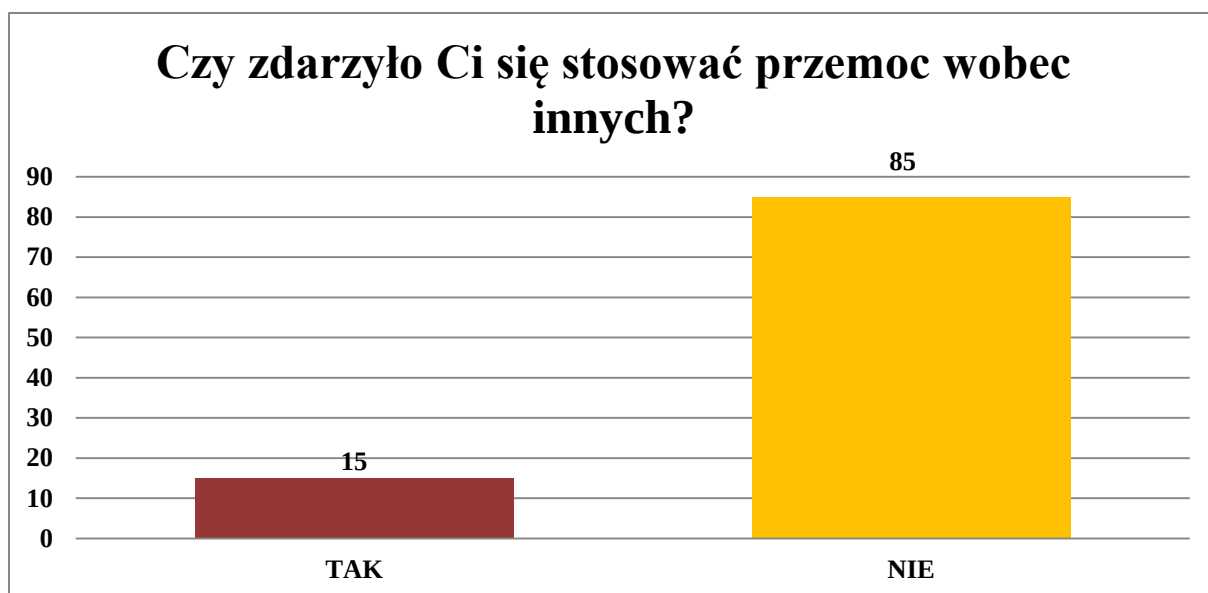
Niemal połowa ankietowanej młodzieży zetknęła się ze zjawiskiem przemocy – 44% uczniów szkoły podstawowej. Jest to bardzo duży odsetek badanej młodzieży, tym bardziej, że bardzo często młodzi ludzie nie chcą przyznać się do sytuacji, kiedy to padają ofiarą przemocy, niezależnie gdzie ma ona miejsce. Niestety najwięcej osób zetknęło się z przemocą w szkole – 30% uczniów. Bezsprzecznie należy reagować na zaistniałą sytuację.

By nieco zgłębić temat zapytaliśmy uczniów czy w szkole, do której uczęszczają występuje problem przemocy pomiędzy uczniami.

Dane są bardzo niepokojące i potwierdzają odpowiedzi uczniów z poprzedniego pytania – 43% respondentów uważa, że w ich szkole dochodzi do sytuacji przemocy pomiędzy uczniami.

Doświadczenie przemocy to jednak tylko jedna przysłowiowa strona medalu. Nierzadko młodzi ludzie są nie tylko ofiarami, ale bywają również sprawcami. Dlatego młodzi ludzie zostali zapytani o to, czy im sami zdarzyło się stosować przemoc.

Do stosowania przemocy wobec innych osób przyznało się 15% ankietowanej młodzieży. Kiedy spojrzymy na statystyki policyjne z 2018 roku okazuje się, że sprawcy – nieletni stanowią 0,4 % wśród podejrzanych o sprawstwo przemocy w rodzinie. Dane te są alarmujące i pokazują jak ważna jest profilaktyka przemocy wśród młodzieży.

W kolejnym pytaniu poprosiliśmy o wskazanie osób wobec których respondenci stosowali przemoc. Na to pytanie odpowiedzi udzieliło 74 uczniów, a więc nie cała połowa badanej grupy. Wyniki procentowe na wykresie odnoszą się natomiast do całej grupy badawczej, stąd niepełność procentowa. Warto także zaznaczyć, że więcej osób wskazało wobec kogo stosowały przemoc niż poprzednio deklarowało stosowanie przemocy.

Wśród młodzieży badanej co dziesiąty młody człowiek stosował przemoc wobec swojego rówieśnika, a niewiele mniej, bo 8% deklaruje stosowanie przemocy wobec rodzeństwa. Co istotne 2% badanych było sprawcami przemocy wobec własnych rodziców.

Młodych ludzi zapytaliśmy także o to, czy czują się bezpiecznie w swojej szkole.

Zdecydowana większość młodych ludzi, co jest zresztą bardzo istotną informacją, czuje się bezpiecznie w szkole – 72% uczniów tak deklaruje. Jednakże nadal niemal 1/3 grupy badawczej takie poczucia bezpieczeństwa w swojej szkole nie ma.

Młodzi Polacy i Internet

Nadmierne korzystanie z Internetu jest dziś niezwykle poważnym problemem społecznym. Na ryzyko uzależnienia szczególnie narażone są dzieci i młodzież, dla których Internet jest nieodłącznym elementem ich codziennej aktywności, życia społecznego oraz rozrywki. Właściwie cała aktywność młodych ludzi skoncentrowana jest wokół tego co oferuje im Internet. Cały czas trwa dyskusja, czy termin „uzależnienie” jest adekwatny do problemu nadmiernego korzystania z Internetu. Niezależnie jednak od debaty ekspertów, badania pokazują, że problem staje się coraz poważniejszy i wymaga szybkiej reakcji rodziców, opiekunów i pedagogów. Jak wynika z publikacji L. Kirwił *„Polskie dzieci w Internecie. Zagrożenia i bezpieczeństwo – część 2. Częściowy raport z badań EU Kids Online II przeprowadzonych wśród dzieci w wieku 9 – 16 lat i ich rodziców”* z 2011 roku podczas ostatniego badania EU Kids Online przeprowadzonego wśród dzieci z 25 państw Europy

okazało się, że niedojadanie lub niedosypianie z powodu surfowania po sieci deklaruje prawie 20% polskich nastolatków. Ponad 30% młodzieży odczuwa dyskomfort, kiedy nie ma dostępu do Internetu, a 35% przyznaje, że Internet ma niekorzystny wpływ na ich relacje z rodziną lub przyjaciółmi. Nadmierne korzystanie z Internetu przez dzieci ma również ogromny wpływ na ich rozwój emocjonalny.

Ogromnym problemem związanym z Internetem jest cyberprzemocy (ang. cyberbullying). Określenie to dotyczy wykorzystywania technik informacyjnych i komunikacyjnych do świadomego, wielokrotnego i wrogiego zachowania się osoby (lub grupy osób), mającego na celu wyrządzenie krzywdy innym. Jest to zjawisko stosunkowo nowe i ciągle ewoluujące. Według badań przeprowadzonych przez Fundację Dzieci Niczyje (dziś Fundacja Dajemy Dzieciom Siłę) w 2011 roku pod hasłem „*Przemoc rówieśnicza a media elektroniczne*” wynika, że w Polsce ponad połowa dzieci, które korzystają z Internetu doświadcza przemocy w sieci w postaci wyzywania (47%), poniżania i ośmieszania (21%) czy też straszenia i szantażowania (16%). Młodzież pada również ofiarą różnego rodzaju intryg z użyciem Internetu lub telefonów komórkowych, przykładowo 29% z nich doświadczyło włamań na konta w serwisach społecznościowych czy też sytuacji kradzieży tożsamości. Z sytuacją gdzie opublikowano w sieci kompromitujące materiały (zdjęcia, filmy czy teksty) miało styczność 14%

Młodzież a Internet

Trudno wyobrazić sobie dzisiejsze funkcjonowanie zarówno młodzieży, jak i dorosłych bez dostępu do Internetu. Bardzo często jest tak, że realne życie przenosi się w świat wirtualny – mamy więcej znajomych na portalach społecznościowych niż rzeczywistości spotykamy. Ryzyko działa także w drugą stronę zwłaszcza jeśli chodzi o dzieci. Są one przekonane, że mają takie same umiejętności jak ich awatary w przeróżnych grach komputerowych. Niejednokrotnie dochodzi do tragedii, bo gracz nie jest w stanie rozróżnić prawdziwego zagrożenia od wirtualnego, a tym samym atakuje prawdziwych ludzi w swoim otoczeniu, zazwyczaj najbliższych.

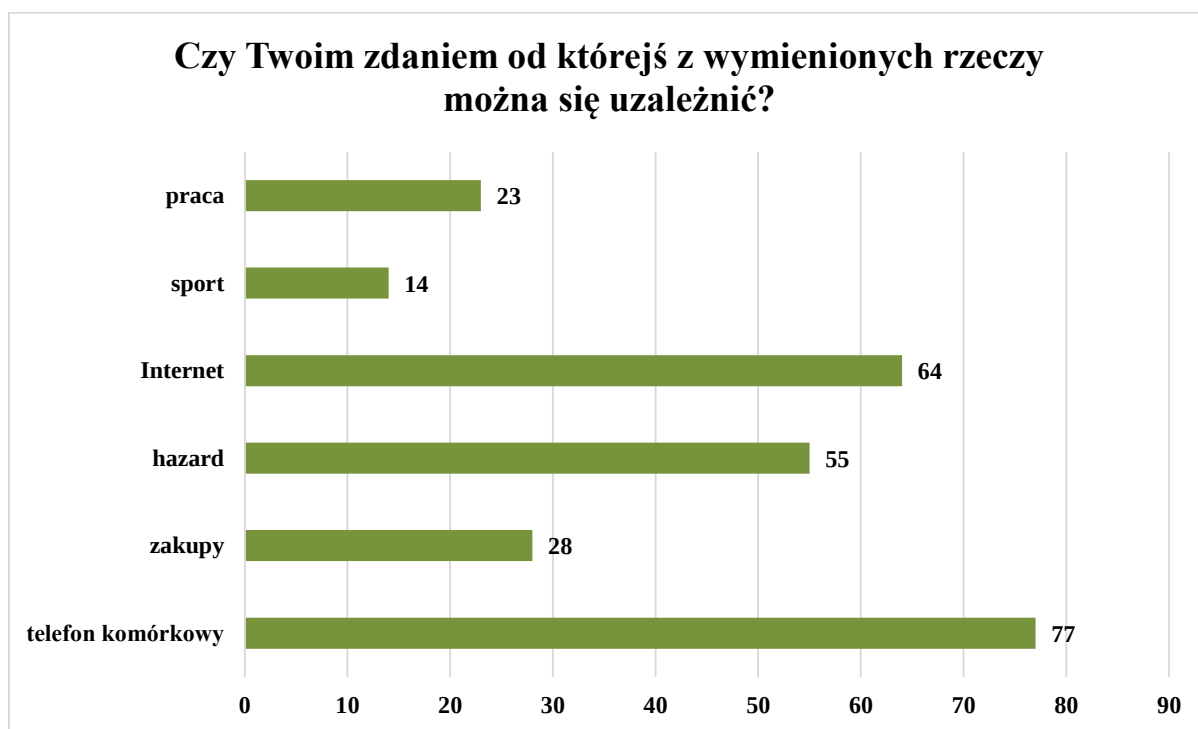
Badając wśród młodych ludzi także inne uzależnienia, zapytaliśmy ich o to, w jaki sposób najczęściej spędzają czas wolny. Często młodzi ludzie wybierali więcej niż jedną odpowiedź.

Największy odsetek badanej młodzieży spędza swój czas wolny spotykając się z przyjaciółmi – 61% uczniów tak wybrało. Niebezpieczeństwo uzależnienia od telefonu potwierdza się w odpowiedziach naszych młodych ankietowanych – 35% uczniów spędza czas wolny na korzystaniu z telefonu komórkowego czy smartfona. Część spędza czas z rodziną – 54% uczniów. Bardzo pocieszające jest też to, że 39% badanej grupy w wolnym czasie uprawia sport. Młodzi ludzie, którzy wybrali odpowiedź „inne” najczęściej twierdzili, że spędzają wolny czas słuchając muzyki, śpiąc, grając w gry planszowe czy też czytając książki lub rysując.

Pytając młodych ludzi o to, od czego człowiek może się uzależnić, bardzo często słyszymy, że „od wszystkiego”. Prawdą jest, że wiele zarówno substancji, jak i czynności może być uzależniające, jednak by zdiagnozować uzależnienie spełnione muszą być określone kryteria. Kryteria Międzynarodowej Klasyfikacji Chorób ICD-10 pozwalające diagnozować uzależnienie jako objawy uzależnienia wymieniane są: silne pragnienie przyjmowania substancji, poczucie przymusu; trudność kontrolowania zachowania związanego z przyjmowaniem (niemożność zakończenia, niemożność ograniczenia ilości); fizjologiczny objawy odstawienia (drżenie mięśniowe, bezsenność, nudności, drażliwość); tolerancja na coraz większe dawki; przyjmowanie substancji, pomimo wyraźnych szkód dla organizmu oraz zaniedbywanie innych aspektów życia – liczy się tylko używka.

Naszych młodych respondentów zapytaliśmy także o to, czy oni sami mają wiedzę na temat tego, od czego można się uzależnić. Mogli oni wśród odpowiedzi wskazać kilka ewentualności.

Najwięcej badanych uczniów wskazało, że uzależnić można się od telefonu komórkowego – 77%, Internetu – 64% osób oraz hazardu – 55% wskazało właśnie taką odpowiedź. Oczywiście wszystkie odpowiedzi wymienione jako możliwe w tym pytaniu były prawidłowe i obrazują najczęstsze uzależnienia behawioralne z jakimi mamy do czynienia w dzisiejszej rzeczywistości. Terminem „uzależnienia behawioralne” określa się formy zaburzeń nie związanych z przyjmowaniem substancji psychoaktywnych, a z niekontrolowanym wykonywaniem pewnych czynności. Mówimy wtedy o uzależnieniu od czynności, zachowań, popędów (action addiction, behavioral dependency) takich, jak: gry komputerowe i hazardowe, Internet, jedzenie, praca, seks, zakupy czy telefon komórkowy.

Jednym z symptomów uzależnienia jest zaniedbywanie innych obszarów życia, nie związanego z używką. Dlatego zapytaliśmy naszym młodych respondentów czy zdarzyły im się takie sytuacje.

Niestety aż 7% uczniów twierdzi, że często zaniedbuje rodzinę, przyjaciół czy obowiązki na rzecz telefonu czy Internetu. Może to być już poważny sygnał, że u młodego człowieka pojawiają się pierwsze symptomy uzależnienia. Dlatego ważne, by w działaniach profilaktycznych nie pomijać także kwestii uzależnień behawioralnych.

Kiedy mówimy o działaniach profilaktycznych jedną z fundamentalnych kwestii, jest wskazanie młodym ludziom możliwości pomocy. Wciąż mało mówi się o instytucjach, o organizacjach pozarządowych, które wspierają zarówno osoby borykające się z problemem uzależnienia czy też przemocy, ale także które obejmują swoim wsparciem ich najbliższych. Poprosiliśmy naszych młodych respondentów by wskazali osoby, do których zwróciliby się o pomoc w rozmaitych trudnych sytuacjach.

I tak w **przypadku uzależnienia od środków psychoaktywnych (alkohol, narkotyki itp.)**, uczniowie zwróciliby się o pomoc do: rodziców, przyjaciół, nauczycieli, lekarza, ośrodka leczenia uzależnień, rodzeństwa a także pojawiły się głosy o telefonie zaufania. Szukając pomocy w **przypadku doświadczenia przemocy w rodzinie lub szkole**, uczniowie wskazali pedagoga szkolnego, rodziców, wychowawcę, ale także policję oraz rodzeństwo. W sytuacji wystąpienia **uzależnienia od wykonywania danych czynności np. zakupów, hazardu czy surfowania w Internecie** uczniowie ponownie zwróciliby się o pomoc do rodziców, przyjaciół, psychologa czy też ośrodka leczenia uzależnień. Jak widać, młodzież pomimo swojej dużej potrzeby samodzielności, bycia samowystarczalnym, nadal wsparcia w sytuacji kryzysu szuka w rodzicach i innych osobach dorosłych, co zresztą jest bardzo zdrowym sposobem radzenia sobie w sytuacji trudnej. Szukanie wsparcia u dorosłych jest także wyrazem zaufania i wiary w to, że ich problemy nie zostaną przez dorosłych zlekceważone.

IV. Lokalne zagrożenia społeczne w grupie dorosłych mieszkańców gminy Mieścisko

Temat i cel badania

Głównym celem badania było poznanie opinii oraz postaw względem wybranych zagrożeń i problemów społecznych, przede wszystkim problemu alkoholowego, zjawiska używania narkotyków, zjawiska przemocy, a także oszacowanie skali występowania tych zjawisk w analizowanej gminie. Poruszona została także tematyka dotycząca korzystania z mediów, a także podejmowanych na terenie gminy działań profilaktycznych i wiedzy mieszkańców na ich temat.

Technika i narzędzie badawcze

Techniką uzyskania materiału badawczego zastosowaną w niniejszym badaniu była **anonimowa ankieta rozdawana**. Jest to forma ankiety bezpośredniej, którą ankieter rozdaje w określonych miejscach np. na ulicach. Przy każdorazowym wypełnianiu ankiety, respondent był informowany o jej anonimowości oraz o wykorzystaniu badań w celach analiz statystycznych, stanowiących podstawę do konstruowania programów pomocowych w mieście.

Kwestionariusz ankiety składał się z 33 pytań oraz metryczki.

Badana populacja

Badaniem objęta została grupa 100 dorosłych mieszkańców gminy Mieścisko, z czego 60% stanowiły kobiety, natomiast pozostałe 40% stanowili mężczyźni.

Miejsce i termin badań

Badanie przeprowadzone zostało w IV kwartale 2019 roku na terenie gminy Mieścisko.

Rezultaty badań

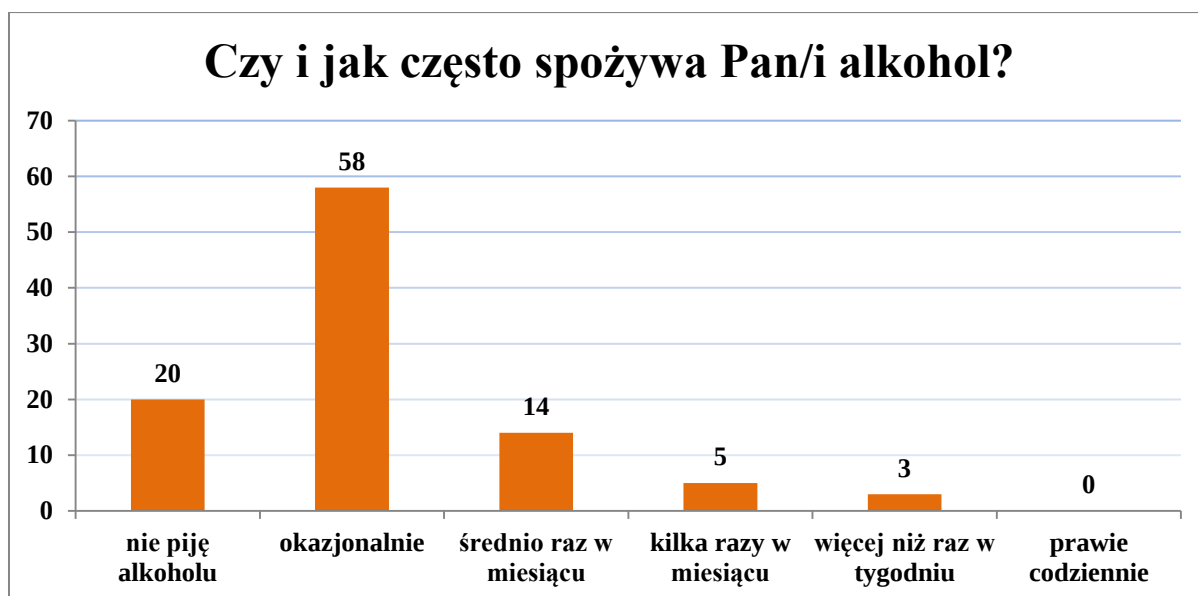
Najważniejsze problemy społeczne w opinii dorosłych mieszkańców

W pierwszym zadanym pytaniu poprosiliśmy mieszkańców o uszeregowanie problemów społecznych od najważniejszego do najmniej ważnego według nich. Jako najważniejszy mieszkańcy wskazali alkoholizm, przemoc w rodzinie oraz picie alkoholu przez młodzież. Na kolejnych miejscach znalazły się: narkotyki/dopalacze, zły stan zdrowia społeczeństwa, przestępczość, przemoc i agresja na ulicy, bezrobocie, sytuacja mieszkaniowa, spadek stopy życiowej oraz kryzys moralny. Pierwsze trzy pozycje wskazane przez mieszkańców gminy Mieścisko, wyraźnie wskazują kierunek działań jakie powinny zostać podjęte na terenie gminy odnośnie profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych. Warto dodać, że poniższy wykres przedstawia rozkład liczbowy, a nie procentowy osób, które wskazywały konkretne pozycje w tym pytaniu.

Spożywanie alkoholu oraz związane z nim inne problemy społeczne

Dorośli mieszkańcy gminy Mieścisko zostali zapytani o to, jak często spożywają alkohol oraz o rodzaj spożywanego alkoholu.

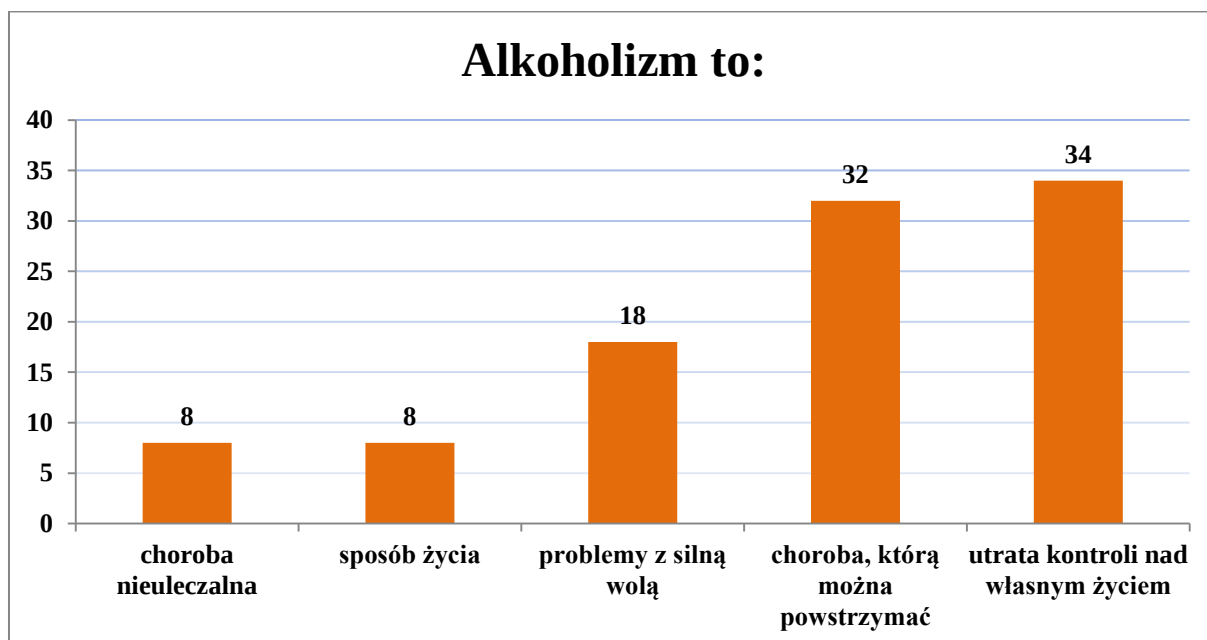

Największa część dorosłych respondentów deklaruje, że pije alkohol okazjonalnie, chociaż jak wiemy, samo słowo „okazjonalnie” może być także dość różnie interpretowane. Alkohol nie pije 20% dorosłych mieszkańców biorących udział w badaniu.

Zgodnie z ogólnopolskimi trendami w piciu alkoholu na pierwszym miejscu znalazło się piwo – 35% ankietowanych wskazało na ten trunek. Po 18% wskazało wino oraz alkohole słodkie.

Poprosiliśmy także naszych respondentów, by spróbowali określić które z wymienionych twierdzeń, według nich najtrafniej opisuje chorobę alkoholową.

W badanej grupie dorosłych 34% uważa, że alkoholizm to utrata kontroli nad własnym życiem. Za chorobę, którą można powstrzymać alkoholizm uważa 32% ankietowanych, natomiast 18% jest zdania, że jest to problemy z silną wolą. Według Międzynarodowej Klasyfikacji Chorób definiuje zespół uzależnienia od alkoholu jako: "Stan zmian psychicznych i zwykle także somatycznych, spowodowany używaniem alkoholu, charakteryzujący się określonymi reakcjami behawioralnymi i innymi, które z reguły obejmują skłonność do stałego lub okresowego używania alkoholu w celu doznania jego efektów psychicznych, a czasem także - aby uniknąć złego samopoczucia wynikającego z braku alkoholu; może wystąpić wzrost tolerancji". Można powiedzieć, że właściwie wszystkie z wymienionych w tym pytaniu odpowiedzi, są poniekąd związane z chorobą alkoholową.

W kolejnym pytaniu poprosiliśmy respondentów o ocenę motywów sięgania ludzi po napoje alkoholowe.

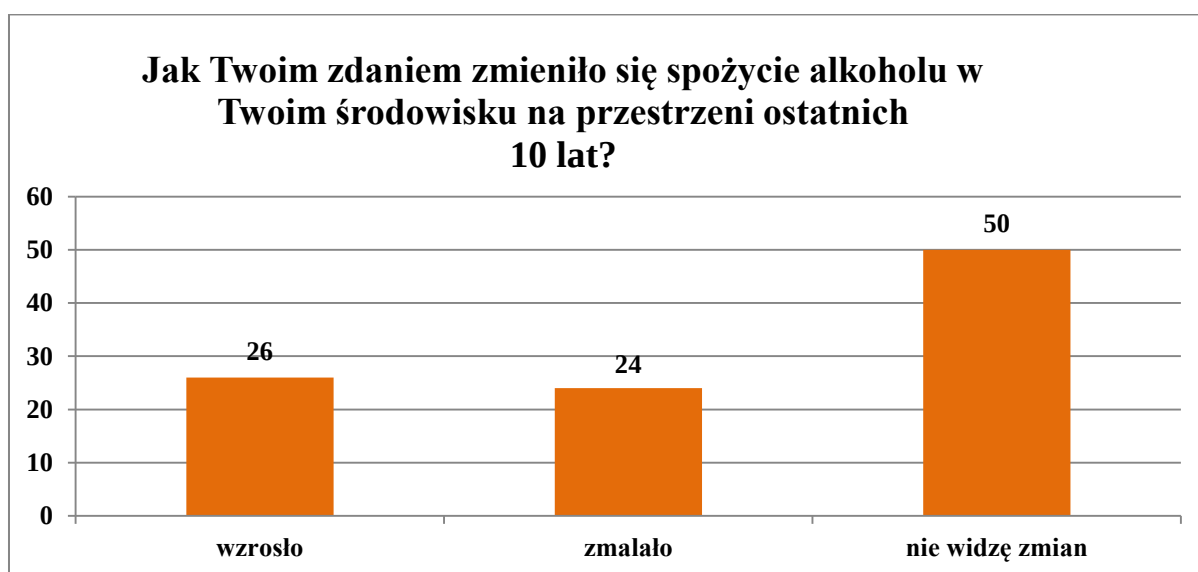
Najwięcej ankietowanych mieszkańców uważa, że ludzie sięgają po alkohol po to, by zapomnieć o problemach – 32% właśnie tak uważa. Niewiele mniej, bo 21% jest zdania, że alkohol daje jego użytkownikom odprężenie i poprawę nastroju. „Z jakiejś okazji” ludzie sięgają po alkohol według 20% ankietowanych mieszkańców Mieściska. Dość duża część uważa, że ludzie piją alkohol dla towarzystwa – 25% wskazań. Jak widać powody, z jakich ludzie piją alkohol mogą być bardzo różne i właściwie każda osoba pijąca mogłaby wymienić swój.

Dorośli respondenci zostali także poproszeni o wskazanie zagrożeń, jakie według nich mogą wiązać się ze spożywaniem alkoholu.

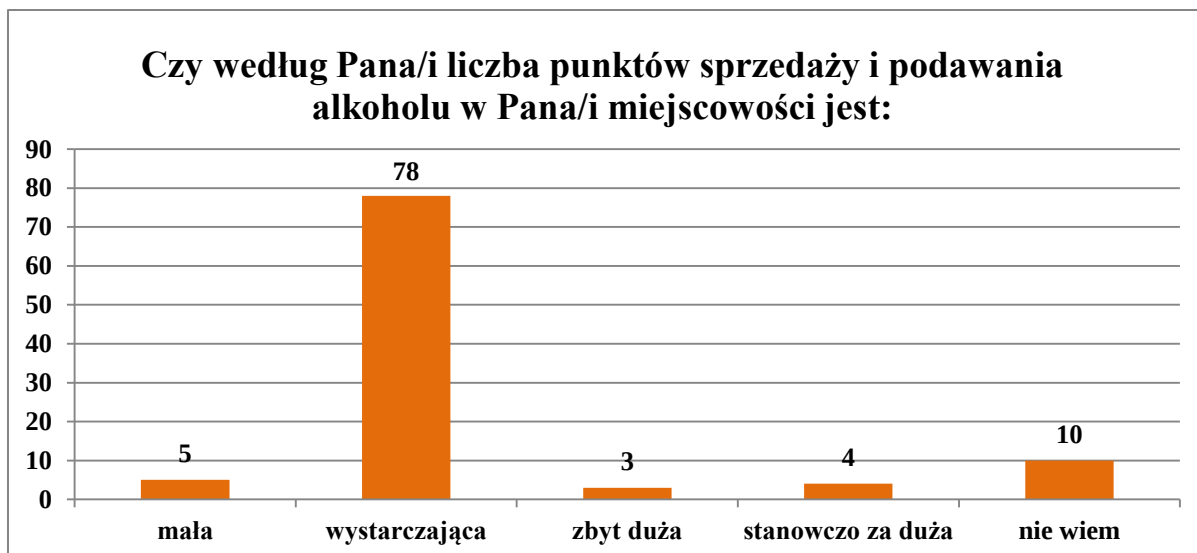
O uzależnieniu, jako zagrożeniu związanym z piciem alkoholu mówi najczęściej, bo 67% ankietowanych, natomiast 16% wskazuje na problemy rodzinne. Zagrożenie chorobą, a w efekcie śmiercią dostrzega 9% ankietowanych, a 8% mówi o problemach w pracy. Warto zauważyć, że i tym razem właściwie wszystkie wskazane odpowiedzi ankietowanych osób są zgodne z prawdą i co istotne, nikt z respondentów nie uważa, że picie alkoholu nie niesie za sobą żadnych zagrożeń. Ankietowani wybierali spośród wymienionych jedną odpowiedź.

Dorośli respondenci zapytani zostali także o to, czy zauważyli zmiany w obyczajowości spożywania alkoholu w swoim środowisku, na przestrzeni ostatnich 10 lat.

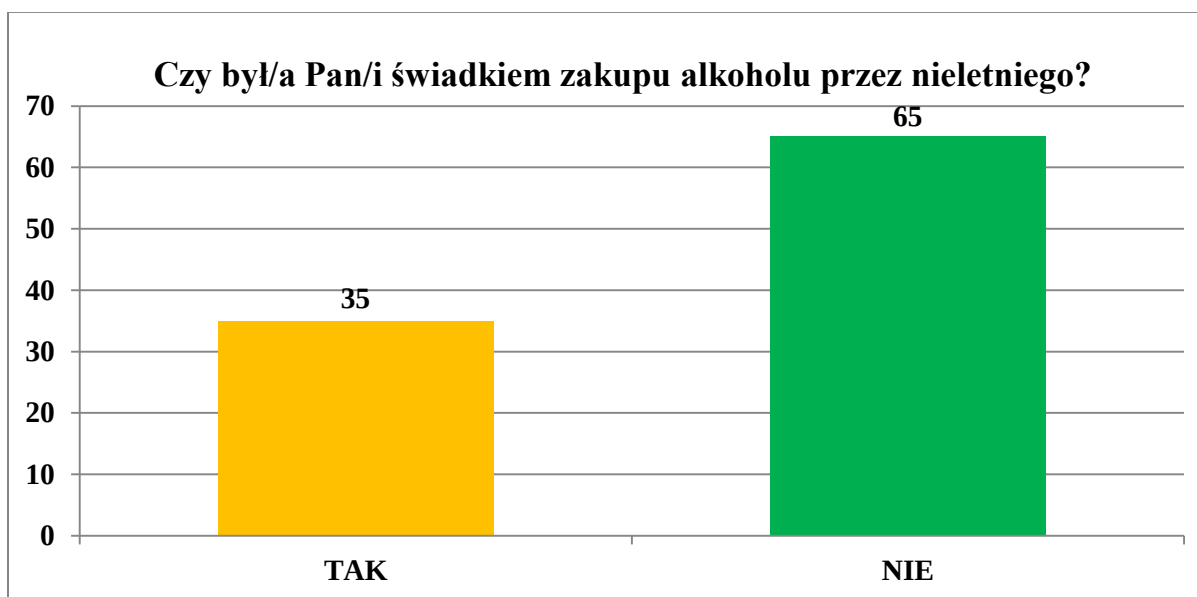

Zmiany na tzw. „minus”, a więc wzrost picia alkoholu w środowisku lokalnym zaobserwowało 26% badanych. Jest to bardzo niepokojący sygnał, gdyż oznacza to bardzo widoczne zmiany w zakresie problemu picia alkoholu. Takich zmian nie zauważyło najczęściej, bo około 50% badanych, natomiast 24% uważa, że spożycie alkoholu na terenie gminy w ciągu ostatnich 10 lat zmalało. Warto zaznaczyć, że zmieniła się tzw. „kultura picia”, co nie oznacza, że nastąpił spadek spożywania alkoholu. Poziom spożycia napojów alkoholowych w Polsce jest na bardzo podobnym poziomie od wielu lat, obserwuje się natomiast zmiany w rodzaju alkoholu spożywanego przez Polaków.

Z dorosłymi mieszkańcami gminy Mieścisko poruszyliśmy także kwestię dotyczącą sprzedaży alkoholu na terenie gminy.

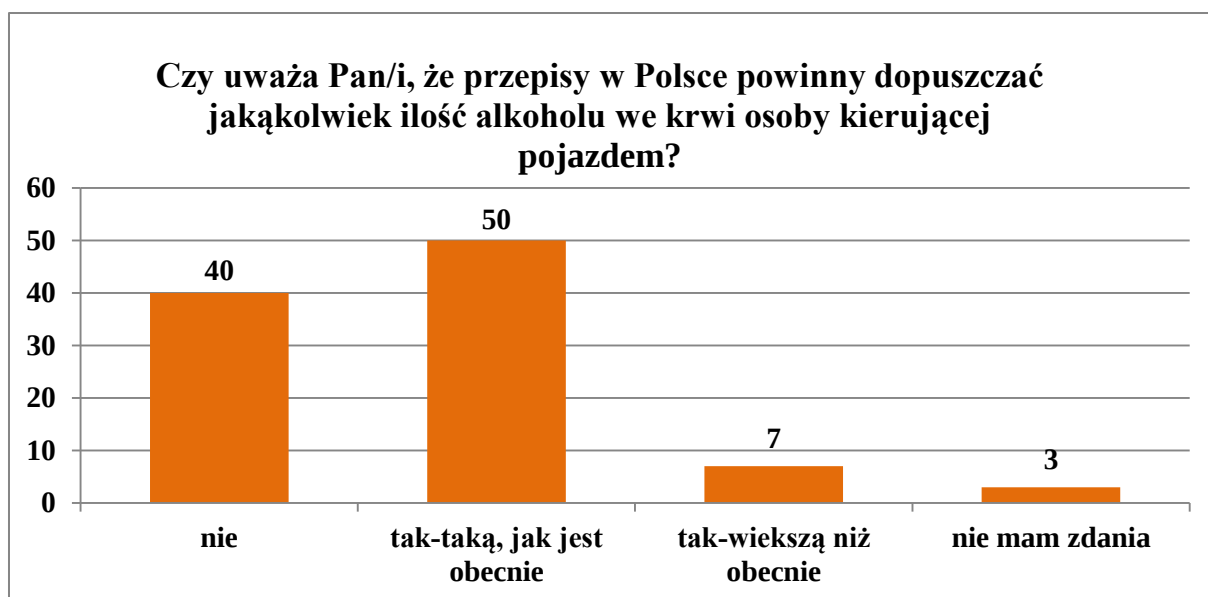

Największa część ankietowanych uważa, że na terenie gminy Mieścisko jest wystarczająca ilość sklepów lub punktów gdzie podaje się alkohol – 78% jest tego zdania. Pojawiły się także głosy, że takich miejsc jest stanowczo za dużo.

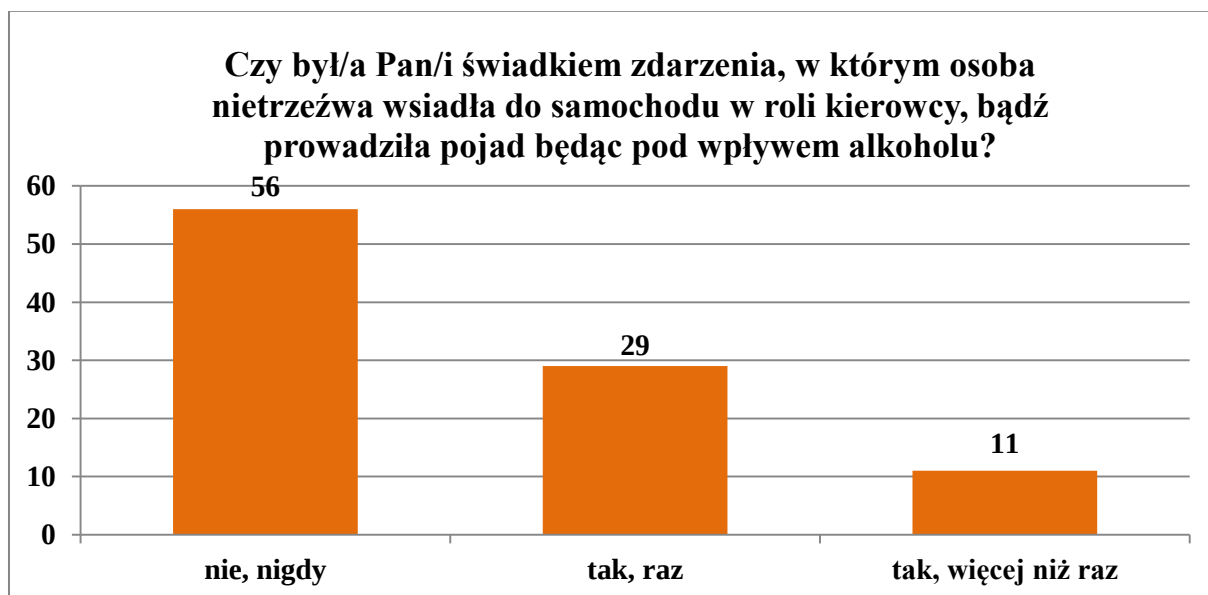

Niestety aż 35% dorosłych mieszkańców gminy było świadkami sytuacji, gdzie osoba nieletnia zakupiła napój alkoholowy. Nasuwa się tu jednak także pytanie, co w takiej sytuacji zrobiły te osoby dorosłe, czy zwróciły uwagę sprzedawcy, który złamał obowiązujący w naszym kraju zakaz sprzedaży napojów alkoholowych osobom poniżej 18 roku życia.

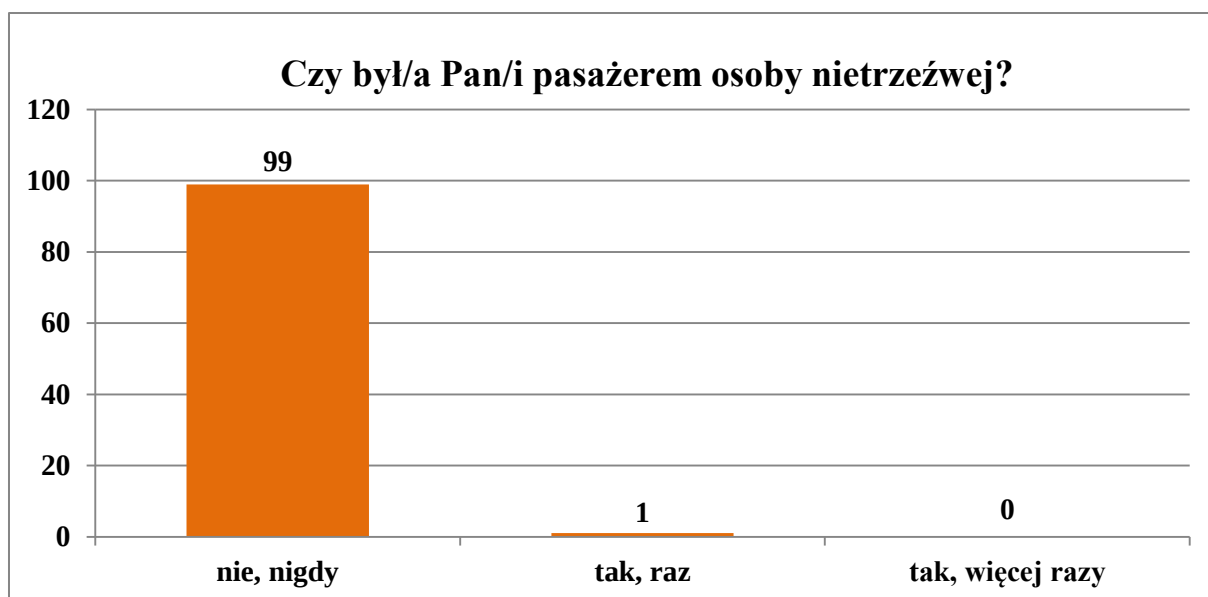
Dorosłych mieszkańców zapytaliśmy także o kwestie związane z prowadzeniem pojazdów pod wpływem alkoholu, wykonywaniem obowiązków w stanie nietrzeźwości a także o spożywanie alkoholu przez kobiety podczas ciąży.

Co istotne bardzo duża część badanych uważa, że w ogóle nie powinno się dopuszczać jakiegokolwiek ilości alkoholu we krwi przy prowadzeniu pojazdów – 40% ankietowanych tak uważa. Największa część badanych jest zdania, że przepisy powinny pozostać bez zmian, a więc dopuszczać 0,2 promila alkoholu we krwi kierowcy.

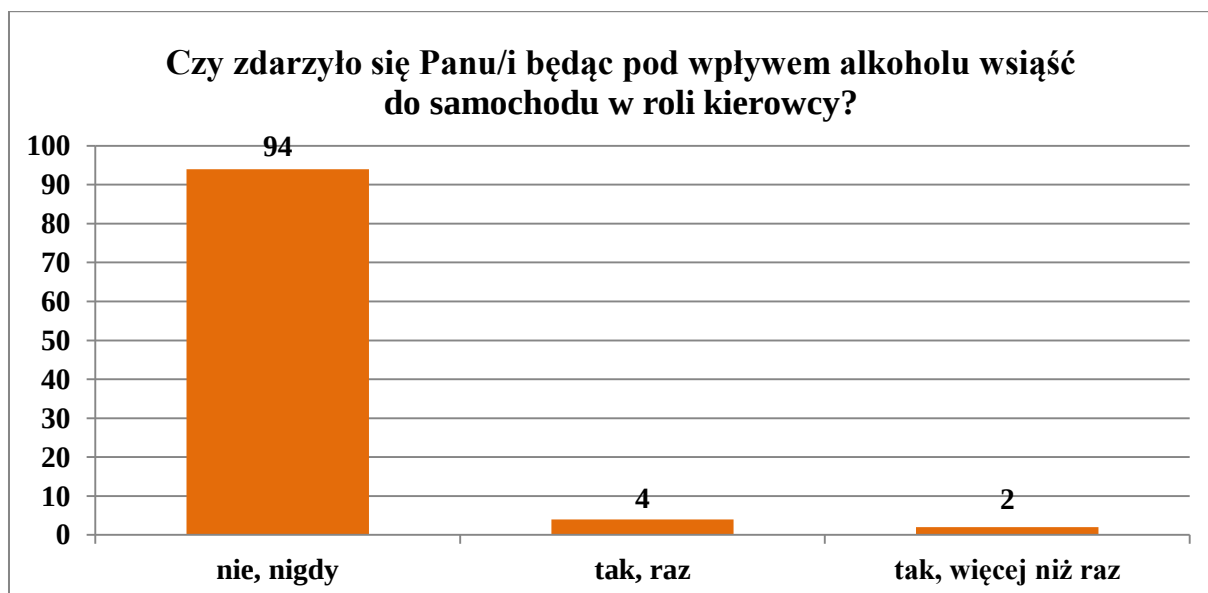

Aż 44% ankietowanych osób zetknęło się z sytuacją kiedy osoba pod wpływem alkoholu prowadziła pojazd. Przypomnijmy, prowadzenie pojazdów pod wpływem alkoholu jest karalne. Respondenci zapytani o to, co zrobili w takiej sytuacji w przypadku 15 respondentów nie zrobili oni nic, także 15 respondentów próbowało zatrzymać kierowcę, a więc podjęło próbę tzw. obywatelskiego zatrzymania, natomiast 5 osób wezwało policję. Pozostałe osoby nie udzieliły odpowiedzi na to pytanie.

Na kolejne pytanie dotyczące tego, czy respondenci byli pasażerami osób nietrzeźwych, aż 99% nigdy takiej sytuacji nie doświadczyło. Z osobą nietrzeźwą jechał 1% ankietowanych. Warto w tym miejscu zaznaczyć, że jazda samochodem z osobą nietrzeźwą, a więc brak reakcji na to, że ktoś wsiada za kierownicę będąc pod wpływem alkoholu, stwarza zagrożenie zdrowia i życia nie tylko dla kierowcy i pasażerów, ale także dla innych uczestników ruchu drogowego.

Zapytaliśmy także respondentów o ich własne zachowania i o to, czy sami kiedykolwiek wsiedli za kierownicę będąc pod wpływem alkoholu.

Niestety sytuacje, kiedy respondenci wsiedli za kierownicę będąc pod wpływem alkoholu zdarzyły się w 6% przypadków. Może się to wydawać niewielki odsetek, ale na dobrą sprawę każda taka sytuacja stwarza ogromnie zagrożenie na drodze dla uczestników ruchu drogowego.

Dorosłych respondentów zapytaliśmy także o tzw. „kaca”, nazywanego też niekiedy „syndromem dnia następnego”. Jakkolwiek nie nazywany, jest zatruciem organizmu, charakteryzującym się bólami głowy, brzucha, zawrotami głowy, niekiedy biegunkami, obniżeniem nastroju czy nadwrażliwością na dźwięki.

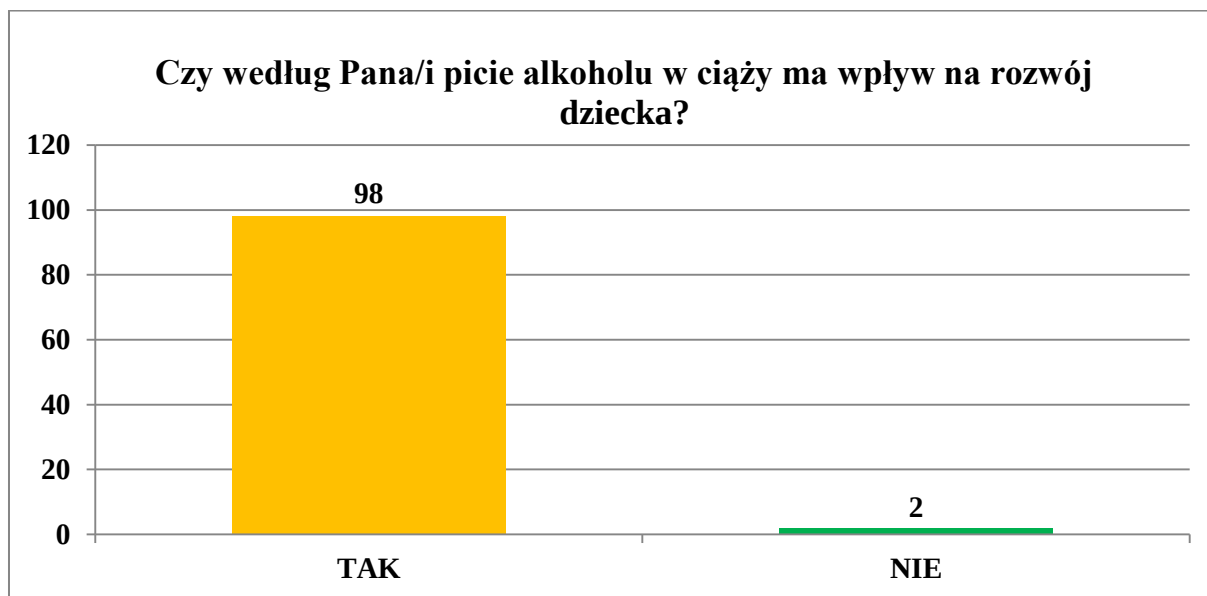

Podobnie jak w przypadku kierowania samochodem pod wpływem alkoholu, tak i w przypadku pracy „na kaca” 6% ankietowanych dorosłych wykonywało swoje obowiązki w pracy w takim stanie. Tutaj ponownie mówimy o narażaniu nie tylko siebie, ale także innych na szkody.

Niestety w tym przypadku już znacznie więcej osób zetknęło się z sytuacją kiedy ktoś w ich otoczeniu wykonywał pracę pod wpływem alkoholu.

Poruszyliśmy także z dorosłymi ankietowanymi kwestię picia alkoholu przez kobiety w ciąży. W tym przypadku nie istnieją właściwie żadne obostrzenia jeśli chodzi o spożywanie alkoholu, chociaż doskonale wiemy, że picie w ciąży może wywoływać wiele poważnych zaburzeń płodu w tym płodowy zespół alkoholowy tzw. zespół FAS.

W tym przypadku zdecydowana większość ankietowanych słusznie uważa, że picie alkoholu podczas ciąży ma wpływ na rozwój dziecka i oczywiście jest to prawda. Trzeba podkreślić, że każda, nawet najmniejsza ilość alkoholu może nieodwracalnie uszkodzić płód, doprowadzając jednocześnie do poważnych zaburzeń rozwoju. **Niestety na pytanie dotyczące tego, czy spotkali kobiety spożywające alkohol będąc w ciąży aż 40% ankietowanych odpowiedziało twierdząco.**

Narkotyki w środowisku lokalnym

Współwystępowaniu używania różnych substancji legalnych i nielegalnych towarzyszy interakcja problemów z tym związanych. Nadmierne picie i narkotyki, jeżeli występują jednocześnie, wywołują w sumie więcej poważnych problemów. Często problem nadużywania substancji psychoaktywnych łączy się ze zjawiskiem przemocy czy przestępczości. Może prowadzić do bezrobocia i pogorszenia sytuacji materialnej. Obserwuje się też interakcyjny wpływ innych czynników, np. stylu życia czy warunków życiowych. Osoby, które dotknął już problem alkoholowy lub stały się regularnymi użytkownikami narkotyków, doświadczają poważnych szkód zdrowotnych, podlegają też procesowi społecznej degradacji.

Zapytaliśmy respondentów, jak oceniają swoją wiedzę na temat narkotyków. Niemal $\frac{3}{4}$ badanych – 72% uważa swoją wiedzę za wystarczającą, natomiast pozostałe 28% uważa ją za niewielką.

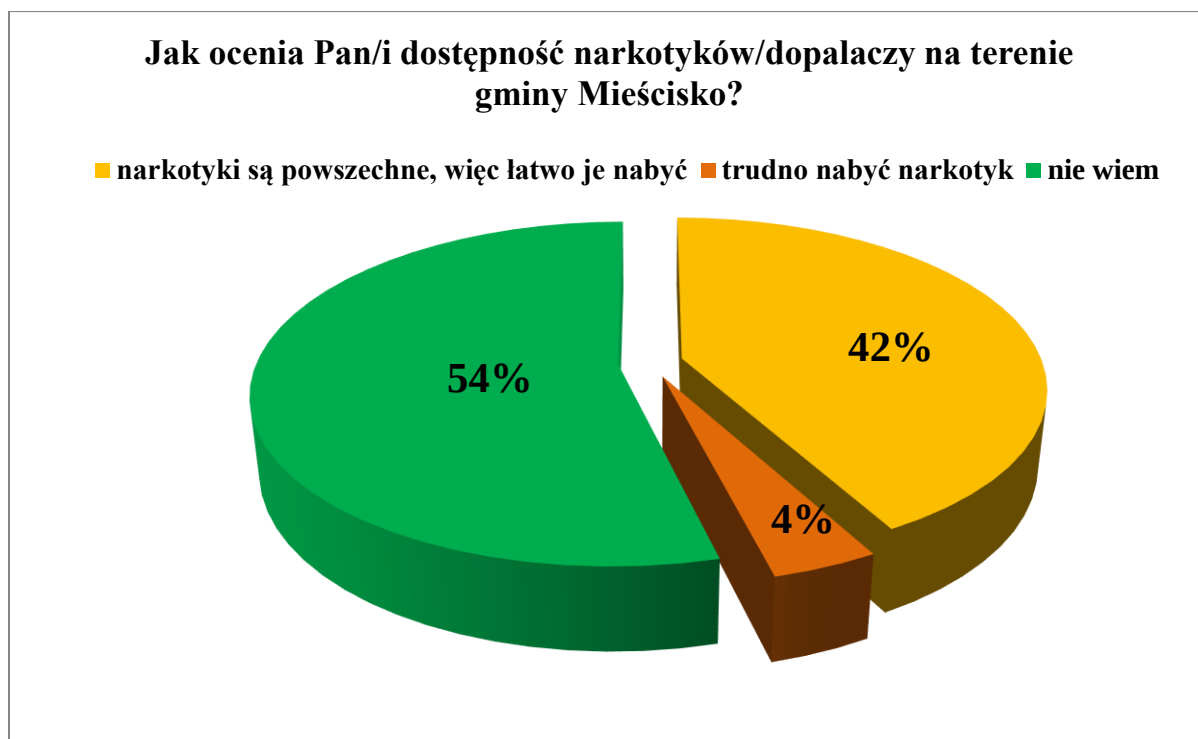
Warto zwrócić uwagę na te dane. Wynika z nich bowiem, że działania profilaktyczne powinny skupiać się nie tylko na młodzieży, ale także na dorosłych. Poprzez działania informacyjne wśród dorosłych, łatwiej ich także angażować we wspólne działania na rzecz młodych ludzi.

Następne pytanie dotyczyło kwestii szkodliwości narkotyków i dopalaczy, głównie ich zgubnego wpływu na organizm człowieka.

Zdecydowanie najwięcej ankietowanych osób uważa zażywanie narkotyków bez względu na częstotliwość za szkodliwe – aż 94% wyraziło taką opinię. Nie można więc mówić o przyzwoleniu na używanie narkotyków przez osoby dorosłe. Nie ma zdania w tej kwestii 6% ankietowanych mieszkańców. Co bardzo ważne nikt z ankietowanych nie uważa narkotyków za nieszkodliwe, a to już jest pewna podwalina do prowadzenia skutecznych działań profilaktycznych.

W kolejnym pytaniu poruszyliśmy kwestię dostępności narkotyków w środowisku lokalnym i zapytaliśmy o to dorosłych mieszkańców gminy Mieścisko.

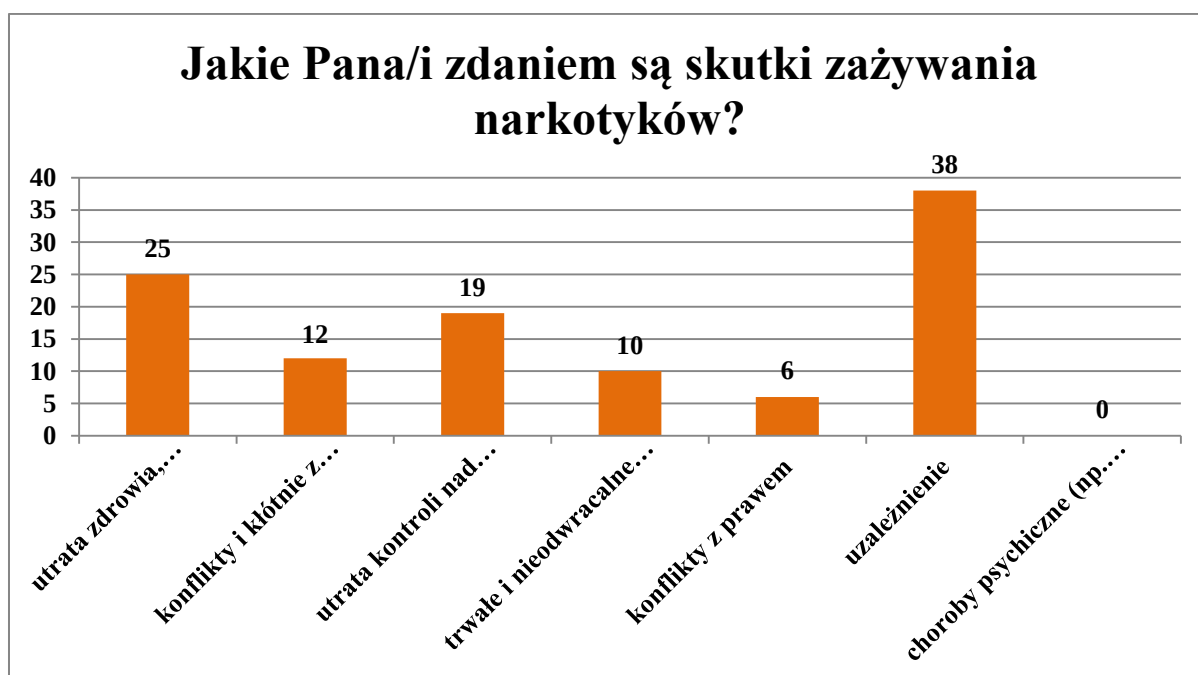
Narkotyki lub dopalacze na terenie gminy Mieścisko są powszechne i łatwo je dostać według 42% ankietowanych dorosłych, a według 4% ankietowanych są one wręcz trudno dostępne. Najwięcej, bo 54% osób nie ma wiedzy na ten temat.

Podobnie jak w przypadku sięgania po alkohol, także jeśli chodzi o narkotyki/dopalacze zapytaliśmy dorosłych o to, jak uważają dlaczego dorośli ludzie biorą narkotyki. Wydawać by się mogło, że mają oni rozległą wiedzę na temat szkodliwości, sami zresztą tak deklarują.

Według 28% respondentów dorośli sięgają po narkotyki dla zabawy lub by się zrelaksować, natomiast 19% mówi o ciekawości. Najwięcej ankietowanych jest zdania, że przyczyną sięgania po narkotyki jest chęć zapomnienia o problemach w pracy lub w domu – 34% tak zadeklarowało. Znacznie mniej wskazuje na presję otoczenia (9%) czy też nudę (8%). Respondenci wybierali jedną odpowiedź wśród proponowanych.

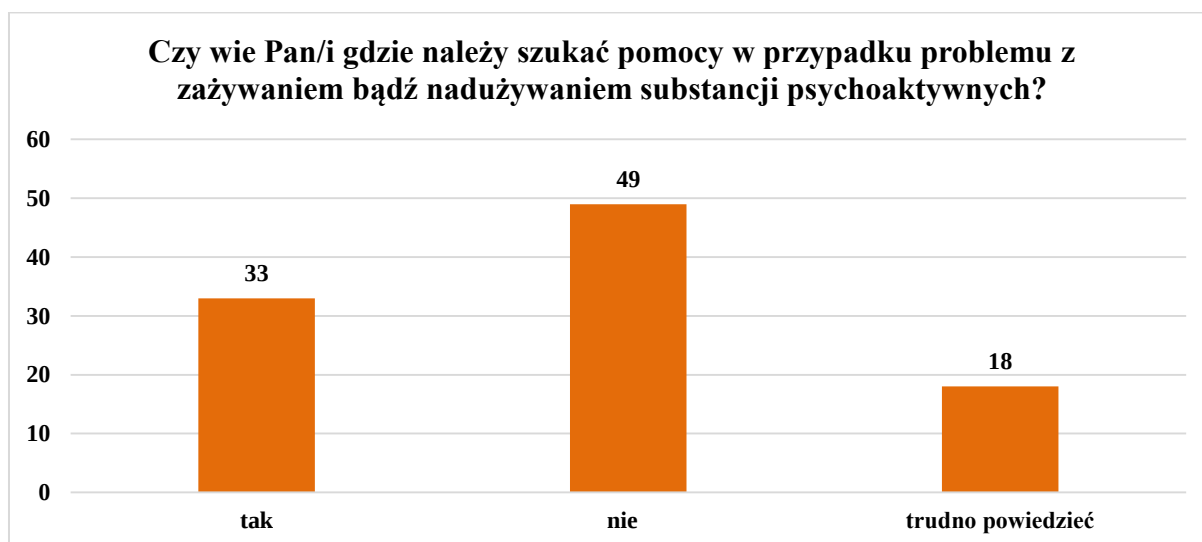
Poprosiliśmy także dorosłych mieszkańców o to, by wskazali jakie konsekwencje wiąże się z zażywaniem narkotyków i jakie niesie ono skutki. Tutaj znów mogli oni wybrać więcej niż jedna odpowiedź.

Najwięcej badanych wskazało na uzależnienie, jako skutek używania narkotyków – 38%. Na utratę zdrowia oraz wyniszczenie organizmu wskazało niewiele mniej, bo 25% ankietowanych osób. Na kolejnym miejscu znalazła się utrata kontroli nad własnym zachowaniem – 19% wskazań. Dość podobny odsetek ankietowanych wskazywał na: trwałe zmiany w zachowaniu – 10% oraz konflikty i kłótnie z innymi – 12%.

Dorośli mieszkańcy zostali także zapytani o ich własne doświadczenia jeśli chodzi o zażywanie narkotyków czy dopalaczy. Z racji tego, że nikt nie udzielił tutaj twierdzącej odpowiedzi, podobnie było w przypadku pytań o częstotliwość sięgania po środki i o ich rodzaj – nikt nie udzielił odpowiedzi.

Ostatnie pytanie w kwestii narkotyków dotyczyło tego, czy respondenci wiedzą, gdzie należy szukać pomocy w przypadku problemu z zażywaniem tych substancji odurzających.

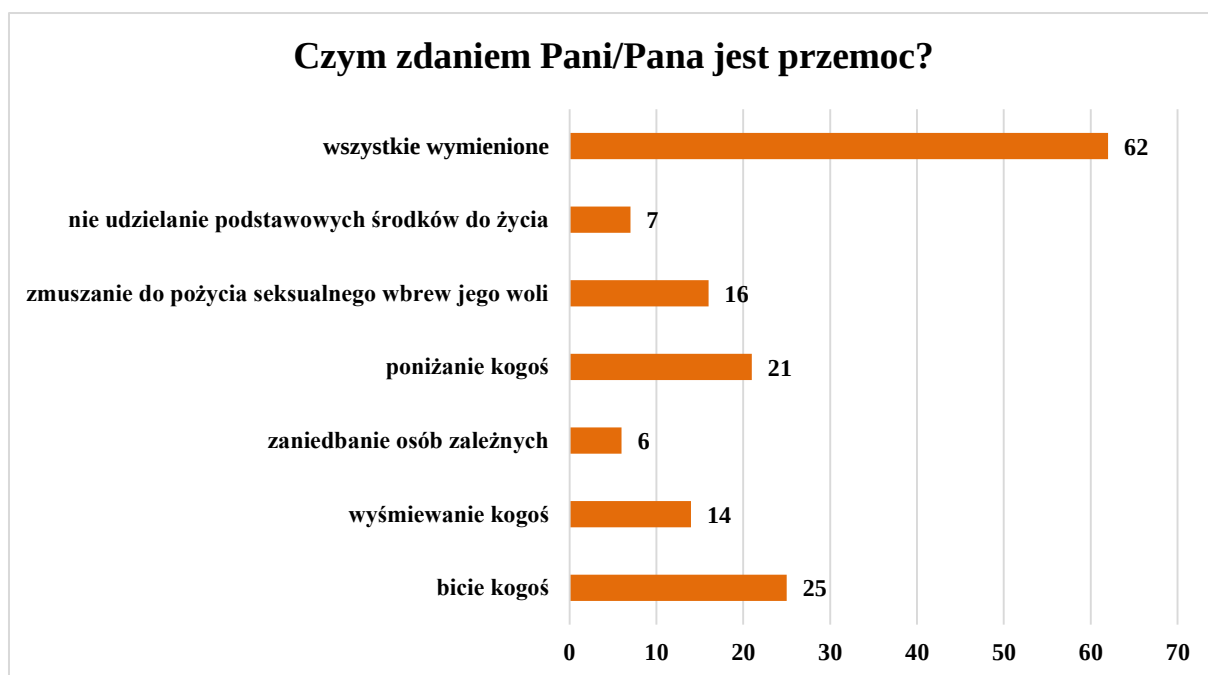
Spora część dorosłych badanych posiada wiedzę na temat tego, gdzie szukać pomocy w przypadku problemu z narkotykami – 33% wie, gdzie można o taką pomoc się zwrócić. Wiedzy takiej nie posiada 49% badanych. I tutaj właśnie pojawia się kolejne pole do działań profilaktycznych, a mianowicie poszerzanie wiedzy mieszkańców na temat lokalnie działających instytucji czy organizacji zajmujących się pomocą osobom oraz rodzinom, których dotyczy problem uzależnienia.

Przemoc

Przemoc jest tematem bardzo trudnym, tym bardziej przebadanie tego zjawiska. Bardzo często bywa bowiem tak, że ofiary przemocy nie przyznają się do tego. Może być to spowodowane wieloma czynnikami np. racjonalizacją, obwinianiem siebie, usprawiedliwianiem sprawców czy zwyczajnym wstydem. Jednak bezsprzeczny pozostaje fakt, że przemoc tak fizyczna jak i psychiczna jest obecna w społeczeństwie polskim, także w społeczności lokalnej.

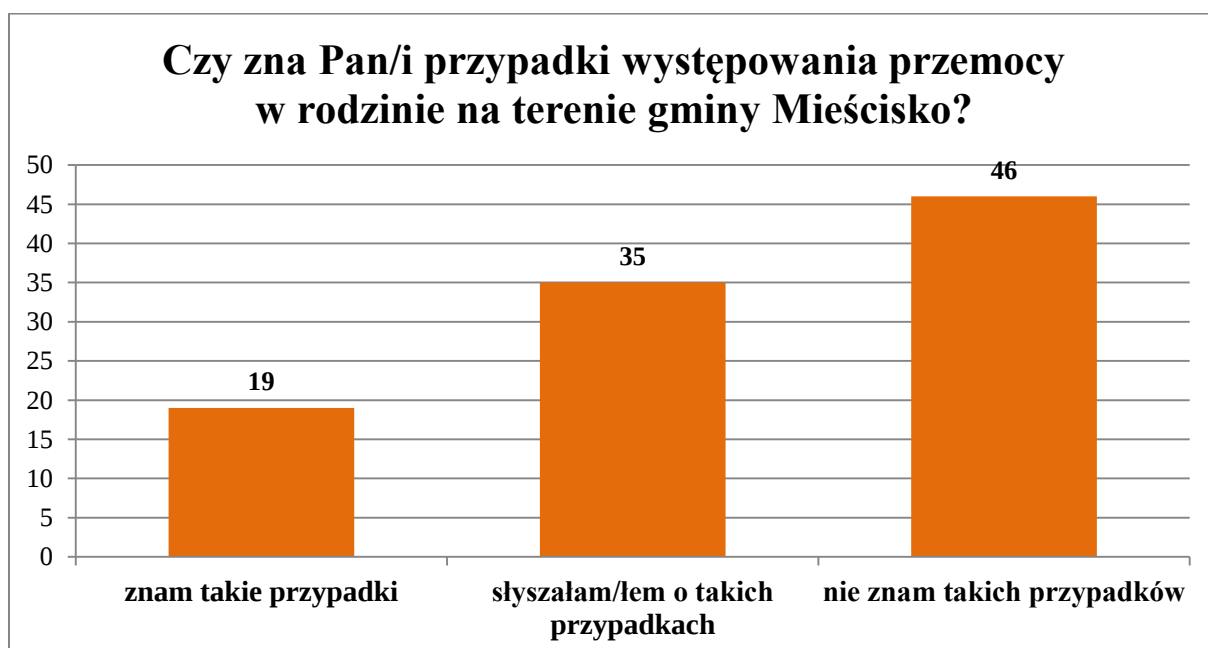
Na poziomie społeczności lokalnych występuje kilka celów w zakresie prewencji przeciwko przemocy, takich jak zwiększenie świadomości i wiedzy na temat przemocy, organizowanie lokalnych debat, stymulowanie i programowanie akcji społecznych, określenie przyczyn przemocy w środowisku lokalnym oraz zapewnienie bazy organizacji oraz placówek pomocy i wsparcia dla ofiar. W ramach tej prewencji podejmowane są następujące działania: kampanie edukacyjne, modyfikacje i usprawnienia w środowisku lokalnym i naturalnym, zajęcia dodatkowe dla młodzieży, szkolenie policji, służby zdrowia i instytucji edukacyjnych, polityka społeczna nastawiona na partnerstwo pomiędzy policją a różnymi grupami społecznymi, specyficzne programy dla organizacji i instytucji mające na celu zmianę środowiska instytucjonalnego oraz skoordynowanie działania społecznego, które aktywizuje wiele sektorów i instytucji jednocześnie w celu poprawienia np. systemu pomocy dla ofiar.

Pierwsze pytanie jakie zadano respondentom dotyczyło ich wiedzy na temat samego pojęcia „przemoc”. Trzeba nadmienić, że respondenci, którzy wskazali inną odpowiedź niż „wszystkie wymienione” zaznaczali kilka podanych możliwości, stąd też rozbieżności procentowe.

Największa część respondentów jest zdania, że wszystkie wymienione w pytaniu formy dotyczą przemocy (62%), co zresztą jest zgodne z prawdą. Przemoc to nie tylko bicie (taka odpowiedź wskazało 25% ankietowanych), wyśmiewanie czy poniżanie kogoś, ale także bardzo często mamy do czynienia z przemocą ekonomiczną, a jej przejawem jest chociażby nie udzielanie podstawowych środków do życia.

Respondenci zapytani zostali także o to, czy znają w swoim otoczeniu przypadki, gdzie osoby doznają przemocy fizycznej lub psychicznej ze strony najbliższych.

Duży odsetek spośród badanych zna przypadki osób krzywdzonych przez najbliższych – 19% udzieliło takiej odpowiedzi, a 35% słyszało o takich sytuacjach. Biorąc pod uwagę, że bardzo często ofiary przemocy ukrywają ten fakt przed innymi, jest to bardzo duża liczba badanych.

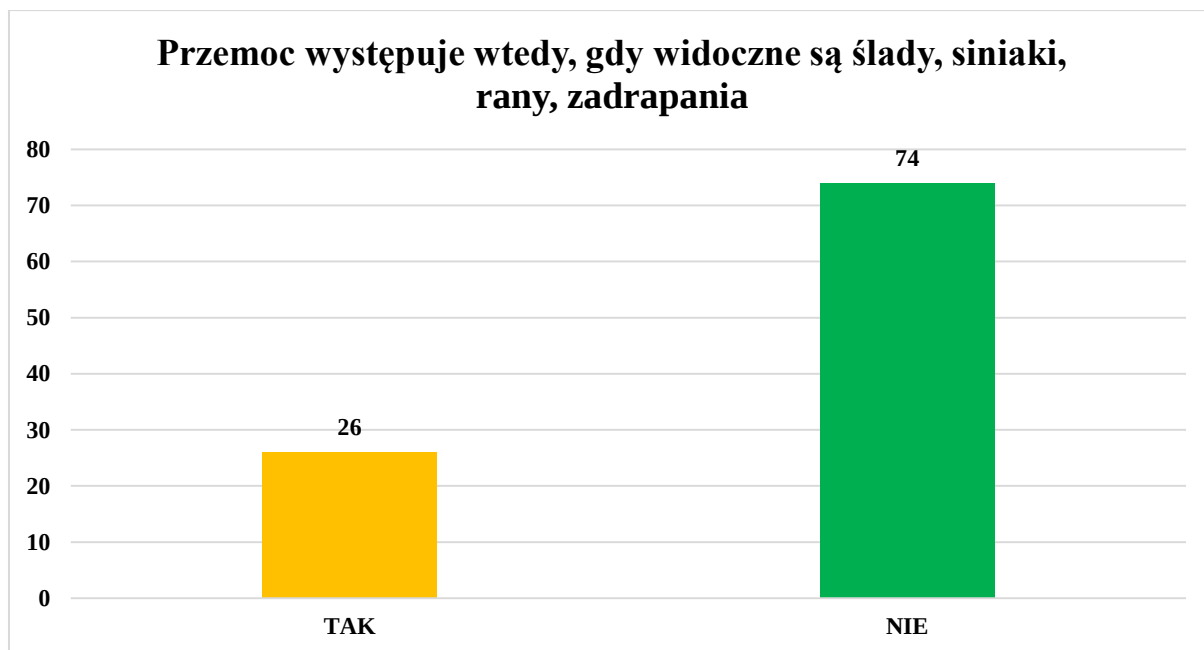
Dorosłych mieszkańców gminy Mieścisko poprosiliśmy o ustosunkowanie się do pewnych stwierdzeń. Niektóre z nich funkcjonują nawet jako pewnego rodzaju mity powtarzane zarówno przez osoby dorosłe, jak i przez młodzież. Zanim jednak to nastąpiło zapytaliśmy czy sami mieszkańcy spotkali się kiedykolwiek z przemocą w swoich rodzinach.

Biorąc pod uwagę, że przemoc w rodzinie jest ciągle tematem tabu w naszym społeczeństwie, to fakt, że wśród dorosłych mieszkańców Mieściska 10% przyznaje, że doświadczyło przemocy w rodzinie, jest to bardzo niepokojące.

Jednym z najbardziej powszechnych mitów dotyczących przemocy w rodzinie jest ten o środowisku patologicznym i marginesie społecznym. Nieprawdą jest, że przemoc dotyczy tylko takich rodzin, może ona pojawiać się w każdej rodzinie, niezależnie od statusu materialnego, miejsca zamieszkania czy środowiska lokalnego. Potwierdza to większość respondentów – 92% uważa stwierdzenie za nieprawdziwe.

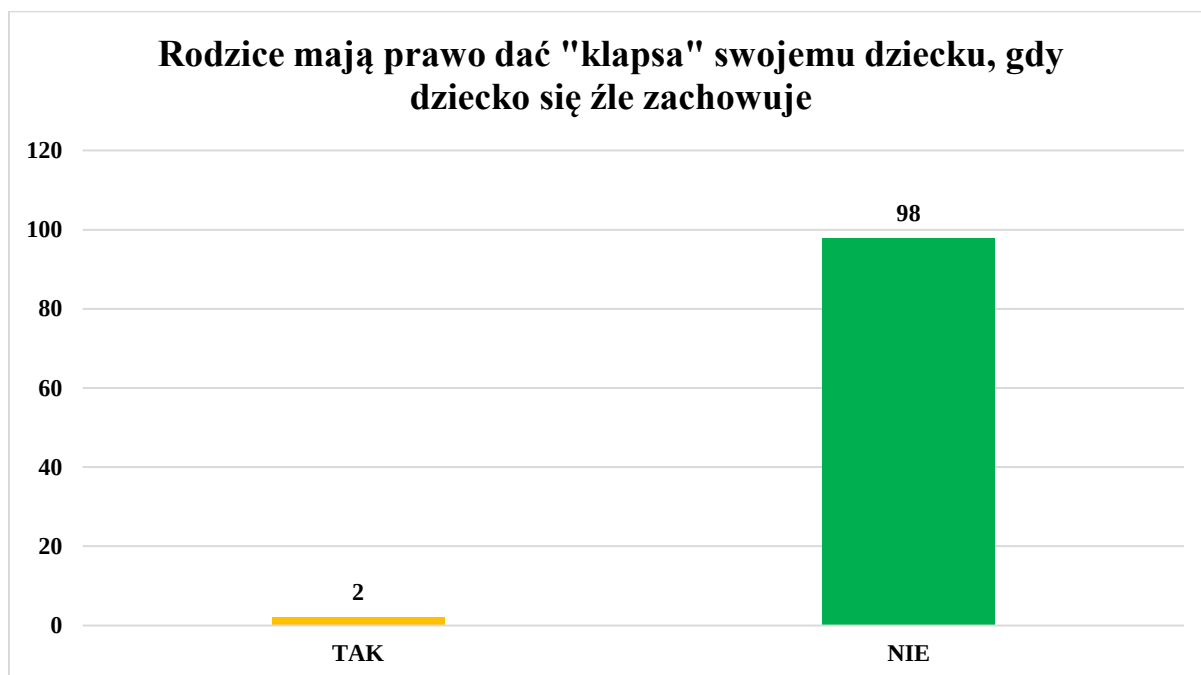

Bardzo słusznie respondenci nie zgodzili się z podanym stwierdzeniem (74%). Jednak nadal część ankietowanych ma niepełny obraz zjawiska przemocy. Przemoc może przybierać różne formy, mówimy nie tylko o przemocy fizycznej, ale także psychicznej czy ekonomicznej, a tym przypadku trudno mówić o widocznych śladach krzywdzenia. Niestety często sprawcy przemocy fizycznej są już tak „wprawieni” w jej stosowaniu, że wyrządzają fizyczną krzywdę ofiarom w taki sposób, aby ślady nie były widoczne na zewnątrz.

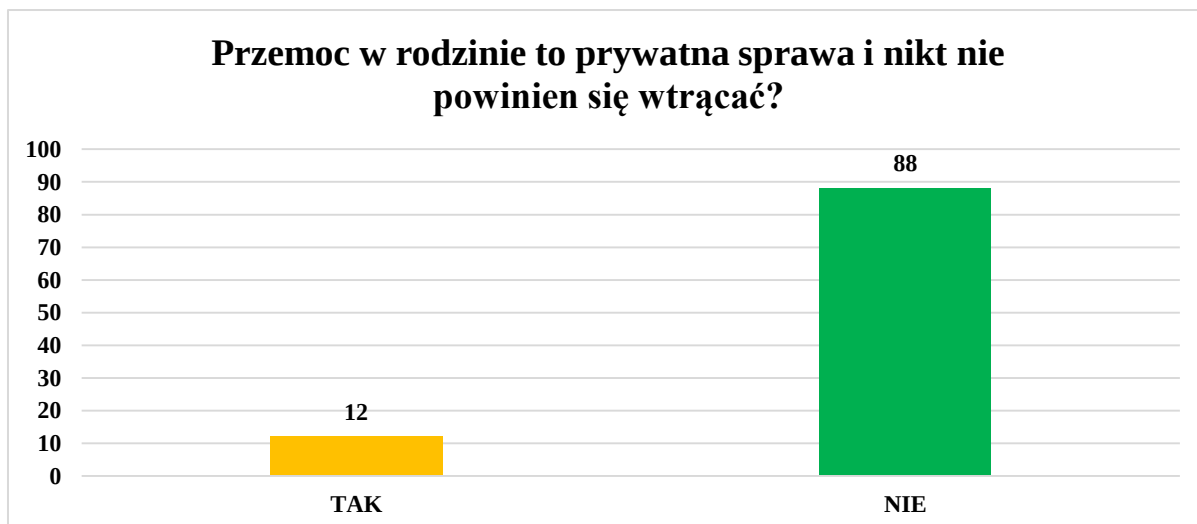
Zarówno wyzwiska, jak i obrażanie stanowią formę przemocy psychicznej dlatego też nie można w żadnym stopniu zakwalifikować ich do zjawisk „normalnych”, występujących w relacjach rodzinnych. Tego samego zdania jest można powiedzieć „tylko” 85% respondentów.

Kolejne stwierdzenie do którego mieli się odnieść dorośli ankietowani dotyczyło kar cielesnych wobec dzieci.

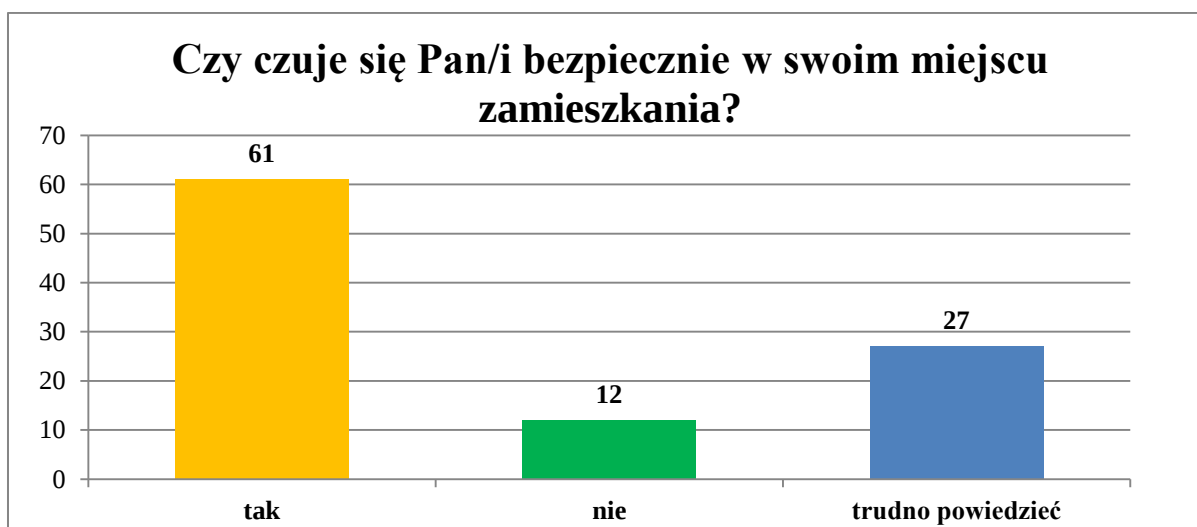
W tym stwierdzeniu występuje bardzo duża zgodność wśród respondentów, tylko 2% badanych jest zdania, że danie dziecku „klapsa”, kiedy jest niegrzeczne nie jest niczym szkodliwym. Warto w tym miejscu podkreślić, że fizyczne karanie dziecka absolutnie nie jest skuteczną metodą wychowawczą, wręcz przeciwnie – wywiera negatywny wpływ na dziecko. Stosowanie kar fizycznych względem dzieci jest tematem kontrowersyjnym i dzieli wielu rodziców. Dnia 1 sierpnia 2010 roku weszła w życie nowelizacja ustawy o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie, która przewiduje całkowity zakaz stosowania kar cielesnych wobec dzieci.

Ostatnie twierdzenie dotyczyło w pewnym sensie opinii mieszkańców gminy na temat tego, czy powinno się reagować na sytuacje przemocowe w innych rodzinach np. sąsiadów, znajomych.

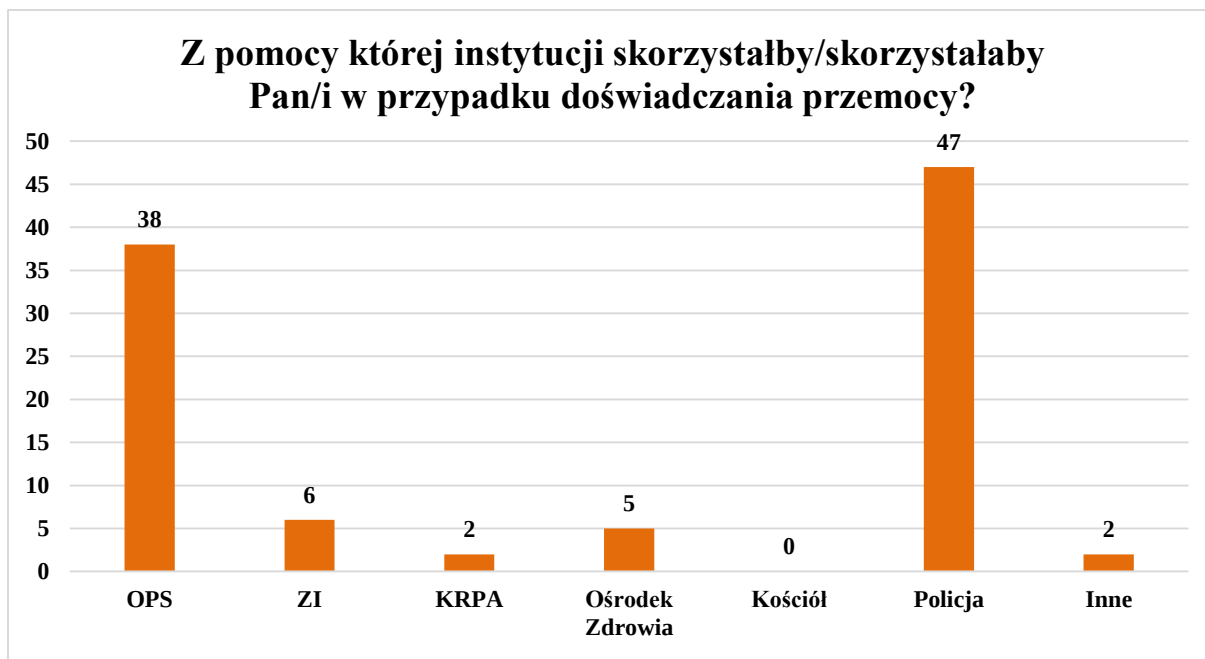
W tym ostatnim twierdzeniu większość badanych wykazała się bardzo właściwą postawą – uważa, że przemoc w rodzinie nie jest prywatną sprawą i należy na nią reagować. Być może wiąże się to z tym, iż w ostatnim czasie mówi się o karach i konsekwencjach jakie mają ponosić osoby nie zgłaszające i nie reagujące na przemoc wobec dziecka.

Przemoc może spotkać nas także chociażby w miejscach publicznych czy na ulicy, dlatego też zapytaliśmy respondentów czy czują się bezpiecznie w miejscu zamieszkania.

Zdecydowana większość badanych – 61% czuje się bezpiecznie na terenie gminy Mieścisko. Więcej niż co dziesiąty ankietowany mieszkaniec gminy (12%) jednak nie czuje się bezpiecznie w miejscu swojego zamieszkania.

W kolejnym pytaniu poprosiliśmy respondentów o wskazanie konkretnych instytucji pomocowych na terenie gminy Mieścisko, do których zwróciliby się o pomoc w przypadku doświadczania przemocy.

Aż 47% respondentów o pomoc w sytuacji przemocy w rodzinie zgłosiłoby się na Policję, co zresztą jest najbardziej uzasadnione. Już mniej, bo 38% ankietowanych mieszkańców wskazało Ośrodek Pomocy Społecznej. Na kolejnym miejscu znalazł się Zespół Interdyscyplinarny oraz Ośrodek Zdrowia. Wszystkie te instytucje faktycznie świadczą pomoc na rzecz osób pokrzywdzonych, dlatego ważne jest ciągle przypominanie o tym zarówno dorosłym mieszkańcom jak i młodzieży.

V. Badanie punktów sprzedaży alkoholu

Kwestionariusz ankiety, składający się z 19 pytań, miał na celu analizę postawy sprzedawców względem (między innymi) takich zagadnień jak:

- sprzedaż alkoholu i wyrobów tytoniowych osobom nieletnim,
- spożywanie alkoholu w miejscu jego sprzedaży,
- awantury i bójki spowodowane przez osoby spożywające alkohol,
- kontroli sprzedaży alkoholu i wyrobów tytoniowych.

Ankieta została przeprowadzona w 18 punktach sprzedaży napojów alkoholowych na terenie gminy Mieścisko. W 11 przypadkach ankietę wypełniali pracownicy punktów, natomiast w 7 przypadkach byli to właściciele.

W badaniu wzięło udział 15 kobiet oraz 3 mężczyzn. We wszystkich punktach sprzedawany jest alkohol, a w 16 także wyroby tytoniowe.

Postawy sprzedawców wobec alkoholu

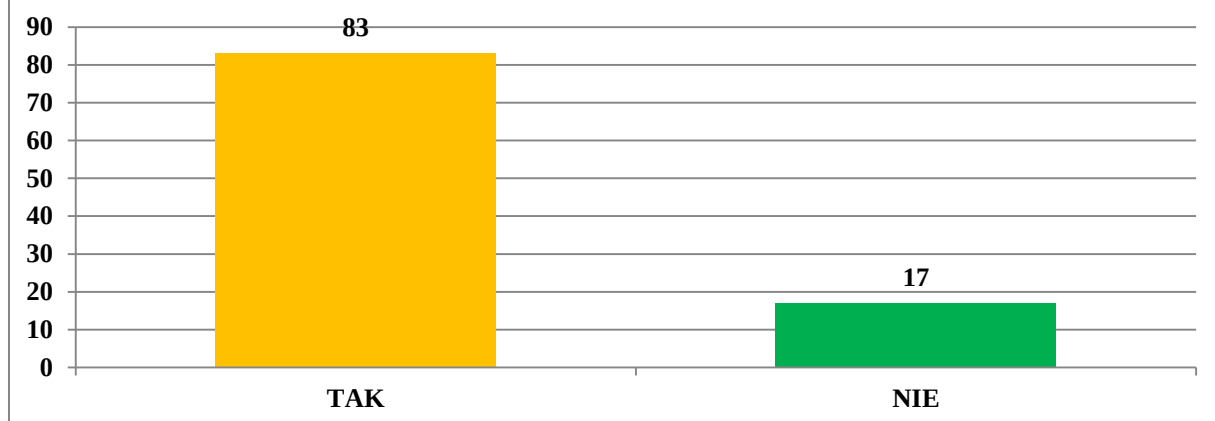
Pierwsze zagadnienie dotyczyło zakresu wiedzy na temat alkoholu zawartego w różnych trunkach. Zapytaliśmy, czy alkohol zawarty w wódce jest (Pana/Pani zdaniem) bardziej groźny od tego w piwie.

Zdania respondentów w tej kwestii podzieliły się pomiędzy wszystkie trzy odpowiedzi, jednak najwięcej, bo niemal połowa badanych (45%) nie ma zdania w tej kwestii. Około 33% jest zdania, że alkohol w napojach niskoprocentowych jest tak samo groźny, co w wysokoprocentowych, natomiast 22% uważa alkohol zawarty w piwie za mniej groźny. W tym miejscu podkreślić należy, że alkohol zawarty w różnych trunkach, jest taki sam, różni się jedynie jego stężenie, natomiast jest on tak samo szkodliwy i groźny dla zdrowia.

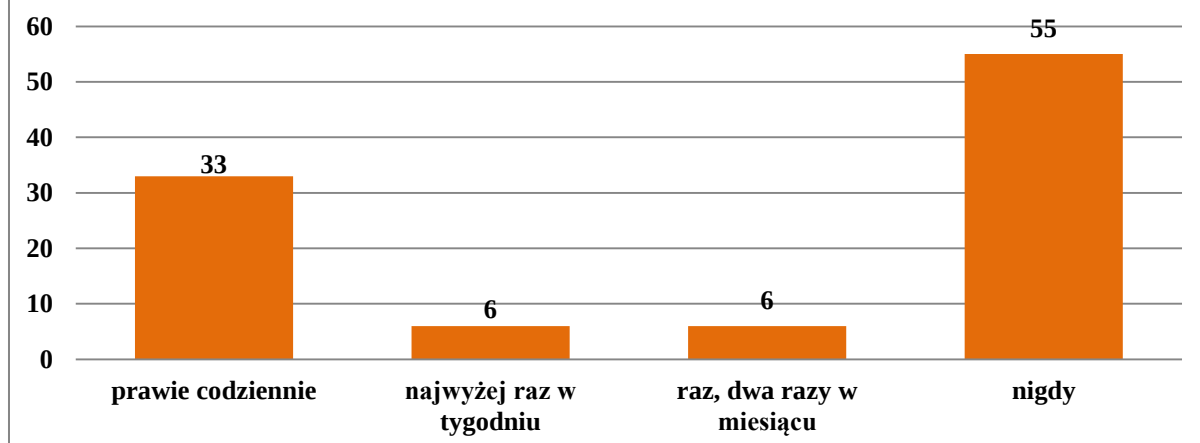
Kolejne pytanie dotyczyło kontroli dostępności alkoholu i wyrobów tytoniowych. Na pytanie o to, czy dostęp do tych produktów powinien być ograniczony i kontrolowany, zdecydowana większość respondentów odpowiedziała twierdząco – 83%, jednak znalazły się osoby - 17% twierdzące, że produkty te mogą być sprzedawane bez kontroli.

Czy dostęp do alkoholu oraz wyrobów tytoniowych powinien być ograniczony i kontrolowany?

Zapytaliśmy także o spożywanie alkoholu w obrębie punktu, w którym respondenci pracują. Najwięcej badanych sprzedawców napojów alkoholowych deklaruje, że w obrębie ich punktu nigdy nie dochodzi do sytuacji picia alkoholu – 55% jest tego zdania. O niemal codziennych sytuacjach tego rodzaju mówi 33% badanych, a więc niewiele mniej.

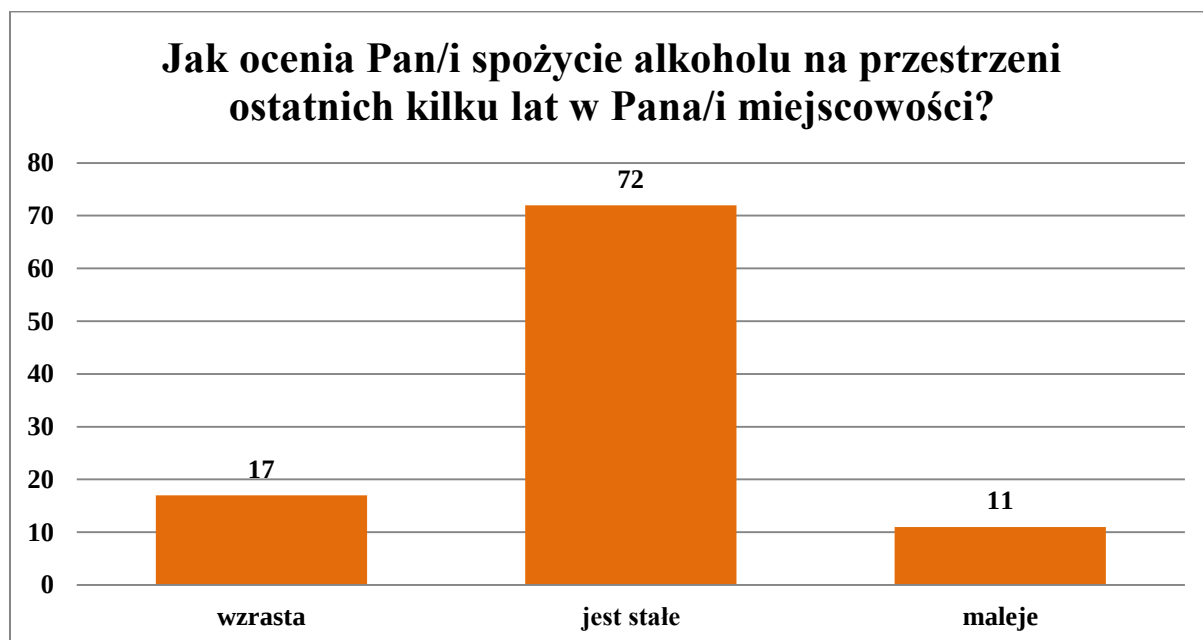
Czy często zdarza się spożywanie alkoholu w obrębie Twojego punktu?

W badaniu interesowało nas również zjawisko zagrożenia społecznego, które może być powodowane przez osoby spożywające alkohol.

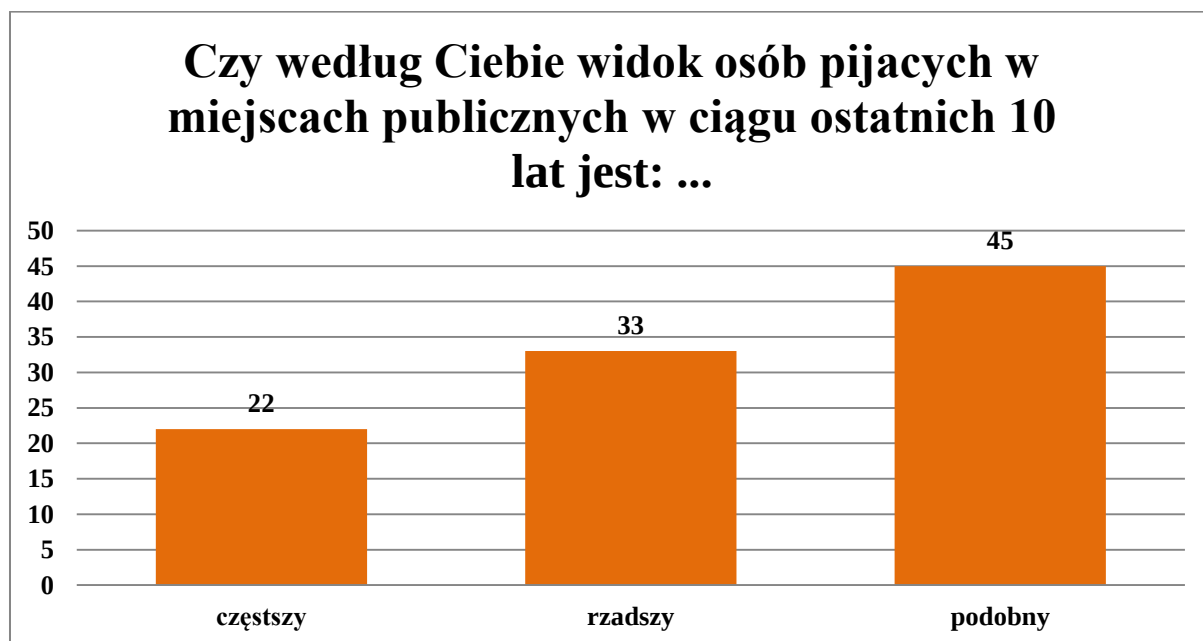
Zapytaliśmy więc, czy takie osoby stanowią zagrożenie dla bezpieczeństwa w danym środowisku lokalnym. Pośród badanych 7 osób nie widzi żadnego zagrożenia ze strony osób pijących, natomiast 6 badanych twierdzi, iż osoby pijące stanowią zagrożenie, pozostali nie mają zdania na ten temat.

Poprosiliśmy także respondentów opinię dotyczącą spożywania alkoholu w przeciągu ostatnich kilku lat.

Najwięcej osób uważa, że spożycie alkoholu na terenie gminy jest raczej na stałym poziomie – 72% dorosłych ankietowanych jest tego zdania. O wzroście mówi 17% ankietowanych, a o spadku 11%.

Zapytaliśmy także o spożywanie alkoholu w miejscu publicznym. Pośród badanych 22% uważa widok osób pijących alkohol za częstszy, natomiast nieco większa część – 45% mówi o podobnej skali zjawiska. Około 1/3 ankietowanych uważa, że aktualna sytuacja jest znacznie rzadsza.

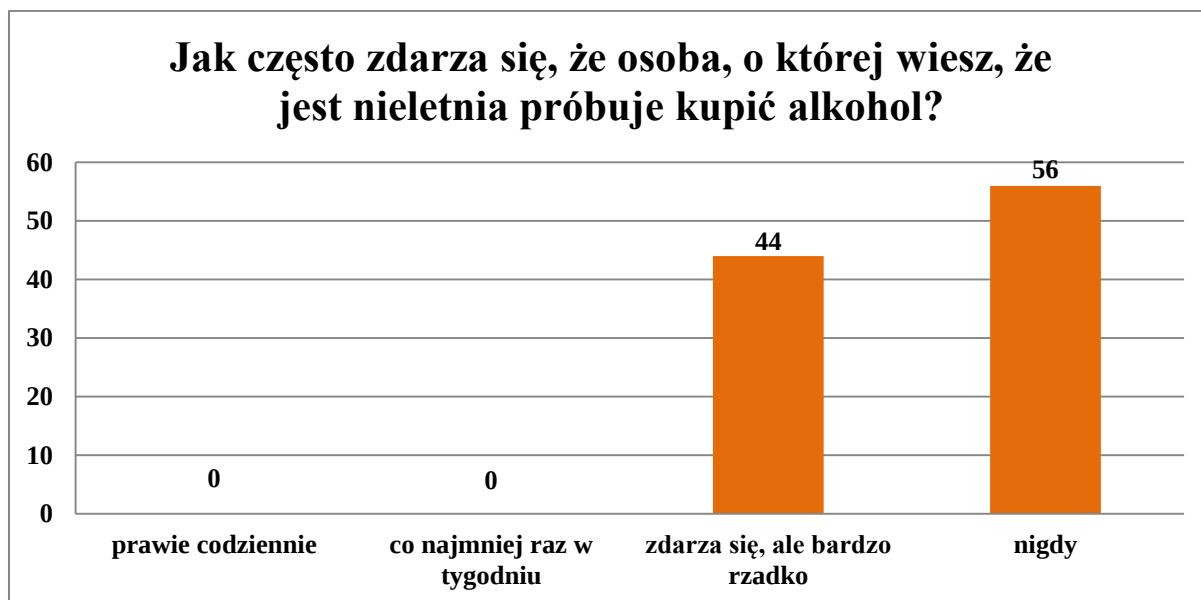

Z piciem alkoholu często wiążą się incydenty kłótni czy bójek, które mogą się również zdarzać w obrębie punktów sprzedaży alkoholu, dlatego także o to zapytaliśmy respondentów. **Nikt z respondentów nie miał w ostatnim miesiącu nieprzyjemnych sytuacji związanych z piciem alkoholu. Także nikt z respondentów zapytanych o to, czy zdarzyło im się wezwać Policję/Straż Miejską w sprawie spożywania alkoholu przez klientów w obrębie punktu, nie udzielił twierdzącej odpowiedzi.**

Kolejny obszar badawczy dotyczył sprzedaży napojów alkoholowych i wyrobów tytoniowych osobom nieletnim. Na początek warto odnieść się do ogólnopolskich tendencji, które zostały ujęte w raporcie „Młodzież 2016” sporządzonym przez CBOS we współpracy z Krajowym Biurem ds. Przeciwdziałania Narkomanii. Według tegoż raportu rokrocznie wzrasta spożycie wina oraz wódki przez młodzież, przy czym nieznacznie spada spożycie piwa. Jeśli chodzi natomiast o palenie tytoniu, od kilku lat utrzymuje się ono na podobnym poziomie.

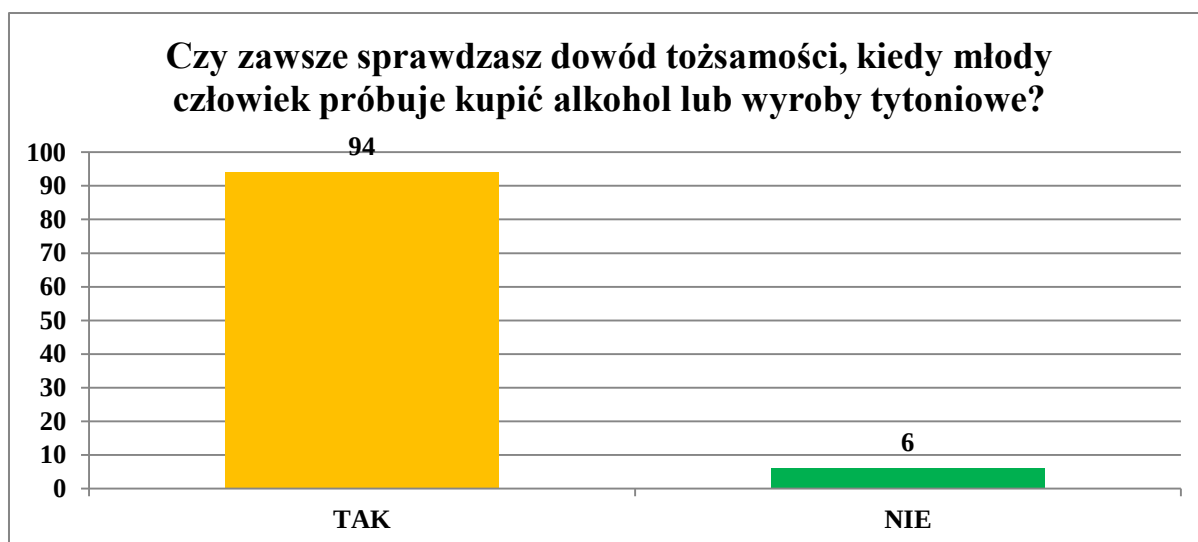
Na początek chcieliśmy zbadać powszechność prób zakupu alkoholu przez osoby niepełnoletnie. Zapytaliśmy więc sprzedawców, jak często zdarza się, że młody człowiek próbuje kupić alkohol.

Wśród respondentów 56% twierdzi, że sytuacje, kiedy osoba nieletnia próbuje kupić alkohol nie zdarzają się nigdy, natomiast nieco mniej, bo 44% mówi, że sytuacje tego typu zdarzają się, ale bardzo rzadko.

Pośród badanych 2 osoby wiedzą o przypadkach, gdzie alkohol został sprzedany osobie nieletniej.

Zapytaliśmy także sprzedawców o to czy oni sami kontrolują sprzedaż alkoholu i wyrobów tytoniowych osobom nieletnim.

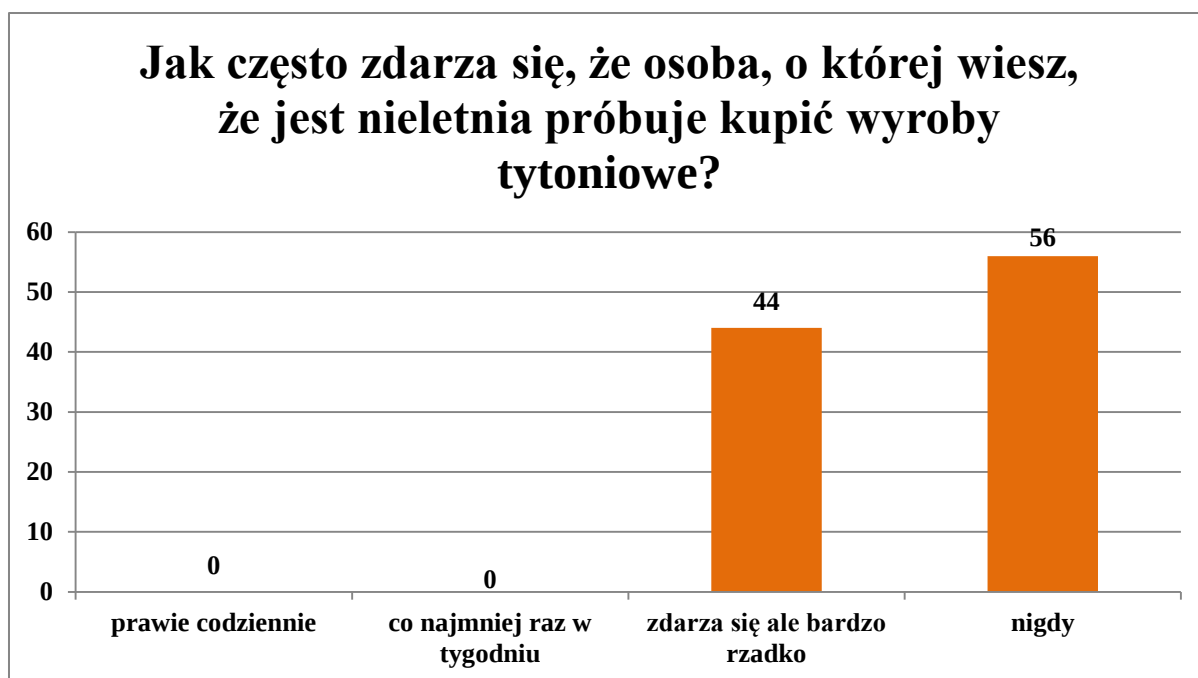

Niemal wszyscy ankietowani deklarują, że zawsze sprawdzają dowód tożsamości młodym ludziom, którzy próbują kupić alkohol lub papierosy – 96%.

Identycznie sytuacja ma się ze sprzedażą alkoholu osobie nieletniej, **tylko jeden ze sprzedawców złamał obowiązujący w naszym kraju zakaz sprzedaży** alkoholu osobie niepełnoletniej.

Mając na uwadze ogólnopolską skalę zjawiska, wydaje się być prawdopodobnym, że odpowiedzi na powyższe pytania, niekoniecznie odzwierciedlają stan faktyczny. Podanie nieprawdziwej odpowiedzi może być podyktowane strachem przed konsekwencjami nie tylko ze strony pracodawcy ale przede wszystkim skutkami prawnymi łamania obowiązującego prawa – zakazu sprzedaży alkoholu osobom niepełnoletnim.

Zapytaliśmy również badanych jak często zdarzają się incydenty związane z próbą zakupu wyrobów tytoniowych przez osoby niepełnoletnie. Odpowiedzi badanych były zróżnicowane. Wyniki badań przedstawia wykres poniżej.

Sytuacje próby zakupu wyrobów tytoniowych przez nieletnich zdarzają się, ale bardzo rzadko według 44% respondentów, podczas gdy 56% twierdzi, że takie sytuacje nie mają miejsca.

Na pytanie czy znane są badanym przypadki sprzedaży wyrobów tytoniowych osobom nieletnim, **czterech respondentów przyznało, że wie o takich sytuacjach.**

Jeśli chodzi o to, czy samym badanym zdarzyło się sprzedać wyroby tytoniowe osobom niepełnoletnim – **jeden z respondentów sprzedał wyrobów tytoniowych osobie nieletniej.**

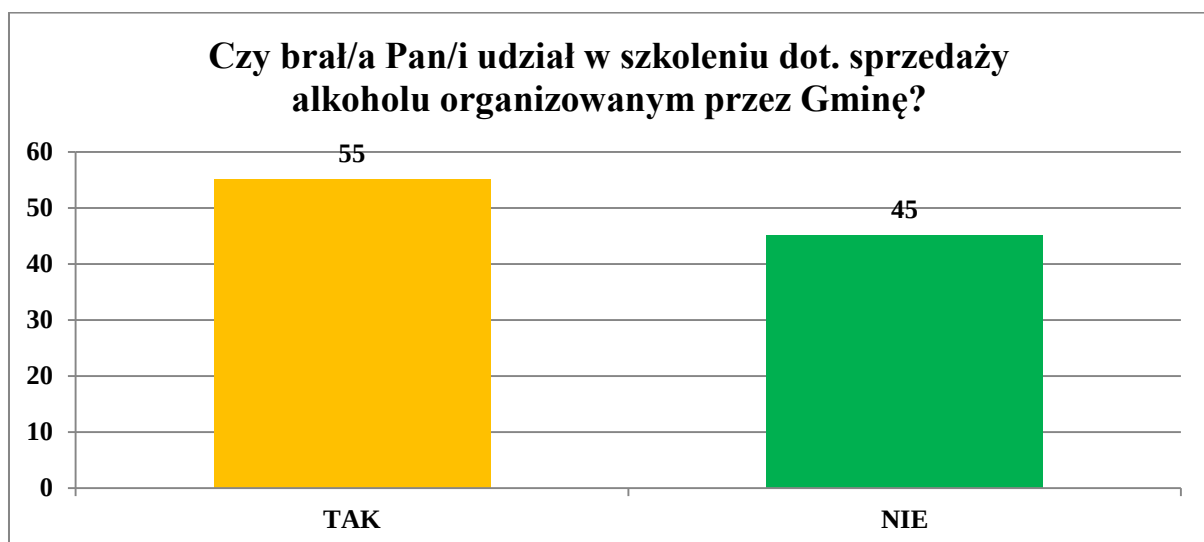
Warto odwołać się w tym miejscu do Art. 15 ust. 2 Ustawy o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi, gdzie wyraźnie podkreślono, iż w przypadku wątpliwości, co do pełnoletniości nabywcy, **sprzedający lub podający napoje alkoholowe uprawniony jest do żądania okazania dokumentu stwierdzającego wiek nabywcy.** Jest to podstawowe prawo sprzedawcy. Sprzedaż napoju alkoholowego lub wyrobów tytoniowych osobom poniżej 18 roku życia, grozi grzywną i utratą zezwolenia na sprzedaż.

Skoro już odwołaliśmy się do Ustawy o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi, także respondentów zapytaliśmy czy znają przepisy tejże ustawy.

Zdecydowana większość ankietowanych sprzedawców zna Ustawę o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi z dnia 26 października 1982r – 89% sprzedawców tak deklaruje. Mimo, że mogłoby się ona wydawać nieaktualna, rokrocznie jest ona uaktualniana do obecnej sytuacji gospodarczej i społecznej w Polsce, a jej przepisy stanowią podstawę prawną sprzedaży alkoholu na terenie naszego kraju.

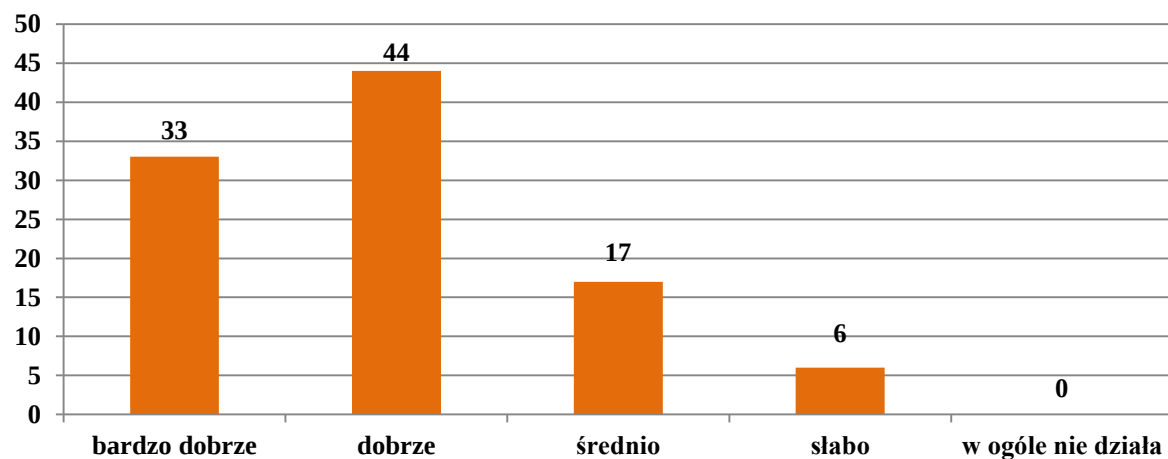
Bardzo często Gminne lub Miejskie Komisje ds. Rozwiązywania Problemów Alkoholowych wychodząc naprzeciw zmieniającym się przepisom organizują dla osób sprzedających lub podających napoje alkoholowe specjalne szkolenia. Zapytaliśmy i naszych respondentów czy brali w takim szkoleniu udział.

Odpowiedzi podzieliły się, jednak większość ankietowanych sprzedawców, niewiele ponad połowa – 55% brała udział w tego typu szkoleniach. Wyzwaniem gminy jest natomiast takie zorganizowanie szkolenia, które dotrze do pozostałych osób.

Zapytaliśmy także o to, jak według sprzedawców funkcjonuje kontrola sprzedaży alkoholu i wyrobów tytoniowych w przestrzeni lokalnej.

Jak, Twoim zdaniem, funkcjonuje kontrola sprzedaży alkoholu i wyrobów tytoniowych w Twojej miejscowości?

Można stwierdzić, że ankietowani sprzedawcy oceniają kontrolę na terenie gminy Mieścisko pozytywnie. Część badanych uważa, że kontrola sprzedaży alkoholu i wyrobów tytoniowych na terenie gminy działa dobrze (44%) lub bardzo dobrze (33%). Kontrolę sprzedaży jako „słabą” ocenia 6% badanych, a za „średnią” uważa 17%.

Na zakończenie zapytaliśmy respondentów czy wiedzą, jakie działania służące rozwiązywaniu problemów alkoholowych podejmują lokalne władze. Okazuje się, że **67% ankietowanych sprzedawców zna działania podejmowane lokalnie, a 33% nie ma wiedzy na ten temat.**

VI. WNIOSKI I REKOMENDACJE

Analizując wyniki przeprowadzonych na terenie gminy Mieścisko badań, można wyróżnić kilka głównych problemów, jakie pojawiły się w wypowiedziach mieszkańców. Na podstawie otrzymanych wyników zostaną również podkreślone najważniejsze kwestie, wymagające szczególnej uwagi ze strony władz samorządowych.

Alkohol

Z przeprowadzonych wśród młodych mieszkańców gminy badań można wnioskować, że jedną z najważniejszych kwestii zdaje się być problem picia alkoholu – 13% uczniów deklaruje, że inicjację alkoholową mają już za sobą. Łatwość w sięganiu po alkohol może być związana z tym, że duża część badanej młodzieży jest zdania, że picie piwa jest mniej groźne niż napojów wysokoprocentowych – takie zdanie wyraża 36%. Dodatkowo wśród uczniów są osoby deklarujące picie bieżące, a także przyznające się do incydentów upijania się (4% uczniów). Powinien być to alarmujący sygnał dla władz lokalnych, który musi skutkować podjęciem działań z zakresu profilaktyki wśród młodzieży. Bardzo istotna jest także forma prowadzenia działań edukacyjnych wśród młodzieży. By przynosiła ona skutek i trafiała do młodych ludzi, musi być prowadzona przez doświadczonych trenerów, specjalistów, którzy będą potrafili dotrzeć do młodzieży w dzisiejszej, trudnej rzeczywistości.

Sytuacja pierwszego kontaktu z alkoholem powinna zwrócić szczególną uwagę, tym bardziej, że część młodych respondentów deklaruje, że po raz pierwszy alkohol piła z osobami dorosłymi – 36% uczniów szkoły podstawowej (osoby, które wcześniej deklarowały inicjację alkoholową) przyznaje, że alkohol piło z rodzicem. Niestety możemy tutaj mówić o pewnym przyzwoleniu dorosłych na picie alkoholu przez młodzieży. Być może wielu rodziców wychodzi z założenia, że w ten sposób nauczą dziecko, że alkohol to nic przyjemnego lub też będą mieli zachowanie dziecka po alkoholu pod kontrolą. Niestety jest to błędna teoria, dlatego warto uświadamiać rodziców w tym aspekcie. Tym bardziej, że jak deklaruje 60% uczniów ich rodzice wiedzą, że młodzi pija alkohol i bywa, że reagują obojętnością. Dlatego skierowanie działań edukacyjnych także w stronę dorosłych mieszkańców powinno być jednym z założeń lokalnych programów profilaktyki. Trzeba też jasno powiedzieć, że żadne działania profilaktyczne nie przyniosą zamierzonych rezultatów, jeśli podstawowa instytucja profilaktyczna jaką niewątpliwie w dalszym ciągu są rodzice będzie dawała przyzwolenie na zachowania ryzykowne wśród młodych ludzi.

Grupa rówieśnicza i jej akceptacja jest dla młodych ludzi na tyle ważna, że są w stanie dla niej podejmować różnego rodzaju zachowania ryzykowne np. picie alkoholu, a o takim zachowaniu wraz z rówieśnikami mówi 32% uczniów. Istotne są także powody sięgania po alkohol przez młodzież, ponieważ duża część respondentów jako powód podaje chęć dopasowania się do kolegów – 72% uczniów jest takiego zdania. Dlatego ważne, aby w działaniach profilaktycznych uwzględnić także nabywanie umiejętności psychospołecznych, jak np. asertywność, radzenie sobie z presją grupy. Alkohol jest także przez młodych ludzi traktowany jako sposób na dobrą zabawę (44% uczniów wyraziło taką opinię), dlatego ważne jest by wychylić rodziców i innych dorosłych na to, w jaki sposób młodzież spędza czas wolny.

Warto zwrócić także uwagę na kontrolę punktów sprzedaży alkoholu, gdyż aż 35% ankietowanych dorosłych przyznaje, że byli świadkami zakupu alkoholu przez osoby nieletnie, a spora część młodzieży uważa, że na terenie Mieściska łatwo jest kupić alkohol osobom nieletnim. W tym miejscu przywołamy wyniki uzyskane z badań sprzedawców napojów alkoholowych – zgodnie twierdzą oni, że nigdy nie zdarzyła im się sprzedaż alkoholu osobie nieletniej. Warto zatem sprawdzić tę kwestię i podjąć kroki dotyczące kontroli punktów sprzedaży alkoholu.

Poruszenie tematyki związanej ze spożywaniem alkoholu przyniosło nam także informację o tym, że dorośli mieszkańcy analizując problemy w przestrzeni lokalnej to właśnie alkoholizm oraz picie alkoholu przez młodzież wskazali na pierwszych miejscach – kolejno 60% i 30%. Widać także zmiany w zakresie picia alkoholu na terenie gminy na przestrzeni ostatnich 10 lat. Są to bardzo istotne informacje dla planowania dalszych działań profilaktycznych. Profilaktyka prowadzona wśród dorosłych powinna także koncentrować się na takich zagadnieniach jak prowadzenie pojazdów pod wpływem alkoholu czy też picie alkoholu przez kobiety w ciąży. Z przeprowadzonych badań wynika, że 6% prowadziło pojazd będąc pod wpływem alkoholu, co może być tragiczne w skutkach, dlatego trzeba zapobiegać tego typu sytuacjom.

Narkotyki

Niestety alkohol to nie jedyna substancja, z jaką młodzi ludzie mają kontakt. W grupie uczniów szkoły podstawowej są osoby, które miały osobisty kontakt z narkotykami – 3% miało osobisty kontakt z narkotykami. Dodatkowo młodzi ludzie przyznają, że znają w swoim otoczeniu osoby, które „biorą” narkotyki – takiej odpowiedzi udzieliło 12% uczniów. Nasuwa się zatem potrzeba informowania ich o niebezpieczeństwach jakie wiążą się z choćby

jednorazowym zażywaniem narkotyków (zwłaszcza jeśli mowa o nadal „popularnych” wśród młodzieży dopalaczach), piciem alkoholu czy paleniem papierosów. Potrzebę edukacji na szeroko skalę i obejmującą wszystkie grupy wiekowe potęguje także fakt, że część osób dorosłych pytana o poziom własnej wiedzy na temat narkotyków także ocenia ją jako niewystarczającą (28%). Może to sugerować, że działania profilaktyczne muszą mieć bardziej kompleksowy charakter i obejmować wszystkie grupy mieszkańców gminy, a zwłaszcza rodziców. Bardzo ważne, by zachęcać rodziców do rozmów na temat uzależnień z młodzieżą i zapewnić im wsparcie merytoryczne w tym temacie.

Zarówno dorośli, jak i młodzież wskazywali podobne powody sięgania po narkotyki. Wśród uczniów szkoły podstawowej najwięcej osób, jako powód sięgania młodzieży po narkotyki wskazało chęć dopasowania się do rówieśników (61%) oraz chęć dobrej zabawy (44%). Niestety także chęć poradzenia sobie z problemami w domu lub w szkole młodzi ludzie wskazywali jako powód sięgania po narkotyk - 51% wskazań. Z kolei dorośli, mówiąc także o powodach dorosłych, również wskazali zabawę, chęć relaksu, a także problemy w pracy lub w domu.

Przemoc

Zarówno z młodzieżą, jak i z dorosłymi został poruszony także bardzo trudny temat przemocy w rodzinie. Został on wskazany jako jeden z najważniejszych problemów lokalnych – 32% wskazało właśnie na przemoc w rodzinie. Jeśli chodzi o sytuacje doświadczania przemocy w swoim najbliższym otoczeniu, 44% uczniów oraz 10% dorosłych mieszkańców udzieliło twierdzącej odpowiedzi. Jak już wspomniano, jest to spory odsetek, biorąc pod uwagę, że często zjawisko przemocy jest ukrywane przez jej ofiary. Ważne by wzmacniać postawę otwartości wobec tego problemu, a jednocześnie nadal nie ustawać w trudzie edukowania dorosłych mieszkańców, także w zakresie działań pomocowych, prowadzonych w środowisku lokalnym. Tym bardziej, że na pytanie, czy znają w swoim otoczeniu przypadki przemocy w rodzinie, 19% udzieliło twierdzącej odpowiedzi, natomiast 35% słyszało o takich sytuacjach wśród swoich znajomych. Niestety są pośród badanych osoby, które uważają, że obrażanie czy wyzwiska są normalną sprawą w każdej rodzinie – 15% jest tego zdania. To ważny sygnał dla osób zajmujących się w gminie profilaktyką, by informować mieszkańców o nowelizacjach prawnych odnośnie przemocy, sposobach reagowania i możliwościach pomocy pokrzywdzonym, instytucjach pomocowych w najbliższym otoczeniu. Istotna jest także profilaktyka prowadzona w placówkach oświatowych, gdyż młodzi ludzie nie tylko dostrzegają

problem przemocy w swoich szkołach (o występowaniu przemocy pomiędzy uczniami mówi 43% ankietowanych uczniów), ale także sami przyznają, że taką przemoc stosowali.